

GENERAL (R)
NICOLAE
CIUCĂ

**În slujba
Țării**

Nicolae Ciucă

În slujba Țării

editura rao

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CIUCĂ, NICOLAE IONEL

În slujba țării / Nicolae Ciucă. - București : RAO Distribuție,
2024

ISBN 978-606-006-973-7

821.135.1

Editura RAO

Str. Bârgăului nr. 9-11, sector 1, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

NICOLAE CIUCĂ

În slujba Țării

Toate drepturile rezervate

© RAO Distribuție, 2024

Pentru prezenta ediție

2024

ISBN 978-606-006-973-7

*Dedic această carte familiei mele și camarazilor mei,
cărora le datorez tot ceea ce sunt.*

CUPRINS

VIAȚA MEA, AȘA CUM A FOST

POPASURI BIOGRAFICE9

Prolog	11
Plenița	16
Craiova - Sibiu - Craiova	41
Angola - Afganistan - Irak	68
Focșani - Buzău	103
București	109
Palatul Victoria	137

VIETILE NOASTRE, AȘA CUM AR TREBUI SĂ FIE

O ROMÂNIE PROSPERĂ ȘI SIGURĂ 181

1. Viziunea. Vom reuși numai împreună!	183
2. Coeziune și convergență	187
a) Investiții esențiale pentru dezvoltare: oameni și capital productiv	190
b) Reforme și politici pentru o economie competitivă și durabilă	195

c) Integritate și parteneriate strategice pentru prosperitate și securitate	198
3. Prosperitatea	200
a) Piața liberă, economia, industria	200
b) Mediul rural și agricultura	206
c) Sănătatea	210
d) Educația	212
e) Mediul	214
4. Libertatea	216
a) Justiția	217
b) Democrația	220
5. Demografia și familia	222
6. România în UE. Politica externă și de securitate	226
a) România în UE	226
b) Politica externă și de securitate	232
7. Cultura. Românii din afara granițelor. Identitatea națională	236
8. Ce fel de președinte voi fi	239

VIAȚA MEA, AȘA CUM A FOST
POPASURI BIOGRAFICE

PROLOG

Viața fiecărui om este, în felul ei, o poveste. Un amestec de retrăire, de trăire și nădăjduire. Povestea poate fi spusă de alții, „de o străină gură“, vorba poetului, și atunci poate avea atâtea versiuni câți povestitori sunt. Sau poate fi spusă chiar de protagonistul ei, și atunci ea adaugă faptelor și gândurile care le-au însoțit. Viața unui om, povestită de el însuși, are, în plus, darul de a relata nu doar ce-a fost, ci și ce-ar fi fost să fie, nu doar simțirea pentru ceea ce este, ci și presimțirea pentru ce va fi să fie. O poveste spusă la persoana întâi adaugă relatării faptelor, motivațiile lor, adaugă împlinirilor și neîmplinirilor de până acum ceea ce a mai rămas de împlinit în partea vieții încă nepovestită. De aceea povestea unui om, spusă de el însuși, e, în același timp, mărturie și mărturisire.

În ce privește propria mea poveste, cea de până acum, firul ei m-a purtat de la vatra satului Plenița și primăverile înflorite din Pădurea Bujorului până la savana africană, munții Afganistanului, dunele de nisip ale Irakului sau Piața Victoriei din București. Pare o poveste neobișnuită, dar veți vedea că nu este. Cel care a trăit-o a fost și a rămas un om simplu care, oricât de departe a ajuns, n-a uitat niciodată ulițele copilăriei din satul de la poalele Podișului Getic. Și care duce dorul hoinărelilor prin pădure în căutarea bujorilor de câmpie care, după Armindenii, înfloresc frumos în lăstărișurile din preajma Castrelor Traiane ale Pleniței.

Nu mă gândisem să scriu o carte despre mine, n-am ținut jurnale și n-am strâns caiete cu însemnări. De aceea scriu paginile astea dintr-o

sufflare, după cum amintirile sau gândurile vin spre mine. Și poate că, în ce privește scrisul, tocmai un suflet nepregătit să se aplece cu meșteșug peste coala albă e o garanție a sincerității.

Nu sunt un om politic obișnuit, adică ceea ce se cheamă un om politic de carieră. Am purtat o viață întregă uniforma Armatei Române și aceea a fost cariera pe care am urmat-o, treaptă cu treaptă. Faptul că un ostaș ca mine a simțit nevoia să se implice în politică e o atitudine dictată de realitate. În politica românească e nevoie de onoare, de încredere, de respectul față de cuvântul dat. De loialitate față de națiunea română, o loialitate dusă până la sacrificiu. De un patriotism profund, lipsit de vocalize, care presupune să-ți iubești simbolurile naționale fără a le disprețui pe ale altora. Toate acestea se deprind începând din clipa depunerii jurământului militar și, apoi, odată cu salutul pe care îl dai, în atâtea împrejurări, drapelului românesc. Am simțit că aceste sentimente pe care le-am nutrit atâta vreme și educația ce vine din demnitatea uniformeii pot fi folositoare spațiului politic.

Trecerea de la viața în uniformă la viața civilă n-a fost ușoară, cu atât mai mult cu cât ea s-a petrecut pe fundalul dramatic al pandemiei și al eforturilor de depășire a crizelor ce i-au urmat. Funcțiile pe care le-am ocupat imediat după trecerea în rezervă – cea de ministru al Apărării, și apoi de prim-ministru – au făcut ca, fără să fi avut ani de experiență în spate, să fiu trimis în prima linie a luptei politice. E drept că în politică lucrurile se petrec diferit. În armată există o disciplină a acceptării. În politică poate exista și o disciplină, dacă-i putem spune așa, a refuzului. În armată există o putere pe care o dau, mai ales, gradul și funcția. În politică, în schimb, adevărata putere o dă încrederea. Și, trebuie s-o spunem, ceea ce îi lipsește acum societății noastre este încrederea oamenilor în reprezentanții clasei politice. Încredere exprimată prin susținere și cuantificată prin vot. Nu votul în lipsă de altceva, sau împotriva a ceva, ci votul pentru ceva, care e un fel de a-ți pune soarta, cu nădejde, în mâinile cuiva. Încrederea e un sentiment fragil, se construiește în timp și se poate pierde

într-o clipă. Dar ea poate fi durabilă, când e bazată pe sinceritate și pe o bună cunoaștere reciprocă. Alegătorul să aibă o imagine corectă, lipsită de ascunzișuri, a celui pe care-l votează. Iar cel care îi cere votul să aibă responsabilitatea asumată a ceea ce se așteaptă de la el, dovedind, prin asta, că îi pasă de cel care-i încredințează votul.

Ăsta e unul dintre motivele care m-au îndemnat să scriu paginile de față. Sunt un om care, respectând onoarea castei militare, a fost educat să-și facă datoria. Am învățat să am răbdare și să ascult cu atenție. Nu mi-a plăcut niciodată să întrerup oamenii doar ca să mă aud vorbind despre mine. În treizeci și patru de ani de carieră militară am lăsat deciziile și faptele să vorbească despre mine. Am ales, prin natura profesiei, să am apariții publice rare, să-mi scurtez discursurile, să accept interviuri doar atunci când ele serveau buna informare și consolidau imaginea respectată pe care o are Armata României printre cetățeni.

În ultimii ani, după ce am făcut pasul către politică, lucrurile s-au schimbat. În locul discreției pe care o deprinsesem, am căpătat o anumită notorietate. În jurul meu s-au construit scenarii, unii și alții, cu mai multă sau mai puțină bună credință, au lipit etichete, contexte diferite care necesită atitudini diferite. Nu spun că e rău, la urma urmei, în politică anonimatul nu dă nicio șansă, notorietatea e o resursă fără de care omul politic nu are relevanță. Ceea ce se știe despre mine e numele meu și imaginea pe care ecranele televizoarelor, rețelele de socializare, știrile agențiilor și interpretările analiștilor o creează. Atribute pe care mass-media e obișnuită să le folosească pentru oamenii politici de carieră. Ceea ce îmi doresc să prezint în cartea asta e omul din spatele numelui și al imaginii publice. Un om mai puțin obișnuit, chiar atipic, nu mă feresc s-o spun, intrat în politică într-un context provocator, atipic la rândul lui.

Lista ofițerilor de rang înalt, cu o îndelungată carieră militară, care au intrat în politică și au ocupat funcții importante este restrânsă. De fiecare dată când, în momente cruciale pentru destinul românesc, armata a fost chemată să asigure stabilitatea țării, militarii și-au făcut datoria și au

încredințat puterii civile conducerea statului. Vă puteți pune, atunci, întrebarea dacă experiența unui purtător de uniformă cu vipușcă de general nu intră cumva în contradicție cu tiparul de conduită al unui om politic? Eu am convingerea că pentru o persoană autentică și care nu vrea să se poarte altfel decât cum este, onest cu ceilalți, nu există asemenea contradicții. Preocupările, chiar dacă par din domenii diferite, cu reguli diferite, dacă poartă girul autenticității, pot înlătura nepotrivirile.

Mă comport ca un om ca toți oamenii, nu sunt pretențios, n-am simțit niciodată că în relația mea cu lumea, ea e cea care mi-a rămas datoare. Am ales să-mi caut menirea, să fiu prezent și, ca atare, să răspund prezent fie că a fost vorba despre misiuni de luptă sau despre actul guvernării. Am trecut în viață prin situații neobișnuite, am înfruntat neprevăzutul, am simțit gustul amar al deziluziilor și pe cel dulce al izbânzilor, dar îmi place să cred că am rămas un om cu capul pe umeri. Care se gândește de două ori înainte de a spune cuvinte pe care le-ar putea regreta.

Am fost, pe cât mi-a permis timpul, un cititor curios. Nu mi-am propus să fiu un scriitor, chiar dacă mi-ar fi plăcut să dialoghez cu ceilalți dincolo de copertile cărților, cu gândurile adunate pe îndelete. Paginile care urmează nu sunt despre cel pe care v-ați obișnuit să-l vedeți la televizor sau despre care ați auzit vorbindu-se. Ele nu descriu imaginea mea publică. Asta, din fericire sau din păcate, are cine s-o facă. Nu se constituie nici într-un bilanț sau program electoral. Însă anul acesta, cel al unor mari opțiuni, este un bun prilej să intru într-un dialog sincer cu dumneavoastră, nu atât despre mine, cât despre noi, despre destinul românesc la această răscruce a vremurilor. În această carte sunt omul din spatele microfonului sau al ecranului. Sunt un om ca toți oamenii, născut în ziua de 7 februarie a anului 1967 și botezat Nicolae, după numele fratelui bunicii mele dinspre mamă, acel bunic care a parcurs cu arma în mână o jumătate de continent, de la Cotul Donului până în munții Tatrei.

Iată-ne, așadar, la Plenița, într-o zi frumoasă de toamnă. Băiețelul care eram, în vârstă de nici trei ani, aleargă desculț prin via bunicii. Și așa începe povestea vieții mele.

PLENIȚA

Pentru fiecare dintre noi există un loc și un timp din care începe orice numărătoare. E locul în care ne putem întoarce pentru a ști cât de departe am ajuns. Dacă toate pe care le-am făcut au avut un început care să le dea sens. Și dacă viața pe care-am trăit-o a meritat să fie trăită, dacă am rămas eu însumi sau m-am înstrăinat.

Pentru mine locul din care începe orice numărătoare e podgoria străbunicii Anastasia. O priveliște minunată, așa cum se poate vedea adesea pe plaiurile noastre, pe curbura unde câmpia începe să urce spre dealuri. Podgoria străbunicii se întindea pe o suprafață de un hectar sau, cum socoteam noi, două pogoane. Butucii de viță se înșirau frumos rânduți în linii paralele, desfăcându-se în vrejuri care se împleteau pe araci. Via producea atât struguri albi, cât și negri. Imaginea boabelor, când soarele începea să se ridice, mai ales când se culegeau strugurii târzii, cu lumina multiplicându-se pe picăturile de rouă, o păstrez în memorie cu atâta acuitate, încât la revederea ei în gând simt mirosul aerului dulce care parcă mi se lipește de degete.

Străbunica își purta cu eleganță numele de prințesă. A trăit până când am împlinit opt ani, îndeajuns cât să se bucure de copilăria mea iar pe mine să mă facă să mă simt apărat. Se spune că bunicii, retrăind starea de părinte, îi răsfață pe nepoți cu o grijă mai părintească decât adevărații părinți. Ei bine, gândiți-vă, atunci, ce înseamnă mângâierea unei străbunici, mai abitar decât cea a mamei și a bunicii, la un loc.

Străbunica era duioasă, dar și aspră. Poate că nu așa fusese întotdeauna, dar viața o făcuse să fie dârză și, uneori, neînduplecată. Și, mai ales, manifestase dârzenie atunci când fusese nevoită să-și apere pământul. Ar fi putut fi foarte bine, dacă ar fi trăit pe plaiurile Năsăudului și nu pe cele ale Olteniei, să fie unul dintre personajele romanelor lui Liviu Rebreanu. Sau, pentru că ea a apucat și colectivizarea, o eroină din Teleormanul lui Marin Preda.

Îmi face mare plăcere să vorbesc despre străbunica Anastasia. Nu numai că n-am uitat-o, dar poate că rândurile acestea o vor face de neuitat. E povestea multor femei care s-au luptat cu viața, cu vremurile și dacă au apucat să-și vadă copiii și pe copiii copiilor la casa lor, să privească primii pași ai strănepoților și să le audă gânguritul, înseamnă că au învins.

Străbunica era o femeie nu prea înaltă, dar cu ținuta dreaptă, și vârsta n-a încovoiat-o. Avea încă părul lung pe care și-l ținea strâns sub năframă. Avea ochii întunecați și strălucitori, de parcă toată lumina se adunase în ei. Se zice că trupul e făcut să trăiască o sută douăzeci de ani. Nu știu dacă e adevărat, dar sunt convins că sufletul e făcut să trăiască mai mult, iar ochii au vârsta sufletului. Dacă ar fi să ne luăm după vârsta privirilor, străbunica mea Anastasia nu se îndepărtase prea mult de femeia tânără, cu doi copii mici, care s-a lăsat cu greu convinsă, în anii de după Primul Război Mondial, să-și urmeze bărbatul în Cadrilater. Constantin, așa îl chema pe străbunicul – când îl mai pomeneau uneori, ca pe cei dispăruți în război, îi spuneau Costică –, se lăsase convins de propaganda autorităților care voiau să strămute cât mai multă populație pe malul drept al Dunării, în teritoriile de la Silistra la Caliacra, însușite de la bulgari după cel de-al doilea război balcanic. Au vândut tot ce aveau și au plecat în ținuturile din sudul Dobrogei, unde au primit pământ. Dar străbunica nu s-a putut obișnui cu noile ținuturi care, cu toată încăpățânarea autorităților, pentru ea tot străinătăți însemnau. Așa se face că într-o dimineață i-a spus străbunicului: „Costică, vreau să mă întorc acasă. Dacă tu alegi să rămâi, e treaba ta, eu îmi iau copiii și plec“. N-a fost o declarație teatrală, așa cum

se auzeau prin romanțele din vremea aceea. Străbunica Anastasia și-a luat, într-adevăr, copiii și, cu chiu cu vai, ba cu trenul, ba cu căruța, cum era pe atunci, s-a întors la Plenița. Pe Costică nu l-a revăzut niciodată, nici măcar vorbe despre el n-a mai auzit. Și, deși era o femeie în toate puterile ei, nu s-a recăsătorit. Deprinsese croitoria, cosând, împletind și urzind la războiul de țesut a izbutit să-și crească băiatul și fata. Neamurile au ajutat-o să-și încropească o gospodărie nouă. Era vrednică, cooperativizarea a prins-o cu două hectare de pământ arabil, un hectar de vie, un car cu doi boi și alte acareturi.

De puține lucruri pe care le-am făcut în viața mea sunt atât de mândru ca de ceea ce a făcut străbunica mea atunci, în fața atâtor potrivnicii. În ciuda amenințărilor, a refuzat categoric să se înscrie la colectiv. Pe socoteala Registrului agricol de atunci, avea prea puțin pământ ca să fie trecută în rândul chiaburilor. Ceea ce, totuși, celor care prețaluiuau gospodăriile le-a sărit în ochi a fost perechea de boi, pe care i-au confiscat-o. Astfel încât carul a rămas fără animale care să fie înjugate la proțap. Așa l-am găsit noi și l-am făcut una dintre jucăriile noastre preferate. Rămăsese stingher în curte, cu lemnul albit ca scheletul unui pește gigantic. Încălecam inima carului, care lega cele două osii și chiuam de mama focului. Dar chiuiturile noastre copilărești nu puteau face uitate suspinele străbunicii mele.

Pământul nu se trecea la cooperativă dacă era doar atât cât țăranul putea munci singur, el și familia lui. În alte vremuri, străbunica Anastasia ar fi putut fi avocată, doctoriță sau mai știu eu ce. De fapt, ea ar fi vrut ca fiica ei Carmen să urmeze liceul pedagogic, pentru că terminase școala generală (șapte clase erau atunci), ceea ce pentru anii aceia de după Primul Război Mondial ar fi fost, pentru o fată, un lucru nemaipomenit. Dar viața a ales altfel. Au plecat în Cadrilater și bunica nu a mai mers la liceu la Craiova cum își dorea. Și atunci a dovedit cu încăpățânare că-și poate munci pământul cu propriile mâini, că asta îi dă dreptul să păstreze ce-i al

ei și să-l lase moștenire copiilor. Ceea ce, altminteri, în timpul regimului comunist, ar fi părut de-a dreptul neverosimil.

Scriind rândurile de față, la jumătate de veac de la moartea ei, aduc un elogiu acelei femei truditore și curajoase, dar și numelui ei. Căci Anastasia vine din greacă și înseamnă „cea care renaște“. Într-o altă lume, ceva mai frumoasă decât asta, cine știe?

Sufletul este un mic univers care își are regulile lui, dintre care unele seamănă cu cele ale marelui Univers. Cum ar fi, de pildă, expansiunea lui, creșterea distanțelor dintre locuri și amintiri, odată cu trecerea timpului. Ceea ce însă omul are, spre deosebire de spațiile interstelare, e puterea de a retrăi, putere care îl poate reîntoarce în timpul începutului. Cum spunem, locul din care începe orice numărătoare. Pentru mine locul acela coincide cu prima amintire pe care o păstrez: podgoria străbunicii Anastasia. De alte lucruri am avut doar impresia că-mi amintesc, transformând fotografiile sau poveștile spuse de alții în propriile amintiri. Dar, cu siguranță, prima amintire pe care o păstrez, care nu se găsește în nicio fotografie și nu trebuie să mi-o povestească nimeni, căci mi-o amintesc cu de-amănuntul, e podgoria. Și nu doar înșiruirea butucilor și butașilor de vie, cât, mai ales, drumul până acolo. De fapt, prima mea amintire e drumul, ulița dreaptă și cărările întortocheate, ascunse sub iarbă, care m-au dus până acolo. Știți cum se spune, mai important decât capătul e drumul până la el.

O scurtă socoteală arată că aveam trei ani neîmpliniți. Străbunica era la gospodăria celui alt copil al ei, fratele bunicii. Iar bunica plecase la vie, după ce mă lăsase în grija unei copilițe din vecini, ceva mai mare decât mine. Bunica moștenise de la mama ei iubirea de pământ. Probabil că e un făcut, odată cu pământul se moștenește și dragostea pentru el. Bunica se născuse în 1917, în plin război. Se măritase cu un meseriaș, bunicul Valerie era un tâmplar bun, așa că străbunica a socotit să-i lase celui alt copil, băiatului, podgoria. Cu toate astea, bunica muncea la vie ca și cum

ar fi fost a ei și tocmai de aceea băiatul și sora, ca doi frați buni, împărțeau din recoltă. Care consta atât în struguri de masă, dar mai ales ciorchini cu boabe mai mici din care se face zaibărul, vinul acela care trebuie să fi fost în damigeana pe care nea Mărin o tot arăta la televizor. Culesul dura până târziu, în octombrie, când se culegea ananasul, din care se făcea vinul cu miros pătrunzător, ca de fragi. Totuși, la Plenița, strugurilor din culesul târziu și vinului făcut din ei le spuneam ananas, așa cum se zice și la noi, dar nu este cu nimic diferit de cel căruia i se spune căpșunică.

Dar să ne întoarcem la Nicușor, copilul de trei ani care se cocoțase pe laviță să se uite pe fereastră după bunica ce nu se mai întorcea de la vie. Ei bine, când am văzut că bunica nu mai vine și, probabil, de teamă să nu rămân singur, am pândit un moment de neatenție al fetei puse să mă păzească și am zbughit-o pe ușă, atât cât puteam cu piciorușele unui copil abia desprins din pruncie. Îmi amintesc de drumul acela care acum mi se pare de-a dreptul inițiatic. Era ceva distanță, mai puțin de un kilometru. N-am întâlnit pe nimeni care să se întrebe ce caută un copil de trei ani, singur, desculț și îmbrăcat de mântuială pe drumeagul ce ducea, în afara satului, spre fâșia de salcâmi și de acolo la podgorii. Când m-a văzut, în drum, aproape alergând și cu mâinile întinse ca brațele crucii, bunica m-a luat repede în brațe, m-a înfășurat într-o haină, tot repetându-mi: „Cum ai putut să ajungi aici, copile?“ O întrebare pe care, în toate drumurile pe care le-am făcut, de-a lungul și de-a latul țării și al lumii, încă o mai aud, repetată de glasul ușor cântat, chiar dacă ostenit, al bunicii mele. Fiindcă veni vorba de glasul ei melodios, să adaug că numele ei era Carmen, care, înseamnă cântec pe latinește. Și străbunica spunea că nașul de botez al bunicii, care era preotul satului, i-a pus numele ăsta pentru că în ebraică înseamnă apărătoarea casei. La urma urmei, ambele tălmăciri i se potriveau.

Am multe amintiri din copilăria petrecută la Plenița. Fie că ele sunt povestioare, cum a fost cea în care am plecat haihui, în căutarea bunicii. Fie că sunt frânturi în care apar peisaje, chipuri, îndeletniciri, obiceiuri.

Chipurile sunt cel mai adesea luminoase, ca în icoana tuturor sfinților, iar atmosfera din jurul diferitelor împrejurări, primitive.

Întâi de toate, sărbătorile. Ca orice copil din vremea aceea, asociez sărbătoarea Crăciunului aromei aluatului proaspăt și mirosului de portocale. Nimeni nu vindea cozonaci, ei se făceau neapărat în fiecare gospodărie. Doamne ferește să nu se întâmpine sărbătoarea Crăciunului cu prepararea cozonacilor. Pe urmă, vecinele făceau schimb, dând una alteia felii de cozonac pe farfurioare, să fie de sufletul morților. Apoi, bârfind peste uluci, prețăluiau fiecare reușitele celorlalte.

Când spun că nimeni nu vindea cozonaci, asta n-ar fi destul. Mai toate se făceau în casă. Obiceiul de a merge la cumpărături l-am căpătat mai târziu, când ne-am mutat cu părinții la Craiova. Acolo, la țară, magazinul era doar pentru unelte și – nu întotdeauna – pentru haine și încălțăminte. Carnea se punea în untură la garniță sau, dacă era vorba de șunci și cârnați, se atârna de grinzile acoperișului, unde mai trecea vântul pe sub țigle, s-o zvânte. Ceaiurile se preparau din frunze, flori, codițe sau bulbi puse la uscat pe foi de ziar, fie că era vorba de mușețel (noi îi ziceam romaniță), de mentă, tei, măceșe, coacăze sau cozi de cireșe. Dulcețurile bolboroseau în ceaun sau tuci primăvara târziu, dacă era vorba de marmeladă din caise sau toamna, dacă era magiun din prune. În cazane se închea săpunul, din tot felul de bucăți de grăsime adunate peste an. Am prins acea perioadă și îmi aduc foarte bine aminte cum se făcea săpunul de casă.

În ce privește pâinea, coacerea ei presupunea un adevărat ritual. Cred că, prin amintiri, dintre cele cinci simțuri, cel mai puternic e mirosul. De câte ori adulmec izul de pâine proaspătă, îmi vine în minte bucătăria de vară ce răspândea aroma aluatului copt. Bunica făcea pâine la țest. Parcă o și văd în fața ochilor. Acoperișul bucătăriei era prins dintr-un capăt în altul cu o grindă zdravănă. De grindă era prins un lanț din profil de metal, cu câte un inel la fiecare capăt. De lanț se agăța țestul, închipuți-vă ceva ca un lighean pus invers, cu gura în jos, sau mai degrabă ca un clopot fără limbă. Sub el era vatra. Focul se făcea cu lemne, niciodată cu cărbuni, să

nu strice gustul. Bunica încerca țestul cu mâna și când abia reușea să-l atingă, fierbinte ca atunci când încerca talpa fierului de călcat cu jăritic, zicea „Arde țestul“. Ceea ce însemna că era numai bun de copt pâinea. Vatra era făcută din cărămidă și din lut, iar pâinea se cocea pe frunze de nuc. Când bunica ridica țestul, pâinea era coaptă gata. Mi-o amintesc, era mare și rotundă, să ajungă pentru o familie întreagă. Așa se făcea atunci, pâinea se puneă în mijlocul mesei și stăpânul casei rupea din ea pentru fiecare.

Cât despre fructe, aș putea să vă vorbesc ceasuri în șir despre pomii din curtea bunicii mele. E ciudat, când mă gândesc la copilăria mea, printre amintirile cele mai precise sunt cele legate de pomi. I-am simțit aproape, buni și protectori. În primul rând, doi peri mari care erau sădiți chiar în mijlocul viei. La umbra lor se puneă masa când mergeam să ajutăm la lucru. De pe ramurile lor se vedea hăt-departe, căci în vale era numai teren agricol, plat ca-n palmă. Pe toată întinderea, hectarul de podgorie era singurul lot care rămăsese ne colectivizat, mare mândrie pentru bunica! Și perii erau tot de atunci, cred că erau deja acolo când se născuse bunica. În preajma lor făcusem și o covergă din ramuri unde uneori rămâneam peste noapte, așteptând să se coacă strugurii.

Cireșii erau pentru toate gusturile. Un cireș cu fructe dulci, cireșe comune cum li se spune. Și un altul cu fructe amare, bune pentru dulceață. Gustul cel mai bun este al fructelor culese direct din pom, dar și mai bun este cel al cireșelor după ploaie, care mai păstrează gustul răcoros, metalic al ploii. Ramurile cireșului se subțiau spre vârf, oricât m-aș fi cocoțat, cu sprinteneala mea de copil, nu puteam ajunge până la crengile mai subțiri unde, în ciuda mea, fructele păreau mai coapte. Bunica mă sfătuia să nu mă încapățânez. Cireșele din vârf sunt ale păsărilor, spunea ea.

Merii erau mai ales dintre cei de vară, care se coceau primii, cu fructe mai mici, galbene, parfumate. Nu trebuia să-i culegi, era destul să așezi o cergă la poale și să-i scuturi. Fructele mai coapte cădeau pe velință, fără să se vatăme. Aveam și un măr cu roade târzii, merele pe care nu apucam să

le culegem rămâneau lipite de crengi, împietrite de brumă, până spre sărbătorile de iarnă.

Caisul era bătrân, avea în trunchiul gros o scorbură, de parcă cineva îi lăsase o rană care se închegase. Mi-am amintit de el când am vizitat prima oară Ierusalimul și am văzut trunchiurile măslinilor din grădina Ghetsimani. Lângă cais era ruda lui săracă, un zarzăr. Înfloreau cam în același timp, învățasem să recunosc pomii după florile lor, ale merelor erau mai rozalii, ale caisului și ale zarzărului, mai albe. Când se coceau, caisele erau mai mari și mai dulci, dar când fructele erau încă necoapte, caisele crude erau preferate, zarzărele erau amărui.

Apoi gutuiul, un pom care crește tot mai des pe la noi. Chiar văzusem, la un moment dat, o emisiune la televizor care vorbea despre pericolul dispariției gutuilor din țara noastră. În copilăria mea, un copil mușcând, în fața porții, dintr-o gutuie era o imagine familiară. Prunii, în schimb, atrăgeau cea mai aprigă zumzăială de albine. Și fructele din pom, atât de coapte uneori, încât se decojeau pe crengi, dar mai ales cele căzute prin iarbă. I-am pomenit împreună, gutuii și prunii, pentru că din fructele lor se făcea țuica. Cea mai bună, zicea bunicul, e cea din pere. Aveam alambicul nostru, roșiatic. Aveam și eu rolul meu în procesul distilării. La semnul bunicului, aduceam câte o găleată de apă proaspătă pentru vasul de răcire. De cele mai multe ori, în jarul de sub cazan ne cocea porumb. Era cel mai bun porumb copt pe care l-am mâncat vreodată.

La toate astea se adăuga un smochin mare. Nu știu dacă să-l trec în rândul pomilor, pentru că arăta ca o tufă uriașă. De la acea tufă, în timp s-a reușit aclimatizarea și azi este un adevărat pom care dăinuie în curte. La noi clima e ceva mai blândă, din când în când suflă foehnul, care e un vânt cald ce coboară dinspre munte. De aceea smochinele se coc temeinic, dulci și zemoase, cu miezul lor ca ghemul unui arici cu țepi moi. Dar chiar și așa, de toamna târziu și până în martie, bunicul, apoi tata înfășurau pănuși de porumb în jurul tulpinii, să nu care cumva să-l prindă înghețul. Din smochine păstra bunica cea mai bună dulceată. Smochinul era

respectat ca un pom de stirpe aleasă, ai mei povesteau că după ani de zile în care părea că n-o să izbutească să se prindă de-adevăratelea și bunicul își luase gândul, într-o primăvară a înfrunzit și a înflorit.

Despre podgorie am vorbit. Aș mai adăuga doar zilele culesului, care erau ca un fel de sărbătoare, toată lumea era veselă și cu toții aveau fețele zâmbitoare. Strugurii pentru vin se adunau într-un teasc care arăta ca un ciubăr în mijlocul căruia cobora un ax vertical, învârtit de o manetă. Acela era capacul care storcea boabele. Mustul era atât de dulce încât, bând din cana pe care o primeam, pur și simplu ni se lipeau buzele. După ce se termina culesul strugurilor, podgoria părea pustie și tristă. Cum frumos spunea Tudor Arghezi că, deși îl nădăjduim, culesul se face cu întristare. Dar asta până după Anul Nou, când bunica ne îndemna să mai mergem la vie. Și anotimpurile o luau de la început.

În sfârșit, nucul, cu care se termină orice poveste despre pomi. De obicei, nucul, pentru că sub coroana lui nu poate crește nimic, e lăsat să crească în fundul curții. Al nostru era în laterala casei, în nopțile când aerul era curat după ploaie, prin ferestrele deschise răzbătea mirosul de iod. Bunica zicea că e un miros sănătos și e bine să-l tragem adânc în piept. Nucul era uriaș, iar bunicul atârname de ramurile lui un leagăn care era una dintre jucăriile noastre cele mai de preț.

Leagănul fusese făcut în atelierul bunicului. Trebuie să știți că bunicul Valerie era un tâmplar priceput. Meserie sfântă, spunea el, tâmplăria. Nu era doar brățară de aur, cum se spune despre celelalte meserii, ci sfântă, căci îl are ca meșter făurar, patron cum spunem noi acum, chiar pe Iosif, soțul Mariei. Valeria, sora mea mai mică, i-a moștenit înclinația pentru arta lemnului, timp de mai mulți ani a deschis o afacere pe cont propriu care era un atelier de mobilă. Atelierul bunicului e o altă amintire pe care copilăria mea o păstrează. Și iarăși mirosul, de astă dată lipicios, al cleiului de oase și cel înțepător, de chimicale, al aracetului. Atelierul de tâmplărie era ca un mic hambar. În mijlocul lui se găsea o tejghea sau, cum i se mai spune, un banc de tâmplărie. Așa cum un pictor are pensule de mai

multe mărimi sau un sculptor dălți de mai multe feluri, tot așa și bunicul, artist în felul lui, avea rindele cu lame și ascuțișuri diferite. Avea apoi falțuri, din cele cu care se făceau șanțulețele folosite la îmbinarea dintre diferitele bucăți de lemn. Un tâmplar, zicea bunicul, trebuie să folosească mai ales îmbinările și cât mai puține cuie, mai ales lemn și nu metal, care te duce cu gândul la altă meserie. Cu creionul tâmplarului la ureche, un creion dreptunghiular, cu mină groasă, cu părul alb și cu ochelarii pe vârful nasului, arăta precum Gepetto. Aveam și eu rolul meu în atelierul acela. Aveam un măturoi cu care adunam, la sfârșit, rumegușul și-l puneam în săculețe. Rumegușul nu se arunca, îmbibat cu motorină folosea la aprinderea focului în vatră. Vă imaginați, așadar, că leagănul de lemn agățat de creanga nucului l-am primit nu numai ca un dar, ci și ca răsplată pentru ucenicia mea. Când am mai crescut și îl ajutam la lucru, seara când plecam în sat îmi strecura ceva bănuți și îmi zicea: „să ai la tine pentru un suc“.

Și tot ca răsplată primeam nu doar cozonac în cele două mari sărbători ale anului, ci și mucenici. Cozonacii erau râvniți mai ales când erau calzi, abia scoși din cuptor. Și nu doar miezul, împânzit cu spirale de nuci și stafide, ci și coaja rumenită uniform, care era unsă cu gălbenuș de ou crud înainte de a fi băgați în cuptor. În schimb, mucenicii, care se pregăteau din aluat rotunjit între palme și se așezau sub forma cifrei opt, erau mai buni a doua zi, căci aveau timp să se îmbibe de sosul dulce al zahărului topit în apă și aromat cu coajă rasă de lămâie și scorțișoară. În ce privește mucenicii, ei se făceau în amintirea sfinților mucenici și se pregăteau în ziua de opt martie. Noi făceam în casă mucenici mari, din cei care se numesc moldovenești. Ei se lăsau peste noapte, presărați cu nucă mărunțită și se mâncau a doua zi, pe 9 martie, când se prăznuiau cei patruzeci de mucenici de la Sevastia dar, se zicea, se deschid și porțile raiului pentru spiritele celor morți. Cam prea puține sărbătorile astea, judecând după cât de buni erau cozonacii și mucenicii.

Desigur că nu toate lucrurile erau la fel de frumoase în copilăria mea. Vremurile nu erau ușoare și, după criteriile de acum, oamenii despre care

vă vorbesc, din acea parte a Olteniei în care câmpia se întâlnea cu dealurile, puteau fi considerați săraci. Dar așa se întâmplă că, de cele mai multe ori, când privim înapoi, spre copilărie, vedem mai ales lucrurile frumoase. Și tot așa vi le povestesc și eu acum.

Evocând copilăria petrecută la Plenița, unde locuiau părinții mamei mele, Lucia, n-aș vrea să nedreptățesc celelalte perioade, mai ales legate de vacanțe, pe care le-am trăit la Ghidici, la bunicii din partea tatălui. Îi chema Gheorghe și Maria, așa cum, printr-o coincidență, avea să-l cheme și pe tata, Gheorghe. Ghidici era o comună mică, la o aruncătură de băț de Dunăre, și care, spre deosebire de Plenița, care avea două sate, era alcătuită doar din satul cu numele ăsta. Chiar dacă era un sat mic, avea o istorie bogată, încă din vremea stăpânirii austriece, iar pe teritoriul lui se descoperiseră vestigii din timpurile străvechi. Locuitorii din Ghidici trăiau din munca câmpului și din pescuit. Și tocmai în asta consta, în copilăria mea, farmecul lui.

Bunicul Gheorghe avea o bostănărie. Ați crede că pepenii, sau lubenițele, cum li se spunea la noi, cresc de la sine, dar nu e adevărat. Bunicul pregătea pământul încă de toamna, presăra peste el gunoi de grajd și primăvara, după vremea mucenicilor, după ce se topea ultima ninsoare din an, căreia ai mei îi spuneau zăpada mieilor, punea răsadurile cu mâna, unul câte unul, în cuiburi mici de pământ; de fapt era mai mult nisip, așa este solul, nisipos. Când nu ploua și, de obicei, nu prea ploua, uda vrejii cu apă adusă din puțul săpat chiar în bostănărie, cu găleata, pentru că acolo nu aveau curent electric pentru pompa de apă. De altfel el se muta acolo și venea acasă, în sat, doar pentru aprovizionare cu pâine, ulei și altele necesare traiului. Dar cei mai mari dușmani ai bostănăriei bunicului meu nu erau ierburile de toate felurile, ci... iepurii. Rodeau tot ce prindeau: și pepenii verzi, și pe cei galbeni. Bunicul înconjurase bostănăria cu un fel de gard viu, alcătuit din două șiruri de porumbi, dar el apăra doar de vânt, era o protecție iluzorie. Singurul mod în care bunicul reușea să alunge

iepurii, băgând spaima în ei, era biciul. Nu vă închipuiți că îi fugărea cu biciul în mână, încercând să-i fulgere cu șfichiul pe spinare. Mai ales că iepurii erau năvăliți, se strecurau mai ales noaptea. Afară întuneric, ei cenușii, treceau nevăzuți și trebuia să fie o noapte din cale-afară de liniștită să-i poți dibui, auzindu-le crânțănitul. Șfichiul nu avea menirea să-i frigă pe spinare, ci, ca o veritabilă variantă iepurească a sperietoarei de ciori, să-i pună pe fugă. Biciul folosit în acest scop avea o plesnitoare lungă, din cele folosite la mersul cu plugușorul. Scena care se petrecea avea ceva de început de lume. O noapte luminoasă, dacă era cu lună, sau de nepătruns, dacă luna se întorcea spre noi cu partea întunecată, și, în mijlocul bostănăriei, bunicul, plesnind din bici și strigând: „Na-vă, urecheaților, na-vă, urecheaților, vă vine Ghiță de hac!“ Și eu pe lângă el, țopăind de pe un picior pe altul, adăugându-i vocea mea pițigăiată, de copil. Iar iepurii, gândeam noi, la auzul șfichiului năprasnic, fugeau care încotro, ca împușcați. După aceste plesnituri și răcnete, ne întorceam în covergă, vlăguiți, dar mulțumiți.

Când pepenii se coceau și cojile lor erau deja prea groase pentru dinții rozătoarelor, apărea un alt pericol pe care niciun șfichi nu-l putea înlătura, căci de data asta erau chiar oamenii. Ei pândeau bostănăriile nesupravegheate, rupeau pepenii și mai mult stricau decât făceau pagubă. Îmi aduc aminte că unii pepeni erau încrustați pe coajă. Sincer, nu știu care era motivul adevărat, dar cred că o făcea pentru a-i însemna pe cei pe care îi păstra pentru sămânța de replantare în sezonul următor. Toate astea le făcea viețuind într-o covergă, i-aș spune chiar colibă, căci avea și pat și masă în mijlocul bostănăriei, unde din luna mai până la sfârșitul lui august, când culegeam pepenii, îi făceam stivă la marginea dinspre drum a bostănăriei și de acolo plecau spre centrul de colectare. Era o sursă de venit complementară.

Aveam și noi, strașnici străjeri, partea noastră din recoltă. Mie cel mai mult îmi plăceau pepenii verzi cu miezul galben. Nu știu dacă ați avut prilejul să mâncați vreodată un asemenea pepene, dar vă asigur că e chiar mai

bun decât cel cu miezul roșu. Bunicul spera să-mi lase într-o bună zi bostănăria ca moștenire. De aceea mă învățase cum să deosebesc pepenii după culoare, care cu miezul roșu și care cu miezul galben, și după gust care copt, care necopt, adică neatins cât trebuie de lumină, care răscopt, adică deja cu miezul acrit, și care răsucit în vrej, adică întors când pe o parte când pe alta la lumină, ca să-i grăbească coacerea, dar lăsându-l fără gust. Învățasem să deosebesc pepenii după punctele albe de la codița rețezată, după greutate (nu e bine să fie prea greu), după pârâitură, când îl ridici în dreptul urechii și-l strângi, sau după sunet. Sunetul era proba neîndoielnică, pepenele se ciocănea și după cum suna, era bun sau nu.

Bostănăria bunicului Gheorghe e tot acolo, în amintirea mea, la Ghidici, așa cum se află la locul ei și podgoria de la Plenița a bunicii Carmen. Numai că, între timp, Nicușor a devenit Nicolae, a plecat în soarta lui și se mai întoarce prin locurile acelea doar ca să lase copilul din el, din când în când, să se bucure.

A doua ocupație de căpătâi, pe lângă plantonul pe lângă lubenițe, era pescuitul. Dunărea era la o aruncătură de băț de Ghidici. Între malul fluviului și digul care protejează satul se presăraseră bălți. Primăvara, când zăpezile se topeau și Dunărea se umfla în albie, apele treceau peste albie și umpleau bălțile, aruncând în ele, pe lângă tot felul de trunchiuri și crengi aduse de valuri, mult pește. În bălțile alea ne făceam veacul, noi, pescarii amatori. Dintre ele, cea mai faimoasă era Ruptura, la o distanță de trei kilometri de satul nostru. La Ruptura apăreau chiar și nuferi. Tatălui meu nu-i plăcea să pescuiască, așa că mentorul meu a fost un văr de-al nostru, Paul, care era cu vreo șase ani mai mare. De la el am învățat nu doar să cunosc peștii după înfățișare și să le aflu obiceiurile, ci și tainele nadelor și, mai ales, să am răbdare și să nu mă dau bătut în fața apelor, când sunt neademenitoare. Îmi place să cred că ceva din comportamentul meu de acum, răbdător și lipsit de stridențe, se datorează și deprinderii pescuitului, împăcarea pescarului cu undița lui, deasupra undelor liniștite sau mereu curgătoare.

Undițele noastre nu erau cine știe ce, nu aveam mulinete dintr-astea moderne, sau echipamente sofisticate. Undițele erau confecționate din trestie sau bambus. Materia primă o obțineam din fâșia lungă plantată cu trestie de casă și bambus, plantație care există și astăzi, am păstrat-o în amintirea acelor plăceri ale copilăriei. Iar tatăl meu, fire mai puțin sentimentală dar care ne-a iubit așa cum numai un părinte știe să iubească, a găsit întrebuintare în gospodărie pentru undițele copilăriei mele. Bețele din trestie și bambus sunt foarte potrivite ca araci pentru roșii și legume cățărătoare, sunt rezistente la apă și nu putrezesc. La capătul undițelor foloseam cârlige uneori improvizate și ca momeală mai ales râme de pământ, boabe de porumb și mămăligă făcută cu o seară înainte.

Speciile de pește erau variate: crap, caras, biban, babușcă, roșioară. Cei mai norocoși dintre noi prindeau, când și când, câte o știucă. Tata avea doi frați și fiecare avea câte doi băieți, așa că eram o ceată întreagă de pescari. Bunica îmi împletise un săculeț de lână de petrecut după umeri, peste piept, în care puneam capturile. Lâna ținea răcoare peștilor prinși. Plecam dimineața devreme și până la apus eram deja înapoi. Prindeam destul cât să încropim o masă bună, adăugând, firește, pâinea coaptă la țest. La masă, bărbații beau țuică, erau exersați de la obiceiul mucenicilor când dădeau pe gât patruzeci de păhăruțe, închinând de tot atâtea ori pentru sfinți.

Acolo, în bălțile acelea, am învățat să înot. Mergeam mai rar la Dunăre, apa ei era plină de bulboane, ascunzișuri. Cred că nu există bărbat care să fi fost copilandru în preajma Dunării să n-o fi încercat înot și să nu fi trecut măcar o dată prin spaima înecului. În ce mă privește, am trecut, la rândul meu, proba înecului, însoțită de o mare sperietură. În rest, îmi încercam puterile la Ruptură, unde era o întindere destul de largă de apă. Plăcerea și, aș îndrăzni să spun, îndemânarea de a înota mi-au rămas și acum.

Acum pescuiesc mai rar. Pasiunea asta a moștenit-o, însă, fiul meu. El folosește pentru pescuit un arsenal mai sofisticat, doar plăcerea și tihna pescuitului au rămas aceleași. E un pescar mai bun decât am fost eu la

vremea mea. Cea mai bună saramură din peștii pe care-i aduce în traista pescarului o facem, însă, împreună.

Copilăria petrecută la țară poate fi evocată prin aromele și înfățișările ei, dar imaginea ar fi incompletă dacă nu am aminti și tradițiile satelor noastre. Ele se derulau în fața ochilor noștri de copil, participam și noi, fie stând pe margine și privind la oamenii în toată firea, fie strecurându-ne și pierzându-ne prin mulțime, dar luam obiceiurile așa cum erau, fără să înțelegem prea mare lucru din ele, bucurându-ne la cele de petrecere și prefăcându-ne că ne întristăm la cele aducătoare de moarte.

Una dintre cele mai pregnante amintiri pe care le păstrez e cea a câmpurilor cu flori roșii. Florile, că era vorba de bujorul de câmpie de la Plenița sau de macii de Ghidici, înfloreau în luna mai. În locurile acelea se potrivea foarte bine versul lui Lucian Blaga „risipei se dedă florarul“. Într-adevăr, în luna lui Florar era puzderie de flori roșii, risipite prin câmpie.

La Ghidici, satul bunicilor paterni, la început de mai înfloreau macii. Nu creșteau într-un loc anume, înfloreau peste tot, acolo unde semințele lor erau purtate de vânt. Pentru că roșul florii de mac e atât de aprins, când priveai câmpul de departe, aveai impresia că toată întinderea e un adevărat covor de maci. Credeam că macii de la Ghidici sunt o amintire pierdută a copilăriei mele. Dar fiul meu mi-a arătat odată, pe un cont de Facebook care se numește „273 de locuri pe care trebuie să le vezi înainte să pleci din România“, o fotografie a câmpului de maci de la noi, ca una dintre priveliștile fermecătoare ale României.

În schimb, la Plenița, satul primei mele copilării, pentru că la împlinirea vârstei de opt ani ne-am mutat cu familia la Craiova, se află Pădurea Bujorului, o rezervație naturală ce se întinde pe câteva zeci de hectare. În pădurea aceea, mai ales în locul care se numește chiar așa, Poiana Bujorului, crește bujorul de câmpie. De departe seamănă cu macul, dar, dacă te apropii, îți dai seama că floarea e mai plină, un adevărat ghemotoc de petale. O priveliște splendidă, din păcate, ca și macul, bujorul de câmpie

are viață scurtă. Dar asta face și mai spectaculoasă explozia de culoare. Florile nu au un miros pe care să-l poți numi, dintre aromele obișnuite, e mai degrabă o senzație, cum ar fi dacă apa de fântână ar avea miros.

Bujorul de câmpie era o emblemă pentru comuna Plenița. Și sătenii îl prețuiau ca atare. În fiecare an, pe cincisprezece mai, se organiza Sărbătoarea bujorului. În preajma poienii oamenii aduceau de-ale gurii și se așezau la picnic. Veneau muzicanți din toate părțile, de la Vânu Mare până la Băilești, încât uneori se auzeau mai multe muzici în același timp. Unii târgoveți aduceau tarabe, ca la iarmaroc. Alții dansau, de obicei în horă. Cărcotașii ziceau că nu e bună sărbătoarea asta, că poate să strice locul, jocurile populare, chiar și sârba, aveau să bătătorească pământul. Dar oricâtă zarvă se făcea și oricâtă mulțimea se bulucea în Poiana Bujorului, în anul următor plantele își croiau drum nestingherite spre lumină și florile se deschideau la fel, dacă nu chiar mai multe și mai îmbujorate ca în anii trecuți.

Sârba, în schimb, era unul dintre dansurile preferate la nunți. De la o vreme, după Revoluție, s-a răspândit peste tot obiceiul Zilei comunei, o sărbătoare oferită tuturor, la care locuitorii participă de dimineață până seară. În copilăria mea, ceva asemănător erau nunțile. Care erau un fel de sărbătoare a satului. Erau invitații, dar veneau și sătenii să privească, cu mic, cu mare. Invitația se făcea de către mire, însoțit de ceva neamuri, care cu plosca de țuică sau vin în mână făcea strigarea pe toate ulițele satului până la casa miresei. Așa se făcea că nuntașii se numărau de fiecare dată cu sutele.

Nunțile începeau joi seara și se terminau duminică, după miezul nopții. În seara de joi, bărbații începeau să înfigă țărușii pentru cort. Nunta nu se derula într-un loc anume, la marginea satului. Cortul se așeza pe uliță, în dreptul casei mirelui. Nu supăra pe nimeni că ulița rămânea închisă trei zile, pe vremea aceea nu prea circulau mașini, când trecea câte un camion îl lătrau câinii. Ridicarea cortului dura până vineri seara. În timpul ăsta, firește, cei ce se oferiseră voluntari și trebăluiau la întinsul pânzeturilor

erau omeniți cu mese îndestulate. Așa încât cheful începea deja și o parte dintre nuntași era afumată gata la începutul nunții propriu-zise. Asta se întâmpla sâmbăta, când avea loc perindarea nuntașilor. Care nu se înfățișau oricum, ci cu ploconul. Sâmbăta era, așadar, ziua plocoanelor. Ele nu constau în bani, cadourile în bani se dădeau a doua zi. Sâmbăta se ofereau găini, curci, rațe, unele preparate în diverse feluri, altele vii, apoi șunci, brânzeturi, vin, ștergare. O parte dintre plocoane se reîntorceau chiar atunci, sub forma ospetelor, pe mese lungi, cu bănci lungi pe lângă, dintre care unele, spre deliciul celorlalți, cedau sub șezutul vreunui nuntaș mai corpolent sau amețit de aburii alcoolului.

Și așa, în pelerinajul nuntașilor, al orătăniilor și damigenelor de zaibăr, bine înfundate la gură cu coceni de porumb, trecea ziua de sâmbătă. Duminica era ziua cea mai importantă. Ea debuta cu preparativele pentru perechea de miri. Întâi de toate bărbieritul mirelui. Era prologul dedicat flăcăului, de aceea ritualul avea loc în casele socrilor mari. Mirele se apleca deasupra castronului cu apă caldă, era bine săpunit și bărbierit cu migală. În copilăria mea, la țară tinerii nu purtau barbă, dacă mirele purta mustață, i-o păstrau, subțiiind-o frumos deasupra buzei. Bărbierii erau alți flăcăi din sat, ceea ce acum se cheamă cavaler sau domnișor de onoare. Bărbieritul se făcea numaidecât cu briciul. Sub amenințarea briciului sub bărbie, bărbierii de ocazie se amuzau punându-l pe mire să mărturisească tot felul de năzbâtii sau să facă jurăminte grele.

Apoi mirele, gătit și împopoțonat, se înfățișa la casa miresei. Era însoțit de aceeași flăcăi, care de data asta erau pe post de călărași, adică tineri călare. În frunte, alături de mire mergea un alt tânăr, numit stegar, care ducea un brad împodobit cu panglici, ca semn al trăinicieii viitoareii familiei. Alaiul aștepta răbdător până când se încheia gătitul miresei. Timp care nu trecea zadarnic, căci unul dintre bărbații din familia miresei, uneori chiar socrul mic, anunța zestrea. Era ceva cam ca la licitații, fiecare obiect era enunțat și i se detaliau eventualele calități. Cum ar fi că pernele erau făcute cu puf de găscă sau macrameurile fuseseră împletite cu iglița chiar

de mireasă sau mama ei. Pe măsură ce bunurile de zestre erau dezvăluite, fiecare dintre ele era așezat într-o căruță anume pregătită. Nu puține erau cazurile când zestrea cuprindea mese, scaune, lavițe sau chiar paturi, cu speteze cu tot, așa încât căruța era înlocuită cu un camion sau tractor cu remorcă. Iar la sfârșit, ieșea mireasa, împodobită cu voal.

Alaiul pornea către biserică, nu înainte ca unul dintre flăcăi să scoată apă din fântână și, din când în când, s-o răstoarne pe uliță în drumul miresei, ca semn de rodnicie. După ce preotul, însoțit de țârcovnicul care îi ținea isonul, psalmodiind pe nas, cânta, în fața altarului, „Isaia dănțuiește“ și punea mirii, cu coronițele pe cap, să sărute Evanghelia și mâna nașilor, începea adevărata petrecere. Mirii și nașii intrau în horă și asta ținea loc de dansul mirilor. Din când în când, nuntașii mai cu chef se întreceau în strigături. Cât despre cum decurgea petrecerea în sine, ce pot adăuga mai mult decât a descris George Coșbuc în *Nunta Zamfirei...*

A doua zi, până spre seară, cortul se strângea, mesele cu scaunele puse deasupra erau duse către cei de la care le închiriaseră și totul arăta de parcă pe locul acela nu se întâmplase nimic. Viața reintra pe făgașul obișnuit, atâta doar că satul se îmbogățise cu o nouă familie.

Sigur că la nunți, cum e lesne de închipuit, unii beau peste măsură și dimineața erau mahmuri. Mahmureala era socotită un prilej de mândrie, dovada cea mai evidentă a performanțelor din ajun. Leacul într-o astfel de stare confuză era ciorba de potroace, pentru cei care se întorceau la locul faptei, pentru a ajuta la dereticat și desigur, câte un păhărel de țuică pe potriva zicalei „cui pe cui se scoate“. Deși în comună era un spital, inclusiv cu maternitate sau chiar chirurgie de urgență, îmi aduc aminte că oamenii obișnuiau să se doftoricească singuri. Doar în situații mai complicate mergeau la medic.

La noi, „doftoroaia“ era bunica. Leacul universal, bun pentru răceli, pentru subțierea sângelui sau pentru încălzirea oaselor bătrâne, consta în aplicarea ventuzelor. Astea erau niște borcănașe aplicate pe spinare, cu fața în jos, care se apăsau până se fixau bine pe piele. Dar ca asta să se

întâmples, în prealabil aerul din ventuze era încălzit cu un mănunchi de vată îmbibată în spirt, înfășurat pe o sârmă groasă, căruia i se dădea foc și așa arzând era ținut câteva secunde în interiorul ventuzei. Odată ce aerul era rarefiat de flacăra, ventuza era întoarsă la rezezeală și proptită pe spinare. Porția adecvată era cu douăsprezece ventuze, șase spre un omoplat și șase spre celălalt, așezate paralel în șiruri de câte două. Fiecare ventuză, golită de aer și fierbinte, atrăgea pielea ca o lipitoare și era primită de pacient cu câte un icnet pe care eu îl bănuiam mai degrabă de durere decât de relaxare. După vreo zece minute în care ventuzele stăteau fixe pe spinare, bunica le scotea, una câte una, mișcându-le cu băgare de seamă într-o parte și alta, ca și cum ar fi mănuit roțița unui seif, și apoi smulgându-le. Ventuzele desprinse de piele scoteau un clipocit. Pe locul lor rămâneau urmele, niște circumferințe violacee de culoarea sângelui închegat, încât aveai impresia că spinarea, cu cercurile vineții ale ventuzelor, e tentaculul unei caracatițe uriașe.

Pentru gripă și tuse, leacul era mai nesuferit. De pildă, felii de cartofi stropite cu spirt. Se puneau într-o cârpă, basma sau tifon și se aplicau pe piept. Tratamentul dura de seara până dimineața, nu era deloc confortabil, dar uneori dădea rezultate.

Leacul cel mai îngrozitor era frecția gâtlejului cu albastru de metil – adică metilen, în forma corectă. Albastrul de metilen se socotea leacul miraculos pentru gâlci. Ca și în cazul ventuzelor, se folosea un bastonaș cu un pământuf de vată în vârf, numai că el nu se introducea în spirt și nu se aprindea – atât ar mai fi trebuit! –, ci se înmuia în substanța aceea grețoasă, cu gust de iod, care se introducea până la amigdalele inflamate. Absolut îngrozitor! Când ne-am mutat la Craiova, ai mei au renunțat la albastrul de metilen, dar numai pentru ca în locul lui să vină câte o asistentă la noi acasă la fiecare șase ore și să-mi facă injecție cu penicilină, care durea la fel, dar avea avantajul că dura mai puțin.

În rest, slavă Domnului, am fost un copil sănătos. Mi-am făcut vaccinurile, am făcut bolile copilăriei, pojar și oreion, am crescut zdravăn, cum e firea omenească, eu mai înalt decât părinții mei.

Așa cum se întâmplă pe lume, tradițiile nu erau legate numai de sărbătorile nașterii și ale cununiei, ci și de pomenirea morților. În casele bunicii mele nu se vorbea despre moarte ca despre ceva nemaivăzut de dureros. Nici n-avea cum. Amândoi bunicii mei fuseseră pe front. Într-un asemenea loc unde moartea alege la întâmplare, s-a întâmplat ca amândoi bunicii mei să se întoarcă teferi. În Plenița există un frumos monument dedicat eroilor. Ba chiar bunicul din partea mamei a făcut războiul și la dus, și la întors. A ajuns până la Cotul Donului, suportând calvarul dramaticei încercuiri. Cum a reușit să scape de acolo n-am reușit să aflu niciodată, pentru că, cel mai probabil, nu am reținut, deși mai povestea câte ceva seara, înainte de culcare. Despre cealaltă parte a războiului, de partea Aliților, care l-a purtat până în Munții Tatra, mi-a povestit cât a fost de greu, cum a suferit de foame și de sete și cum a căzut prizonier în luptele din preajma Budapestei, a evadat, s-a integrat iarăși în coloanele care înaintau spre vest, iar sfârșitul războiului l-a prins în Munții Tatra. Cum n-am aflat prea multe detalii despre participarea la război, n-am aflat nici care a fost motivul pentru care n-au povestit prea mult. Bănuiesc că unul dintre motive a fost participarea lor de partea nemților în războiul din Răsărit, dus împotriva Uniunii Sovietice, lucru care, după război n-a fost văzut cu ochi buni. Știu că bunicul se întrista de fiecare dată când la Monumentul eroilor, în ziua de 9 mai, când se citeau numele eroilor plenițeni morți pe câmpurile de bătălie, numele camarazilor lui căzuți în stepele Rusiei nu erau pomenite.

Dar cred că motivul cel mai important pentru care bunicii mei păstrau tăcerea era că le venea greu să povestească și nu voiau să ne întunece copilăria cu asemenea lucruri. Pe bunicul Valeriu îl surprindeam uneori strângând zăpada în pumni și mușcând din ea ca dintr-un fruct și mă gândeam că e un obicei rămas din timpul războiului de la Cotul Donului, când

ninsoarea ținea loc de apă și era din belșug. Am citit mult despre epopeea Armatei Române în războiul din Răsărit și mărturisesc că, așa cum îl știam, tăcut și blând, mi-e greu să mi-l închipui pe bunicul cu arma în mână, mărșăluind prin spațiile infinite ale stepelor rusești sau zgribulit, în tranșee, în ger, cu nările arse de respirația albăstruie și tăioasă.

Bunica îi ura pe comuniști pentru ceea ce făcuseră și avea numeroase argumente pentru asta. Unul era modul în care se purtaseră cu străbunica. Altul era legat de sentimentul straniu de vinovăție care-l încerca pe bunicul, care fusese într-un război din care aceeași țară care l-a trimis nu l-ar fi vrut înapoi nici mort. Dar motivul de căpetenie era că bunica era o femeie credincioasă. Așa cum și-a apărat mama ei pământurile de lăcomia comuniștilor, tot astfel i-a apărat pe sfinții de pe catapetesme de orice pângărire. Unii bunici citesc nepoților basme. Bunica îmi spunea și povești și poezii, dar tălmăcea și predica de la slujba de duminică, nu altcumva decât cu cuvintele ei, dar pe înțelesul meu și fără să piardă sensul Bibliei.

Mergeam duminicile la biserică. Fiind mic, stăteam cu ea pe latura stângă, rezervată femeilor. De Zi-ntâi preotul nostru, părintele Ciocan, venea la noi, citea din cărțile lui și la sfârșit ne stropea cu agheasmă, cu șomoilogul lui împletit în fire de busuioc. Bunica ne șoptea ca de câte ori preotul spune numele Mântuitorului sau al Maicii Lui, să ne facem semnul crucii.

Datinile erau legate, mai ales, de Sâmbăta morților, de fapt Sâmbetele morților, pentru că se țineau de două ori pe an, de aia li se și spunea Moși, adică Moșii de vară și Moșii de iarnă. Pentru sâmbăta morților bunica pregătea doisprezece colaci pe care îi împărțea de pomană. Dar mai pregătea și un al treisprezecelea colac despre care spunea că e al lui Dumnezeu. Colacul ăsta, al treisprezecelea, nu se împărțea la vecini, se dădea unuia dintre bărbații casei, de obicei bunicului sau tatălui meu, iar când ei nu erau acasă mi-l dădea mie.

Mai era și o altă o zi în care ne întâlneam cu morții noștri, și anume a doua zi de Paști. Noi repetam obiceiul ăsta și în luna următoare. I se spune Paștele Blajinilor sau Paștele Morților. În zilele astea de luni se împărțeau colaci, colivă și ouă roșii. Numai că spre deosebire de Moși, de data asta pomana se făcea nu dând-o peste uluci sau la ușă, ci peste morminte.

Când am crescut, n-am mai putut urma sfatul bunicii de a merge în fiecare duminică la biserică. Ne-am mutat la Craiova când eram în școala primară, apoi în timpul adolescenței și a primei tinereți, elev la Liceul Militar și la Școala Militară, cu rarele excepții ale permisivelor, diminețile de duminică le petreceam în cazarmă. Dar ceva din sufletul meu a rămas legat de biserica noastră din Plenița, de vocea bunicii citind Evanghelia și de puntea pe care credința o arunca între lumea celor vii și a celor morți. Noi spunem că poporul român s-a născut creștin. S-ar putea să fie doar o legendă, dar, evocând smerenia familiei mele și credința celor din satul meu natal, cel puțin în ce-i privea pe ei legenda putea să fie adevărată.

După aceste descrieri care evocă aspectele pitorești ale copilăriei mele, gospodăriile țărănești, curțile cu pomii lor, cu bucătăriile de vară, cu locurile special amenajate pentru ceaiul de dulceață sau alambicul de țuică, trebuie să mărturisesc totuși că nu toată copilăria mea s-a petrecut în felul acesta. De fapt, părinții mei locuiau la bloc. Lângă comuna Plenița, locul unde m-am născut, se afla o unitate militară, destul de vestită pe atunci. Acolo lucra tatăl meu și de aceea uniforma îmi e familiară încă din copilărie. Mama mea, Lucia, deși casnică, a fost liantul care a asigurat liniștea și trăinicia temeliei familiei noastre: i-a purtat de grijă tatălui meu, le-a purtat de grijă bunicii, iar pe mine și pe sora mea ne-a îngrijit, ne-a educat, ne-a alintat, dar ne-a și certat, ce-i drept, cu blândețe.

De fapt micul cartier de blocuri în care locuiam nu era în Plenița, ci undeva, între cele două sate ale comunei, cel cu același nume și Castele Traiane. Nu știu de unde vine numele, pentru că în apropiere nu s-a

descoperit niciun castru din vremea lui Traian. Locul în care romanii trecuseră Dunărea, la capătul podului lui Apolodor din Damasc, era la câteva zeci bune de kilometri, dar poate că, aici, la Dunăre, mai presăraseră niște ziduri fortificate și de aici rămăsese numele. O așezare fortificată se găsisse, eram foarte mic când un grup de arheologi a început săpături în preajma satului, dar așezarea nu data din perioada ocupației romane, ci de mult mai înainte, din epoca bronzului, ceea ce înseamnă o vechime de peste cinci mii de ani.

Blocurile erau făcute anume pentru activul unității militare. Cu două etaje, apartamente cu puține camere și încăperi destul de mici. Locuința noastră avea două camere, de fapt erau două dormitoare, unul pentru părinții noștri, și celălalt pentru mine și sora mea, cu patru ani mai mică. Dormitorul părinților, cu canapea extensibilă, trecea și drept sufragerie în anumite ocazii. Nu era ușor să locuiești acolo, la distanță de kilometri și de un sat, și de celălalt. Pe noi, copiii, un autobuz al cazarmii ne ducea și ne aducea de la școală.

Blocurile nu erau în cazarmă, dar asta nu ne împiedica să urmărim militarii pe câmpul de instrucție sau să ne facem de lucru în spațiile anume amenajate pentru instrucția militară. Parcă văd și acum aparatele de la baza sportivă: paralele, bară fixă, porticul de escaladă, frânghiile pentru cățărat, machetele de camion și de tanc. Toamna târziu, când curțile, pădurile și bălțile dimprejurul caselor bunicilor mei încetau să mă ispitească, asta devenea locul preferat. Ne jucam de dimineață până seară, mai ales în timpul când soldații erau plecați la poligon sau pe câmpul de instrucție.

Alteori îi urmam pe militari la treburile lor. Îi imitam cu toată seriozitatea de care copiii sunt capabili, ca și cum făceam și noi exerciții împreună cu ei. Ne împărțeam grade între noi, cei cu grade mai mari dădeau ordine, mărșăluiam în pas de defilare, făceam stânga împrejur, câte unul cădea și atunci redeveneam copii de-adevăratale și ne prăpădeam de răs.

Nu știam ce e războiul și de aceea ne închipuiam războiul ca pe-o joacă. Comparând cu vremurile pe care le-au trăit străbunii și bunicii mei, într-adevăr, perioada de după cel de-Al Doilea Război Mondial a fost diferită. În țara noastră, de trei generații nu a mai fost război. Chiar dacă planeta a fost presărată cu conflicte sângeroase, la noi războiul părea departe. Acum, când războiul s-a apropiat de granițe, începem din nou să presimțim grozăviile lui. Nu știu dacă și acum copiii se joacă fără stinghereală, așa cum o făceam noi, de-a războiul. Oricum, am întâlnit tineri care sunt îngrijorați de conflictul de la granița noastră, din Ucraina.

Ca să vedeți cât de mult ne luam în serios, să vă povestesc una dintre peripețiile noastre, ca soldați ai armatei de pitici. Împreună cu un alt copil, al cărui părinte lucra și el în unitatea militară, ne-am gândit să mergem să vedem ce fac tații noștri în timpul serviciului. Ne știa toată lumea, am intrat fără probleme. Eram un fel de copii ai regimentului. Pe o panoplie se găsea un pistol sectionat, ceea ce însemna că era folosit doar pentru învățare, nu funcționa cu muniție. Am luat pistolul și ne-am închipuit că suntem cowboy. Cum nu ne-a observat nimeni și cum joaca de-a împușcăturile începuse să ne placă, am luat pistolul și am ieșit cu el din cazarmă. Nu ne-a întrebat nimeni nimic, nu ne-a cotrobăit, cred că soldatul de la poartă nici nu ne-a băgat în seamă. Ne-am jucat ce ne-am jucat, am trecut de la cowboy la Winnetou și Old Shatterhand și până la urmă, așa cum se întâmplă cu copiii, ne-am plictisit. Am lăsat pistolul pe o piatră, pe câmp, și ne-am furișat pe la casele noastre, tăcând mîlc despre isprava pe care o comiseseam. De altfel, nici nu cred că ne-am dat seama că făcusem o boacăină. Bieții militari au căutat arma toată ziua. Era o piesă importantă pentru instructaj, mai ales pe vremea aia când orice armă, chiar și nefuncțională, era inventariată cu strășnicie. L-au găsit până la urmă. Din reconstituirea faptelor am fost, în cele din urmă, demascați. În urma unui interogatoriu încrucișat în care, cu vicleșug, fiecăruia dintre noi i s-a spus că celălalt a povestit cum a fost, am recunoscut faptele și ne-am smerit. Am căpătat câte o muștrare strașnică, probabil că ei,

militari fiind, nu-și puneau mintea cu niște copii, altminteri am fi putut primi și o chelfâneală zdravănă. De atunci singurele puști cu care ne-am jucat au fost cele pe care ni le făceam singuri, din șipci și țevi din plastic.

Cum nu se găseau jucării prea multe, iar unele care să imite arme cu atât mai puțin, ca să ne jucăm, funcționa imaginația și ne cream propriile arme. Iar cea mai teribilă dintre toate era pocnitoarea cu carbid.

Joaca de-a pocnitorile avea o rețetă pe cât de simplă, pe atât de periculoasă. Întâi de toate făceam o groapă, nu prea mare, cam cât ar fi dacă ai planta un puiet. În groapă puneam carbidul de care făceam rost de la muncitorii care făceau sudură autogenă, iar peste carbid turnam apă. Nici n-apuca să sfârâie carbidul că puneam repede deasupra o cutie goală de conserve. Ne îndepărtam repede și începeam să numărăm cu glas tare. Carbidul bolborosind degaja gazul care făcea conserva să sară în sus, ca după explozie. Câștiga cel a cărui conservă era cel mai repede împinsă în sus de gazul care, din combinația dintre carbid și apă, devenea exploziv, era un soi de acetilenă.

Întâmplarea a făcut că, la un moment dat, conserva pe care am așezat-o deasupra nu a sărit. M-am gândit că n-am acoperit carbidul cum trebuie, mi-era teamă să nu mă fac de răs. M-am apropiat să așez mai bine cutia. M-am aplecat deasupra gropii și tocmai atunci gazul a țâșnit, iar conserva m-a lovit peste față, în arcadă. Lovitura mi-a provocat o plagă deschisă, ca la boxeri, și fața mi s-a umplut de sânge. Șansa a făcut ca ochiul să scape nevătămat, dar semnul de la arcadă mi-a rămas până în ziua de azi, consecința a nesăbuintei de soldat neinstruit. De obicei, cicatricea rămasă după o rană e un prilej de mândrie. Dar joaca noastră n-a avut nimic eroic în ea, doar dacă socotim că fiecare copil e un erou în felul lui, cu năzbâtiile lui.

CRAIOVA – SIBIU – CRAIOVA

Aveam șapte ani, încă nu terminasem clasa întâi, când tata a fost transferat cu serviciul și ne-am mutat la Craiova. Tata era subofițer. Lucrase la Stațiunea de Mecanizare a Agriculturii, la Ghidici. Avea un scris îngrijit, desena frumos și îi plăcea să citească. La un moment dat, șeful de echipă i-a zis: „Munca asta nu-i de tine, băiete. Du-te în lume și încearcă-ți norocul. Dacă nu și nu, tot aicea ne găsești“. Tata s-a înscris la școala de subofițeri și după ce a terminat-o s-a mutat la casa nevestei și a rămas la Plenița. N-a insistat să urmez cariera militară. Zicea că cel mai bine e să ai o meserie care se caută, cum ar fi să fii electronist, iar dacă ar fi să dau la Politehnica, să urmez electronica sau electrotehnica. Când a aflat că vreau să mă înscriu la Liceul Militar, mi-a zis doar atât: „Nu e o viață ușoară, nu-ți zic să te faci militar și pe urmă să-ți pară rău. Fă asta numai dacă vrei“. Și așa a fost, am ținut cu tot dinadinsul și nu mi-a părut rău niciodată. Aș zice că dimpotrivă.

Tata avea un scris caligrafic, rotunjea literele și le scria una câte una, fără să le lege cu codițe. Nu i-ar fi plăcut să știe că o să vină o zi când oamenii n-or să mai folosească scrisul de mână, stiloul sau pixul. Dintre toate plăcerile lui, m-a educat să-mi placă astea două: scrisul și cititul. În vacanța dintre clasele a doua și a treia mi-a cumpărat caiete și m-a învățat să scriu frumos, cu litere individualizate. Am păstrat moștenirea asta de la el, mi-a folosit mai târziu ca ofițer de stat major.

Cât despre cărți, iată câteva titluri, într-o amintire fugară: *Robinson Crusoe* de Daniel Defoe, *Cei trei mușchetari* și *După douăzeci de ani* de Alexandre Dumas, *Scrisoare de dragoste* de Mihail Drumeș, *Monte Cassino* de Sven Hassel, *Epopoea Sevastopolului* de S.N. Tenski. E drept, citeam cam la întâmplare. Toate cărțile astea și multe altele mi le cumpăra tata. Unele de ziua mea, cadou de Crăciun sau pentru premiile pe care le obțineam la sfârșit de an. Altele le alegeam împreună, la recomandarea vânzătoarelor de la librărie. Mi-am păstrat obiceiul de a citi, îmi plac romanele polițiste, istoriile despre conflagrații, cărțile de memorialistică. Cum spuneam, am folosit cititul ca să cunosc lumea, plăcerea a fost îmbinată cu o anumită curiozitate. Mi-au plăcut cărțile despre întâmplări adevărate, dar și cărțile de ficțiune. La un moment dat, destinul a făcut în așa fel încât să-mi dau seama că realitatea e mai acoperitoare decât ficțiunea.

Îmi amintesc cu plăcere de prima învățătoare, de la Plenița, doamna Căciulan. Era o școală modestă, dar curată. La Craiova am învățat la Școala nr. 30 din Craiovița Nouă și, după puțin timp, pentru că s-a construit o școală nouă, ne-am mutat acolo. Școala cea nouă purta numărul 32. Poate că pentru cititor asta nu înseamnă mare lucru, că e 30, 32, 34 sau 36. Dar pentru mine înseamnă prieteni din copilărie, întâmplări, învățători, ca de pildă domnul Ion Popescu, un bărbat înalt, impunător, nici blând, nici sever, dar corect, un model de seriozitate. Era cunoscut în cartier, când mergea pe stradă oamenii îl recunoșteau și el saluta pe toată lumea ridicându-și pălăria. A fost și învățătorul surorii mele. Trăiește, m-ar bucura să simtă, parcurgând aceste pagini, respectul și recunoștința pe care i le port.

Am fost de-a dreptul emoționat când am ajuns la Craiova și am văzut bulevardele, blocurile înalte, totul era diferit, o altă lume. Mi-era teamă de orașul acela mare, gălăgios, cu oameni care se încrucișau pe stradă fără să se cunoască și să se salute. La noi, în sat, toată lumea își dădea binețe, ba, cei care se cunoșteau mai bine se întrebau de sănătate, de familie. Bucuriile și necazurile, nunțile, botezurile, înmormântările erau evenimente la care

participa tot satul. De micul cartier de blocuri ale cazărmii dintre Plenița și Castrele Traiane ce să mai vorbim, acolo eram ca o singură familie, n-aveai ulei pentru prăjeală sau leuștean pentru ciorbă, nicio problemă, băteau la ușa apartamentului vecin și cereai. La Craiova am locuit printre străini, pe drumul spre școală, de mână cu tata, treceam tot printre străini, doar când mergeam din când în când la meci, într-una dintre perioadele de triumf ale Universității, să-i vedem pe Ștefănescu, Balaci, Ungureanu sau Cămătaru, parcă ne simțeam cu toții împreună, dar nu pentru că ne știam, ci pentru că susțineam cu toții aceeași echipă. Ca dovadă că, după meci, ne risipeam, fiecare mergea la casa lui, mai puțin grupurile de suporteri înfocați care se adunau pe Lipscani sau 30 decembrie, în fața magazinelor cu vitrine ovale, frumos colorate, pentru a comenta și răscomenta fazele meciului. Întâmplarea face că ne-am mutat la Craiova chiar în perioada în care Universitatea câștiga pentru prima oară Cupa României, după o finală de 2-1 cu Steaua. Vă imaginați ce a fost în Bănie în seara aceea. Țopăiam și noi pe străzi, chiar și soră-mea pe lângă mine, deși precis ea ar fi preferat o înghețată sau o vată pe băț în locul chiuiturilor. Ca să vă faceți o imagine despre ce însemna înfocarea suporterilor craioveni, la meciul cu Dinamo, unde a doua zi ai noștri i-au bătut măr pe bucureșteni, sute de fani ai Universității au dormit pe stadion, ca să fie siguri că prind loc în tribune. Mergeam la meci, uneori, și când eram deja elev la Liceul Militar. Cel mai tare meci pe care l-am văzut, în care Universitatea a trecut pe lângă o calificare istorică, a fost meciul cu Benfica Lisabona, din primăvara lui 1983. Imaginați-vă, la un sfert de oră înainte de final, un stadion întreg ridicându-se în picioare la șutul din voleu al lui Crișan și rămânând încremenit, cu inima-n gât, după ce mingea a lovit bara. După meci s-a zvonit că poarta era cu trei centimetri mai mică, cine știe, se poate să fi fost adevărat. Așa că nu e de mirare că am rămas până azi supporter al Universității – încă îi mai spunem, uneori, Știința, cu primul ei nume – atât în anii optzeci când echipa și-a atins culmea strălucirii, dar și mai târziu când a trecut prin momente dificile, gata să fie desființată.

În afară de fotbal, la Craiova erau numeroase tentații pe care la Plenița nu le puteai găsi. De pildă cofetării și cinematografe. Cofetăria de la Minerva, cu arcadele ei în stil maur, la care mergeam destul de rar, și cofetăria Femina, unde mâncam o prăjitură cu patru mici turnulețe din cremă de ciocolată, care se chema „Cupa victoriei“. Cinematograful Patria, cel mai elegant, dar și 30 Decembrie sau Central.

Fără să aibă farmecul câmpiilor și pădurilor din jurul Pleniței și al Castrelor Traiane, existau și în Craiova locuri ce prilejuiau mici expediții. O asemenea destinație era Lunca, unde puteai ajunge, mergând pe jos, și plaja de la Jiu, pentru care trebuia să iei autobuzul. Jiul nu avea mărțișă Dunării, avea, însă, un farmec al lui, mai ales că locuitorii Craiovei îl socoteau, sufletește vorbind, cel mai mare râu din lume. Cum spune *Cântecul oltenesc* al lui Virgil Carianopol: „Dunăre dacă n-aveam/ Jiul Dunăre-l făceam“. Un loc plin de farmec era Parcul Romanescu, o grădină splendidă cu alei largi, cu brazde încărcate de flori și arbori bătrâni. În capătul celălalt al parcului era un ungher misterios, neumblat, cu un pod vechi, de piatră, peste pârâu. Apoi, apa se lărgea și în mijlocul parcului se întindea un lac îndeajuns de mare cât să permită plimbări cu barca, iar mai târziu, cu hidrobicicleta. Pe malul lui se întindea o terasă care, dacă-mi aduc bine aminte, se numea chiar așa, „La debarcader“, unde noi, copiii, mâncam mici, iar tata se cinstea cu o bere.

Erau însă și lucruri pe care nu le mai puteam face ca acasă, la Plenița. Mai întâi de toate, nu mai puteam merge desculț. La Poiana Bujorului ne luam sandalele în mână și porneam alergând. Uneori ne legam încălțărilor pe umăr și mergeam desculți până acasă. După ploaie, când prin rigole se adunau pârâiașe repezi, plescăiam cu tălpile goale prin băltoace, stropind în jur și bucurându-ne de stropii care veneau spre noi ca un ecou al ploii. Dar cel mai mult îmi plăcea să merg desculț prin iarbă, senzația răcoroasă și caldă în același timp că fiecare pas e o mângâiere. Bunica privea cu circumspecție plăcerea de a merge descălțat. „Dați-i băiatului ăstuia niște

sandale sau măcar niște opinci, spunea, o să i se lățească tălpile, o să meargă la oraș și n-o să-l încapă niciun pantof.“

Apoi, nu mai mergeam cu bicicleta, nu pentru că n-aș fi vrut și n-aș fi putut, dar părinții mi-au interzis categoric să mă încumet. Nu mi-au cum-părat bicicletă și m-au prevenit să nici nu mă urc pe bicicletele altora. La Plenița aveam bicicleta bunicului, iar la Ghidici, din sat și până la Ruptură aveam vreo trei kilometri pe care îi parcurgeam pedalând. Eram îndemâ-natici, fiecare își căra, meșteșugit legată, undița, și își atârna, de-a curmezișul pieptului, traista cu cârlige și momeli. Cum la Craiova nu exis-tau piste pentru biciclete și pe trotuare, nu era recomandabil să mergi, bicicleta a rămas doar un vis.

Consolarea venea iarna, când se așternea ninsoarea. În copilăria mea, iernile erau mai friguroase și mai umede, ningea din belșug și zăpada bătătorită de pași rămânea zile în șir pe trotuare. Prin cartierul nostru, Craiovița Nouă, străzile erau netede, dar în apropiere era o pantă care se numea Valea Gangului. Acolo ne dădeam cu sania, iar spre centru, mai ales pe la Catedrala Madona Dudu, pe străzile Mihai Bravu sau 7 Noiembrie și primprejurul parcului de la biserica Sfântu Dumitru, tro-tuarele erau largi și în pantă, adevărate derdelușuri.

Cât despre școală, am fost un elev bun, nu neapărat un premiant de locul întâi. Și asta nu pentru că n-aș fi fost silitor, ci pentru că în cele opt clase primare am schimbat școlile de patru ori. Prima oară de la Plenița la Craiova, la Școala nr. 30. Mă simțeam intimidat printre copiii de oraș, oscilam între a sta izolat, resemnat, într-un colț, gata să trec neobservat, și a mă pune ostentativ în centrul atenției. Starea asta tranzitorie s-a menținut căci, nu mult după aceea, am schimbat iarăși școala, e drept, Școala nr. 32 era una nouă, cu ferestre mari, luminoase și o curte largă, cu teren de handbal și coșuri de baschet. Dar nici aici n-am zăbovit prea mult pentru că ai mei s-au mutat din cartierul Craiovița Nouă în Brazda lui Novac, într-un apartament mai mare. Sora mea crescuse și ea, nu mai puteam împărți amândoi aceeași cameră. Așa încât clasele a șaptea și a

opta le-am urmat într-o școală a noului cartier, la Liceul Pedagogic. O adevărată odisee, dar cred că așa se întâmplă celor ai căror tați sunt militari, sunt nevoiți să împartă destinul itinerant al părinților.

Tata ar fi vrut să urmez un liceu energetic, ceea ce era la modă pe vremea aceea. Mai toți băieții de vârsta mea sperau să ajungă într-o bună zi studenți la Politehnică. Erau locuri de muncă suficiente într-o economie axată pe industrializare și mai bine plătite. Eu, însă, spre mirarea alor mei, am optat pentru Liceul Militar. Tata a încercat să mă prevină că o carieră militară e marcată de privațiuni, de constrângeri și că trebuie cu adevărat să-ți placă ce faci ca să le suporti cu inima deschisă. Și, zicea el, un copilandru încă nu știe ce vrea, așa că, hai să ne mai gândim. Argumentul lui suprem era: „N-ai văzut destulă armată, ce-ți mai trebuie?” El nu înțelegea că tocmai ceea ce îmi aducea drept contraargument era argumentul care mă determina să aleg cariera militară. E ciudat că, deși nu treceam drept un copil încăpățânat și până atunci nu prea fuseseră prilejuri să-mi pun voința la încercare, de data asta am rămas ferm pe poziție. Cred că de atunci mi-a rămas și imboldul de a fi parte din ceva mai mare, ca șansa să-mi pot depăși propriile limite. Ai mei n-au avut ce să-mi facă și m-au înscris la examen, la Liceul Militar din Craiova, care se reînființase în 1978.

Există prejudecata că la liceele militare nu se învață prea multă carte. Să nu credeți că admiterea la Liceul Militar era mai ușoară decât la alte licee. Materiile de examen erau aceleași ca la liceele de matematică-fizică și pretențiile pe măsură. Ca nivel de dificultate, erau la fel de grele ca liceele de profil. Cu singura diferență că selecția pe bază de admitere era precedată de un control medical riguros și probele sportive. Tradiția liceelor militare e îndelungată și prestigioasă. Prima instituție de felul ăsta a fost înființată prin decret semnat de domnitorul Carol I, în 1872, în capitala Moldovei, sub numele de „Școala fiilor de militari din Iași“. A doua a fost creată chiar la Craiova, sub aceeași denumire, nouă ani mai târziu. E drept că, fiind școli dedicate fiilor de ofițeri, iar corpul ofițeresc recrutându-se

din elitele societății, respectivele instituții nu se adresau decât unei categorii restrânse de aspiranți.

Poate și din acest motiv, școlile militare căpătaseră un anumit prestigiu. Iată, de exemplu, Liceul Militar Mănăstirea Dealu, înființat de Nicolae Filipescu în preajma Primului Război Mondial, își propunea educație intelectuală, morală și fizică a elevilor, precum și aducerea școlii în mijlocul naturii, pentru o mai bună dezvoltare a tineretului. Printre profesorii pe care i-a avut acel liceu militar s-au numărat, în perioada interbelică, Octav Onicescu și Nicolae Georgescu-Roegen. Deja, în perioada interbelică, porțile liceelor militare s-au deschis pentru elevi din toate categoriile sociale. La Liceul Militar Mănăstirea Dealu, de pildă, exista un anumit număr de locuri rezervat pentru copiii din mediul rural. Ei învățau cot la cot cu elevi din elita țării, cum era de pildă prințul moștenitor Mihai, Voievod de Alba Iulia. Printre absolvenții liceelor militare se numără conducători ai Armatei Române, personalități remarcabile ale științei, politehniști de seamă, chiar și diplomați. Liceele militare au fost desființate după plecarea Regelui, odată cu alte agresiuni pe care comuniștii le-au săvârșit împotriva onoarei castei militare și împotriva corpului său de elită, dar au fost reînființate în 1951, iar primele promoții au ieșit patru ani mai târziu. Absolvenții merituoși de liceu militar puteau să-și continue studiile, fie la facultăți civile, fie la școlile de ofițeri. Sunt bucuros să afirm că, astăzi, calitatea învățământului liceal militar este la înălțimea tradiției sale. Pentru a da un singur exemplu din zilele noastre, din promoția anului trecut, o elevă a Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare“ a fost admisă la United States Air Forces Academy, iar un absolvent de la același colegiu a fost admis la Academia Militară West Point. Ei se alătură, astfel, unui număr tot mai mare de absolvenți ai învățământului liceal militar ce capătă, prin acceptarea lor în academii militare de prestigiu din străinătate, recunoașterea valorii.

Să ne întoarcem, însă, la anul o mie nouă sute optzeci și unu, când am susținut examenul de intrare la Liceul Militar din Craiova. Ca să fiu

sincer, unul dintre motivele care m-au determinat să urmez o școală militară a fost fascinația pe care o exercita asupra mea uniforma cadeților de la Liceul Militar, pe care-i vedeam duminică după-amiază în permisie prin oraș: pantalon bleumarin, veston alb și șapcă albă cu paspoal roșu.

Liceul militar a fost ambianța în care s-a petrecut adolescența mea. Aveam paisprezece ani când am fost admis și optsprezece când am absolvit. Un observator care judecă doar aparențele ar putea spune că am fost un fel de adolescent fără adolescență. Programul era destul de dur și respectat cu neînduplecare. Deșteptarea era la ora șase. Dar deșteptarea nu era un fel de dezmoțire, în care te întinzi, caști, ca un fel de ecou întârziat al somnului, te freci la ochi, te mai răsucești o clipă pe partea ailaltă până te hotărăști să te ridici în capul oaselor. Nu, deșteptarea, însoțită de un indemn sever, însemna să sari ca ars din pat și în doar zece minute să fii pe platou, la învioreare. Gimnastica de învioreare se făcea pe orice vreme, dacă ploua, sub picăturile de ploaie, dacă era iarnă, mai abitir te mișcai, să-ți dezmoțești membrele înțepenite de frig. Dacă temperatura cobora până la limita gerului, nu eram scutiți de învioreare, dar ni se permitea să ne îmbrăcăm cu mantaua. Nu știu ce-ar fi zis bunica dacă m-ar fi văzut așa, probabil că m-ar fi căinat, nu care cumva să răcească băiatul mamei. Pot să vă spun că, neavând cui ne plânge, niciunul dintre noi nu s-a îmbolnăvit. Înviorearea dura până la șase jumătate. Urma programul de spălat, rareori cu apă caldă. Din fericire, nu prea eram la vârsta bărbieritului. Urma echiparea completă, dereticatul și curățarea sectoarelor, fiecare după cum era repartizat, apoi micul dejun și de la ora opt la unu cursuri. La sfârșitul lor, raportul companiei, care era un fel de trecere în revistă a activităților. Apoi, bineînțeles, masa de prânz și studiu obligatoriu. Neapărat vizionarea primei ediții a televizorului, cu ultimele aventuri ale cuplului prezidențial, cina și apelul de seară, la care eram numărați, nu care cumva să fie vreunul lipsă. La ora nouă era stingerea, ceea ce nu înseamnă că dormeam, dar eram nevoiți să ne retragem în dormitoare. Liceul era înzestrat și cu săli dedicate orelor de meditație pe care le făceau profesorii în plus

față de cursuri, mai ales pentru elevii din anul doi care urmau să dea examenul de treaptă, și cei din ultimul an, care se pregăteau pentru examenul de bacalaureat și cel pentru Școala de ofițeri. Examenele nu erau ușoare. În anul meu eram două sute cincizeci de elevi, la treapta a doua s-au redus două clase.

Era puțin ciudat să trăiești astfel, între ziduri de cazarmă, la numai câteva sute de metri de casă. Dar cu ce nu se obișnuiește omul? Prima lună n-am avut dreptul să ieșim în oraș. Apoi primeam învoire, numai duminica, de la ora unu până seara, la șapte. Întârziat, adio permisie pentru luna următoare. Nu percepeam, însă, incinta școlii ca pe un spațiu concentraționar. Între noi era o atmosferă colegială. Cu mulți dintre colegii de liceu militar am rămas într-o strânsă prietenie. Ne revedem în fiecare an, chiar și acum, după patru decenii, împreună cu familiile. Firește că viața n-a fost cu toți la fel de îngăduitoare. Unii dintre noi s-au prăpădit (Argeșeanu Lucian și Făsui Gheorghe, Dumnezeu să îi odihnească în pace!), toți ceilalți ne-am urmat cursul vieții. Pe atunci eram la fel, nu există nimic care să-i aducă pe oameni la același punct de plecare ca tinerețea și speranțele. Dacă ni se întâmplă să nu avem ce să ne spunem despre ceea ce suntem sau unii dintre noi se simt mai stânjeniți ca alții, despre adolescența noastră petrecută la Liceul Militar avem ce povesti, și atunci eu nu mai sunt general cu patru stele și altul nu mai e ofițer de unitate militară, suntem camarazii împărțind același dormitor, făcându-ne unii altora șotii și împodobindu-ne cu glumele și amintirile de atunci. Vă pot asigura că și la vârsta asta, când suntem împreună, suntem aceiași liceeni peste care timpul nu a trecut.

Dacă socotesc bine, am purtat uniforma militară, de la intrarea în Liceul militar și până la trecerea în rezervă, timp de treizeci și opt de ani. O viață de om. Uniforma a urmat destinul familiei mele. Bunicii mei, spuneam, au fost amândoi veterani de război. Și unul, și celălalt s-au întors acasă, după demobilizare, îmbrăcați cu straiile de soldat pe care au mai continuat să le poarte, dintr-o stranie obișnuință, mergând printre oameni

sau făcând treburile casei. Tata a purta uniforma de subofițer până la ieșirea la pensie. Eu am avut șansa să port uniforme succesive, funcție de poziția pe care o aveam în armată. Dar, așa cum unii vlădici nu-și leapădă veșmintele călugărești pentru a le schimba la praznice cu straiile strălucitoare de liturghie, așa și eu am evitat să port uniforma de gală. Am păstrat uniforma de serviciu, am pregătit-o pe umeraș și nu m-am mai atins de ea. Deși gradul de general îmi permite să port la anumite festivități uniforma de gală, după trecerea în rezervă, în 2019, n-am mai îmbrăcat-o. E un sentiment pe care mi-e greu să-l explic. Mi-e dor să îmbrac din nou uniforma, dar gândul că apoi va trebui să o las iarăși mă întristează. Uniforma de serviciu, pe care am îmbrăcat-o până în clipa trecerii în civilie, stă, curățată și apretată, așteptând clipa în care mă va îmbrăca pentru ultima oară.

Nu e nimic patetic în dorința asta a mea. La urma urmei, fiecare moare doar pentru sine și trebuie să fie autentic în clipa aceea. Cum s-ar zice, să moară așa cum a trăit. Fără însoțitoarea mea de zi cu zi care a fost uniforma, viața mea e greu de imaginat. Chiar și acum, când am trecut în rezervă, reperul rămâne tot omul care am fost în uniformă. Ceea ce fac trebuie să aibă onestitatea și demnitatea onoarei militare. Ceva din mine a rămas acolo, în rigoarea cazarmii, în canoanele disciplinei militare, în abținerea de la avantaje materiale câștigate în dauna standardelor morale. Nu pot comite fapte pe care militarul din mine nu le-ar îngădui. Dar pot păstra în mine, chiar și în ambianțe insolite pentru viața militară, virtuțile care au făcut ca Armata Română să fie cea mai respectată instituție a țării, cu cel mai înalt nivel de încredere din partea românilor.

După trecerea cu bine a examenului de treaptă, ajuns în anul trei, am devenit ceea ce se numește elev gradat. Aveam în grijă elevii de la anii mai mici și tocmai această îndeletnicire nouă, în care pentru prima oară purtam o responsabilitate nu doar față de mine, ci și față de alții, a fost cea care mi-a oferit șansa unei alegeri pentru întreaga mea viață. E o poveste pe care o relatez de fiecare dată cu emoție, căci e legată de unul dintre cele

mai frumoase momente pe care le-am trăit: întâlnirea cu viitoarea mea soție.

Poate că întâmplările pe care o să vi le povestesc vi se vor părea neverosimile. Dar, la urma urmei, numai realitatea are dreptul să fie neverosimilă, fantezia nu adaugă nimic, doar caută să ajungă din urmă realitatea. Și ca să ofer și un argument că totul a fost adevărat, iată că țin minte și ziua când mi-am văzut pentru prima oară viitoarea soție: o zi de octombrie 1983. De curiozitate, înainte de a scrie aceste pagini, am răsfoit câteva enciclopedii/cronici ale secolului douăzeci, care inventariază toate evenimentele notabile ale secolului, menționând ziua în care s-au întâmplat. Despre ziua de opt octombrie n-am găsit nicio mențiune. Nu s-a întâmplat nimic altceva deosebit, nici pe lumea cea mare, nici în lumea noastră, nu se ținea o festivitate anume, nu se sărbătorea nimic. Ea a fost deosebită doar pentru noi, a devenit, pur și simplu, sărbătoarea noastră, a mea și a soției mele, ziua când ne-am ieșit în cale unul altuia.

În după-amiaza acelei zile, la finalul orelor de curs, am mers împreună cu compania de elevi de anul întâi la Sala Polivalentă, la un spectacol de muzică ușoară. După ce s-a terminat, ne-am încolonat pentru întoarcerea la liceu. Eu, ca un gradat ce eram, mergeam pe partea dreaptă la jumătatea formației. Dacă ținem cont de fascinația pe care o exercitase asupra mea uniforma elevilor de la Liceul Militar, probabil că, tot așa, atrăgeam și noi atenția trecătorilor. Printre ei, un grup de fete, se opriseră pe trotuar și chicoteau, privindu-ne. Le-am privit și eu cu coada ochiului, am încercat s-o fac pe seriosul, dar nu mi-a ieșit. Mi-am ridicat șapca, în semn de salut. Fetele mi-au făcut cu mâna, răsând, așa cum flutură din mână oamenii pe peron, la ivirea trenului în gară. Iar una dintre ele, cu vârful pantofilor pe bordură, deci mai aproape de noi, a făcut chiar o mică reverență, așa cum se făcea pe vremuri în marile saloane. Am avut sentimentul că își râde de seriozitatea noastră, și mai ales de mersul nostru în formație și în cadență. Chiar au întrebat: „Ce-i aia cadență?“ Nu m-am putut abține și am întors

capul după ea, am răspuns și parcă nu mai părea că mă ironizează, au mers lângă noi o bucată de drum și nu am sperat că am s-o revăd vreodată.

Liceul Militar se învecina cu Liceul Industrial numărul 6. Între cele două licee era un gard din plasă ce lăsa să se vadă ce se întâmplă de partea cealaltă. Nu aveam voie să ne apropiem și să intrăm în vorbă cu elevii celui alt liceu. Dar pentru priviri nu există hotare, uneori pauzele noastre coincideau și, din întâmplare (iarăși întâmplarea!), privirile mi-au căzut asupra unui grup de fete dintre care, gesticulând și atrăgând astfel atenția asupra ei, era tocmai fata pe care o văzusem în timpul mersului cadențat al companiei de elevi. Nicio regulă nu putea fi atât de strașnică încât să mă împiedice să mă apropii de gard și să-i fac semn. S-a apropiat și ea, eram la câțiva pași unul de altul și între noi obstacolul de netrecut, gardul cu ochiurile de sârmă. Cred că o vreme n-am spus nimic. Nu știu dacă a fost dragoste la prima vedere, dar la a doua vedere precis. „Duminică, i-am șoptit, în față la Minerva“. A dat din cap a încuviințare și a zbughit-o. Eram fericit. Nici măcar nu-mi dădusem seama că nu i-am spus ora.

Dacă o asemenea întâlnire s-ar fi petrecut în zilele noastre, aș fi avut prilejul să scot repede telefonul mobil și să fac o poză. Pe atunci, însă, nu era ca acum, când toți fac poze, dar nimeni nu mai are fotografii. Cum erau, de pildă, ale noastre, așezate frumos în cutia de alamă a bunicii sau înrămate deasupra patului. Dar memoria mea se dovedește mai exactă decât orice poză. Dacă închid ochii, o văd și acum pe fetișcana aceea, nălțuță, zveltă, cu părul ondulat și lăsat pe spate, cu pomeții sălțați și sprâncenele arcuite. Nu e singura poză pe care n-am avut prilejul s-o fac, dar o port în cutia cu fotografii a memoriei mele.

Am fost cuminte în zilele următoare, de teamă să nu fiu consemnat la cazarmă. Duminică, îmbrăcat cu uniforma de oraș, călcată de puteai să te tai pe dunga de la pantaloni, am străbătut, cu inima spărgându-mi pieptul, tot drumul de la Catedrala Madona, pe lângă Fântâna Purcarului, și traversând Piața Veche, până pe trotuarul din fața Cofetăriei Minerva. Am așteptat un ceas și n-a venit nimeni. Nu m-am gândit nici în ruptul

capului să plec, dacă n-ar fi venit, aş fi aşteptat, plin de speranță, până seara, la ora întoarcerii la garnizoană. Puțin după ora două a apărut. „De unde știai că am ajuns deja?“ am întrebat-o. „Vă dă drumul în oraș la unu!“ a răspuns ea, râzând. Și de unde erai sigură c-am să vin direct aici, îmi venea s-o întreb, dar n-am mai zis nimic. Din clipa aceea am știut că între noi s-a înfiripat un sentiment de afecțiune pe care l-am apărât amândoi și l-am amplificat, iată, până astăzi, după mai bine de patruzeci de ani.

Pe prietena mea o cheama Maria Cristina. Țara noastră se numește atât de frumos Grădina Maicii Domnului. Mă gândesc, păstrând proporțiile, că familia mea poate fi socotită, într-un anume fel, o grădină a Maicii Domnului. Pe bunica, mama tatălui meu, o cheama Maria. Pe soția mea o cheamă Maria. Și, în ordinea firească a lucrurilor, pe nepoata noastră o cheamă tot Maria. Atâtea Marii care mi-au dat viață, mi-au însuflețit viața și, iată, mi-au motivat viața. Atâta doar că pe străbunica o cheama Anastasia și, pentru a întregi cercul, pe nepoata mea, pe numele întreg, o cheamă Anastasia Maria. O familie frumoasă, cu atâtea Marii, încât am putea spune cu sufletul împăcat că Sfânta Maria este apărătoarea noastră, se roagă pentru noi, păcătoșii, acum și-n ceasul morții noastre.

Dintre cele două nume ale soției, îl folosim în casă pe cel de Cristina, ceea ce face, pentru noi, din sârbătoarea Crăciunului o dublă sârbătoare.

Să nu anticipăm. Suntem, încă, în 1983, abia ne-am cunoscut, nici măcar n-am avut curajul s-o țin de mână. Cum nu puteam vorbi nestingheriți peste gardul școlii, am ales ca formă de comunicare bilețelele pe care le strecuram la repezeală printre ochiurile plasei de sârmă. Pentru tinerii de azi, obișnuiți cu *Messenger*-ul *Facebook*-ului, modul nostru de comunicare poate părea înduioșător. Mai aproape de nopțile albe ale lui Dostoievski decât de vremurile de azi. Poate că tocmai modul în care s-a născut prietenia noastră, fragilitatea acelei relații, dată de constrângerile pe care trebuia să le depășim, a făcut ca sentimentele să ne reziste în timp. Multă vreme ne-am aflat într-o stare de grație, chiar dacă ne puteam vedea și vorbi nestingheriți doar de două ori pe lună și numai duminică după-amiază.

Era și o șansă în asta pentru că de obicei duminică după-amiază orașul era pustiu, iar asta ajuta comunicării noastre, dându-ne sentimentul că suntem, în înfiriparea iubirii noastre, singuri pe lume. Și am învățat ce înseamnă dorul de celălalt, cu siguranța că, măcar pentru scurt timp, întâlnirea ce avea să urmeze o să-l mai domolească. În timpul liceului militar, n-am spus nimic acasă despre prietenia noastră. Ei i-a fost chiar mai ușor, căci stătea la internat, familia ei nu era din Craiova, ci din Valea Stanciului, o comună situată ceva mai la sud, spre Dunăre.

Când am trecut în anul patru și m-am socotit destul de mare să nu trebuiască să mă încumet să invit o fată doar la cofetărie, am început să mergem la cafeneaua lui Agop din fața Universității. Armeanul Agop Melichian era vestit în toată Craiova pentru cafeneaua lui. Nu doar pentru că acolo se bea o cafea foarte bună, dar și pentru că, fiind situată lângă Universitate, mai toți studenții treceau pe la el. Nu cred să existe vreun absolvent de universitate din anii aceia pe care să nu-l încerce un licăr de nostalgie la auzul numelui acestuia. Cafeneaua lui Agop era, pe timpul verii, o terasă plină de verdeață. Agop servea, de obicei, el însuși, glumind cu toată lumea. Era un tip brunet, cu părul des și ondulat, cu o mustață subțire sub nasul coroiat și sprâncene groase, arcuite, tipice pentru poporul acela caucazian. Era un bărbat frumos, avea aerul unui tenor italian, aducea cu un cântăreț latino-american la modă din vremea aceea care trecuse și prin România, Luis Alberto del Paraná. Cafeneaua lui Agop este importantă pentru noi căci pe terasa aceea, aplecați unul spre celălalt și cu degetele atingându-se printre ceștile de cafea, am vorbit pentru prima oară despre viețile noastre ca despre una singură. Cu familia Melichian aveam să ne mai întâlnim, căci fiul lui Agop, Adrian, a fost o vreme șeful soției mele, la OCL Alimentara.

Ba uneori o invitam pe Cristina și la dans. Erau două discoteci în oraș unde mergeam, la Casa Sindicatelor și la Dinamo. Vă întrebați cum reușeam să frecventăm discotecile, dacă la șapte seara trebuia să fiu înapoi la cazarmă. Pe vremea aceea, discotecile nu se deschideau târziu, în

noapte, ca azi, încât și cei ca mine, chemați de trâmbița stingerii, aveau timp să se bucure. Cum zice Ecleziastul: „Pentru toate există o vreme; și orice lucru de sub cer are *timpul* lui“.

Acest tip inedit de prietenie duminicală nu s-a terminat odată cu bacalaureatul și absolvirea Liceului Militar. A continuat încă trei ani, cât timp am urmat cursurile Școlii Militare. Atunci a fost chiar mai greu, căci nu ne mai puteam întâlni de două ori pe lună, uneori treceau câte o lună-două fără să ne putem vedea. Școala Militară era la Sibiu, permisii nu se acordau decât cel mult o dată pe lună, și asta cu oarecare noroc, iar drumul de la Sibiu la Craiova era lung, nu atât ca distanță, cât din cauza trenurilor care trebuiau schimbate de mai multe ori. Pe de altă parte, relația asta, trăită mai mult în suflet, cu întâlniri rare și cu timpul măsurat, ne-a încredințat de sinceritatea și afecțiunea reciprocă și ne-a pregătit pentru ce avea să urmeze, absențele mele de acasă, cauzate de îndatoririle militare, făcând ca momentele trăite împreună să aibă, fără să exagerez, un aer sărbătoresc.

Cum am terminat Școala Militară, unul dintre primele lucruri pe care le-am făcut a fost să o cer pe Cristina de soție. Bănuiam că viața mea va fi o permanentă călătorie și, așa cum un absolvent de seminar nu poate deveni preot fără să se căsătorească, simțeam că nici eu nu pot fi ofițer fără să-mi leg viața de o femeie pe care s-o îndrăgesc, să am un cămin unde să știu că mă așteaptă ființa iubită și unde pot să mă întorc din misiunile mele. Mi-am prezentat logodnica părinților mei, apoi, împreună cu ei, am mers la părinții fetei, s-o cerem. Era, în comportamentul ăsta, în respectul față de părinți, ca protectori ai căsniciei noastre, ceva din tradițiile noastre de la Plenița, la fel era și în comuna ei, la Valea Stanciului. Căsătoria noastră s-a celebrat cu discreție, fără surle și trâmbițe, eram foarte tineri, dacă socotești că ne-am cunoscut la șaisprezece ani, acum abia împlinisem douăzeci și unu, aveam o viață întreagă înainte pentru care nu eram pregătiți. Privind în urmă, de la distanța celor patruzeci de ani care au trecut, nu pot să nu mă gândesc că, probabil, întâlnirea noastră a fost pusă

sub semnul Providenței. Prima întâlnire, din priviri, reîntâlnirea, de o parte și de alta a plasei de sârmă a liceelor noastre alăturate, faptul că o chema tot Maria, ca pe bunica, și că ne-am căsătorit pe 8 octombrie 1988, la exact cinci ani după ce ne-am cunoscut. Și oblăduirea Providenței continuă și acum, avem o familie fericită, fiul și nora noastră sunt la casa lor, bine situați, fără să aibă nevoie din partea noastră decât de binecuvântare, suntem de două ori bunici. Și viața merge înainte, purtându-ne și pe noi cu ea, chiar dacă într-o bună zi, cum e legea firii, fără noi. La fel cum viața merge înainte și după ce părinții soției mele s-au stins pe rând. Mai întâi mama soacră, Rodica, iar la un an distanță, tata socru, Virgil. Au fost doi oameni deosebiți: mama soacră, profesoară de limba română și franceză, iar tata socru, jurist, secretarul primăriei din Valea Stanciului, până când s-au stins. Veneau oamenii din sat să îl întrebe cum își rezolvă problemele și când avea 83 de ani. A fost un om absolut remarcabil. Le mulțumesc pentru ceea ce mi-au dăruit, fata lor cea mare.

Povestea idilei noastre m-a făcut să sar peste o perioadă importantă din viața mea, asupra căreia vreau totuși să zăbovim. E vorba de anii petrecuți la Școala Militară. Fără a-i lua în seamă, profilul meu sufletesc ar fi dificil de descris, ar rămâne incomplet. A fost perioada în care m-am format ca om. Programul la care eram supuși era destul de dur, incomparabil cu cel de la Liceul Militar. Acolo provocarea venea mai ales din dificultatea de a te împărți între viața de cazarmă și partea de adolescență netrăită, doar imaginată. La Școala Militară pregătirea de luptă urma o metodă severă, încercând să te educe pentru a face față situațiilor dintre cele mai critice. Nu știu dacă ați avut prilejul să vedeți filmul *Colina (The Hill)*. Vizionarea lui mi-a amintit câteva dintre tratamentele fizice la care eram supuși, dar aici se oprește comparația, căci comandantii noștri erau neînduplecați, fără a fi cruzi. La pregătirea fizică adaptată atât situațiilor defensive, cât și celor ofensive, în care eram învățați atât să ne apărăm în tranșee, dar și să facem acțiuni de cercetășie înapoia liniilor inamice, se adăuga și formarea

psihologică. Eram deprinși să facem față pericolelor persistente, istovitoare și deprimante, situațiilor care par fără ieșire. Nu era nimic exacerbant, niciuna dintre probele acelea extenuante nu era inutilă, eforturile noastre de a le face față nu s-au dovedit zadarnice. Am fost nevoit, în teatrele de operații, să fac față unor situații-limită pe care pregătirea de la Școala Militară, fără să bănuim așa ceva pe atunci, le-a prefigurat. Vreau, pe această cale, să aduc mulțumirile mele, și prin mine, recunoștința atâtor serii de absolvenți ai Școlii Militare din Sibiu, comandanților și profesorilor noștri și, cu oarecare nostalgie, să le prezint scuzele mele pentru ceea ce atunci, cu obidă, mi se părea uneori prea mult și prea greu. Dar care în timp s-a dovedit atât de folositor.

La Liceul Militar împărțeam dormitorul cu alți șapte colegi. La Școala Militară eram șaisprezece într-un dormitor. Nu aveam un spațiu intim, uneori, seara, culcat pe spate, cu ochii deschiși, nu vedeam nici măcar plafonul, căci paturile erau suprapuse. Nimic în jur nu era al meu, doar geamantanul și o porțiune dintr-un dulap. Gândiți-vă, am trăit șapte ani, patru de liceu și trei de școală militară, fără să am o cameră a mea, sertarul cu tricourile de hipiot întârziat, casetofonul la care să ascult muzica preferată, ușa pe care s-o încui ca să pot rămâne singur și să nu fiu tulburat în reveriile mele adolescente. Faptul că nu am avut o cameră a mea a făcut ca sufletul meu să țină locul ambientului pe care nu-l puteam avea. Rafturile de cărți, afișele cu formații rock sau cu fotbaliști, masa de lucru și caietele de însemnări, toate astea și-au găsit loc în mine. Am învățat să duc o viață lăuntrică ce s-a contrabalansat cu cea din cazarmă, fiecare bucurie a fost, în felul ăsta, mai mare, fiecare atingere a fetei care mi-a fost, în toți anii aceștia, singura prietenă, mai emoționantă, fiecare priveliște și moment de libertate, fără să trebuiască să număr ceasurile până când trebuie să mă întorc la cazarmă, mai atrăgătoare. S-ar putea crede că militării, ducând o existență mai aspră, mai înțesată de reguli, nu sunt sensibili. E o greșeală, tocmai specificul vieții militare face să fim bogați sufletește, să apărăm ceea ce e al nostru și să-l prețuim, să împărțim bucuriile și

necazurile așa cum ne împărțeam cu colegii de dormitor darurile din pachetele primite de la familie.

La Școala Militară de la Sibiu, chiar la debutul cursurilor, am depus jurământul militar. Pentru mine a fost un moment important, așa cum trebuie să fi fost și pentru camarazii mei. Semnificația jurământului a fost, desigur, aceea a marcării unei mari responsabilități, onoarea cuvântului dat. A fost, însă, și sentimentul că am făcut un gest din categoria lucrurilor definitive, că am intrat pe un drum fără întoarcere. De fiecare dată când sunt pus în fața unei alegeri, mă gândesc la tânărul acela de optsprezece ani, subțirel, emoționat. Cum ar fi procedat el într-o atare situație? La început tânărul acela rostind jurământul militar am fost eu însumi, apoi mi-a fost ca un frate mai mic, ca un fiu, încă puțin și i-aș putea fi bunic. Ceea ce înseamnă că ceva din mine a rămas neschimbat din ziua legământului, dacă mă întorc mereu spre tânărul care am fost e pentru că n-aș vrea să-l dezamăgesc vreodată. Socotind distanța de la cadetul acela până la generalul cu patru stele, șeful Statului Major al Apărării și ministrul Apărării, s-ar putea spune că el datorează ceva generalului care avea să devină. Lucrurile nu stau deloc așa. Eu sunt cel care îi datorează lui. Fără încrederea lui în viitor, fără sinceritatea asumată cu care a întâmpinat jurământul militar, stelele nu s-ar fi așezat pe epoleții mei, ci ar fi rămas pierdute în Univers.

Școala Militară a fost perioada unor alegeri pentru întreaga mea viață. Și nu doar depunerea Jurământului militar. O altă opțiune a fost cea legată de arma căreia urma să-i aparțin. Poate că unii se vor mira aflând că am ales infanteria. Dar, vă rog să mă credeți, infanteria nu e ceea ce se păstrează în imaginea unora, trupe de soldați mergând la nesfârșit, risipindu-se pe câmp – de aceea infanteriștilor li se mai spune și iepuri de câmp – ori alergând printre tancuri în timpul atacurilor cu blindate. Infanteria este una dintre armele cu cea mai mare deschidere. Un infanterist este pregătit pentru orice, de la apărare până la cercetășie și vânători de munte, chiar și membrii brigăzii de gardă se selectează dintre

infanteriști. Ei au brevet pentru conducerea blindatelor și sunt țintași dintre cei mai buni. De altfel, alegând infanteria, urmam oarecum o tradiție de familie, căci și bunicul care făcuse războiul pe ambele fronturi fusese infanterist, trăgător la pușca mitralieră, o armă care le seamănă carabinelor din filmele western, ceva între pistolul mitralieră și mitraliera de campanie, potrivită pentru țintele aflate la depărtare.

În diversitatea de opțiuni din cadrul infanteriei, am optat pentru cercetășie. Era cât pe ce să fiu deturnat de la alegerea mea când comandantul Brigăzii 30 Gardă, colonelul Constantin Onișor, ne-a vizitat școala în căutare de candidați. Brigada 30 Gardă este o unitate de elită care, printre altele, este cea care prezintă onorul în cadrul vizitelor oficiale. Regimul brigăzii era destul de dur și, după părerea mea, cam monoton. Colonelul Onișor a cerut să-i fie aduși toți elevii Școlii Militare care aveau în jur de un metru optzeci, plus, minus de centimetri. Adică fix înălțimea mea. Dacă m-ar fi văzut, tare mi-e teamă că aș fi fost printre cei selecționați. Destinul a făcut ca eu să fiu într-o altă misiune și am lipsit la acel *casting* improvizat. Și așa am pierdut, fără părere de rău, prilejul să particip la onorul pe care garda îl dădea, în diverse ocazii, comandantului suprem.

A fi cercetaș nu e doar un mod de a-ți îndeplini obligațiile militare, ci un mod de a fi, aș zice chiar o dimensiune a condiției umane. Cercetașul e cel care culege informații despre inamic în toate condițiile de timp și de vreme, ziua sau noaptea, infiltrându-se în spatele liniilor inamice și cercetând urmele, precum indienii din romanele lui Karl May sau Fenimore Cooper. Iată cum îl definește ProPatria MAPN pe militarul cercetaș: *A fi cercetaș înseamnă să vezi și să nu fii văzut, să auzi fără a fi auzit, să fii discret dar, totodată, omniprezent. „Audi, vidi, sile!” (Ascultă, urmărește și taci) este motto-ul care definește blazonul cercetașilor.* Ziua noastră, a cercetașilor militari, se sărbătorește pe 12 noiembrie.

Înainte de a închide acest capitol din viața mea, vreau să le mulțumesc tuturor celor care au fost profesorii, lectorii, îndrumătorii, comandanții

(maior Balint Florea, locotenent-major Teodorescu Cristian, locotenent Manciu Ioan) și camarazilor mei din Plutonul 2, Compania a 3-a, într-un cuvânt, promoția 1988 a Școlii Militare de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu“!

Am ajuns în anul 1988. Proaspăt absolvent al Școlii Militare, logodit cu o fată fermecătoare, îmi încep cariera militară. Primul post pe care l-am ocupat, imediat după absolvire, a fost cel de comandant de pluton de lansare rachete antitanc la Regimentul 26 Infanterie Craiova. Complexitatea acelei funcții este o dovadă a ceea ce spuneam, legat de perspectivele pe care arma infanteriei le poate oferi. Lansatoarele de rachete antitanc constituie instalația de luptă a infanteriei împotriva blindatelor inamice, făcea parte din mijloacele de luptă sofisticate ale armatei de la acea vreme. Mi-a plăcut. Din perspectiva carierei care a urmat, aș putea spune că anul cât am funcționat la Regimentul 26 Infanterie (din august '88 până în februarie '89) a fost ca o piatră unghiulară pentru cariera mea. Atât în ce privește deprinderea conduitei de comandant, cât și în ce privește anumite opțiuni pentru cariera următoare. Le mulțumesc tuturor, de la comandantul de regiment, maiorul Neagoe Constantin, la comandanții de baterie și companie, căpitanul Mircea Koch și căpitanul Vasile Găgiu, precum și comandanților de batalion, căpitanul Ion Marian și căpitanul Dan Predatu.

Trecerea mea, în perioada februarie – martie 1989, de la comandant de pluton lansare la cea de comandant de pluton cercetare, și anume la Batalionul 121 Cercetare, a fost însoțită de unul dintre cele mai frumoase momente ale vieții mele. Am primit vestea că o să fiu tată. Ca și alte coincidențe providențiale din existența mea, buna veste am aflat-o chiar de ziua mea, pe șapte februarie. N-am putut să mă bucur prea mult împreună cu soția mea, pentru că am fost chemat într-o misiune unde am rămas să meditez de unul singur la viitoarea mea condiție de tată.

Pentru mine subiectul ăsta are o conotație în plus față de relația firească, de afecțiune, dintre tată și fiu. E o temă sensibilă, o nostalgie care vine nu

din ceea ce s-a întâmplat, ca orice amintire, ci din ceea ce n-am putut face să se întâmple. Mângâierea de a avea un copil și nemângâierea de a nu fi putut sta cu el atât de mult timp cum mi-aș fi dorit. Aș fi vrut să nu scriu asta, dar nu pot, pentru că m-a marcat. După venirea pe lume a lui Ștefăniță, ne-am bucurat de o jumătate de pâine în plus pe zi și un litru de ulei pe lună, dacă îmi aduc bine aminte, așa era atunci.

Sunt mândru de fiul meu. A făcut medicină, dar apoi a luat o decizie curajoasă. A fost o vreme când condiția de medic devenise ingrată, se porniseră campanii de denigrare împotriva unor medici celebri, inclusiv împotriva mentorilor săi, pe care îi respecta. Asta l-a amărât atât de mult încât m-a rugat să nu mă supăr dacă o să renunțe, în favoarea celeilalte pasiuni, informatica. Are o carieră de succes ca *bussines intelligence developer* la o companie importantă din domeniul bancar. L-am înțeles, chiar dacă i-am acceptat cu greu renunțarea la medicină. Se poate ca în decizia lui să fi contat și faptul că, în felul ăsta, lucra în aceeași branșă cu cei mai buni prieteni. Nu cred că a fost întâmplător, cred că așa a fost să fie, aleasa inimii lui, Andreea, lucrează în branșă, face digital marketing.

Îmi amintesc de ziua când ne-a adus vestea că a fost admis la facultate. Am fost fericit dar, în adâncul sufletului, eram frământat de sentimente amestecate. Pe de o parte, eram bucuros că a crescut și că o să fie un om învățat, pe altă parte – și nu știu dacă o să mă înțelegeți – parcă îmi părea rău c-a crescut, aș fi vrut să fie din nou mic, s-o luăm de la început, să am prilejul să retrăiesc împreună cu el copilăria. Nu am avut bucuria de a-i fi alături în primele luni, să-l țin la piept. Când a făcut primii pași, eram la cursul de comandanți de companie, la Făgăraș. Când m-am întors, cum am intrat pe ușă, soția îmi zice: „Uite, așază-te aici, pe covor“. Pe urmă, cu copilul în brațe, adaugă: „Acuma fii atent!“ L-a coborât încet din brațe, l-a pus pe picioare și i-a dat drumul către mine. De parcă, în loc să fiu primul martor al acelei imagini unice a copilului care face primii pași, aflu vești despre familia mea cum ar afla un străin.

Nu am putut fi împreună cu Ștefăniță Bogdan în prima lui zi de școală. Nici când a terminat clasa a opta și a dat examenul de capacitate. Eram părtaş la toate astea doar prin telefon. Când a început clasa întâi, eram în misiune în Angola. Când a terminat clasa a opta, eram în misiune în Irak. „Ce mai e pe-acasă?“ îmi întrebam soția. „Dar tu cum ești?“ răspundea ea cu o întrebare la întrebare. „Bine“, spuneam, de fiecare dată. „Dacă tu ești bine, venea răspunsul, și noi suntem bine.“ Așa s-a întâmplat că viața noastră conjugală a fost făcută mai mult din așteptări. Iată și cea mai sinceră declarație de dragoste pe care i-am făcut-o soției mele: „Dacă eu aș fi fost tu, nu aș fi stat măritată cu mine“. O spuneam în glumă, desigur, dar și cu un soi de amărăciune. Pentru ea, viața asta care se spune că e în doi, dar a fost mai mult cu unul într-o parte și altul în alta, n-a fost chiar o surpriză. Se obișnuise cu ea încă din vremea școlilor mele, când ne vedeam atât de rar. Am sentimentul, uneori, că absențele întăresc cel puțin la fel de mult o relație ca prezențele. Abia în absența unui om înțelegi cât de mult contează el pentru tine. Dorul, când e simțit în același timp și de bărbat și de femeie, poate să fie uneori mai tandru decât o îmbrățișare.

Cristina m-a așteptat o viață. Chiar dacă am trecut în rezervă, situația nu s-a schimbat prea mult. Încă mă așteaptă și acum, pentru că munca mea începe la șase dimineața, când plec, și se încheie când ajung acasă, la zece sau la unsprezece. Sunt zile în care nici măcar nu apucăm să vorbim, o găsesc dormind, o las dormind. Ea mă așteaptă mereu, când ajung la o oră rezonabilă, ceea ce nu se întâmplă prea des, îmi pune masa și în timpul cinei mai povestim câte ceva, mai ales eu, căci acum mie mi se întâmplă mai multe, iar cel mai lung dialog este despre cele două nepoțele care ne umplu viața.

Când eram în teatrul de operații, ea nu a lăsat niciodată să se vadă că îi e teamă pentru mine. Nu mă suna niciodată, mă lăsa pe mine să telefonez. A fost o comunicare dincolo de cuvinte, a răbdat mult (verbul a răbda nu e deloc exagerat aici), a făcut față neliniștii băiatului, care crescuse deja și ar fi avut nevoie de un părinte cu care să se sfătuiască. Tatăl meu avea

dreptate când mă prevenea în legătură cu dificultatea drumului pe care doresc să merg. Celor care simt chemarea pentru viața militară sunt dispus să le împărtășesc din experiența mea. Dar sfatul tatălui meu rămâne valabil: e o carieră pentru care trebuie să fii făcut, ca să nu regreti după aceea.

Ca ofițer la Compania 1 Cercetare din Batalionul 121 Cercetare a presupus o altă viață profesională și cu atribuții specifice. Batalionul era alcătuit din subunități mai mici, cu structuri de cercetare diferite de tot ce făcusem până atunci. Unitățile erau specializate în activități de supraveghere, observare, acțiuni de cercetare – diversiune. În felul în care era organizat, batalionul era o unitate de elită a armatei. Și a fost recunoscut ca atare. Modul în care s-a făcut acea recunoaștere a performanțelor noastre pare ușor ridicol astăzi, dar, judecând după standardele de atunci, era de-a dreptul de invidiat. La urma urmei, e greu pentru cine n-a trăit o epocă atunci când a fost s-o judece cu criteriile de acum.

Ei bine, datorită performanțelor noastre în ridicarea capacității de luptă a Batalionului am primit răsplata ca detașamentul unității noastre să deschidă parada militară a blocului de tehnică, de Ziua națională, care pe atunci era 23 august. Iar eu, comandantul aceluia pluton, care purta titlul de Plutonul 1 TAB-Cercetare, am făcut parte din acel detașament. Dând onorul spre dreapta, a fost prima și ultima dată când am văzut pe viu cuplul dictatorial. Imensa clădire a Casei Radio de pe Calea Știrbei Vodă era pavoazată, încât părea ca nouă. Trecând acum prin aceleași locuri și văzând clădirea pustie, cu ferestrele întunecate ca niște găvane oarbe și cu tencuielile căzute, mi-e greu să-mi imaginez senzația pe care am avut-o atunci. Nu e singurul lucru care mă surprinde astăzi, amintindu-mi de anii de dinainte de Revoluție. Nu am fost un rebel, condiția de militar nu-mi permitea asta, n-am fost nici politruc, nici în Școala militară, nici în scurtul răstimp cât am fost la comandă până în decembrie 1989 nu am căutat să dau bine din punct de vedere politic, efectiv nu m-a interesat,

voiam să-mi fac meseria. Și dacă mă gândesc bine, nici mai târziu, după Revoluție, n-am făcut decât să respect faptul că într-o democrație trebuie să existe un control politic al Parlamentului, mai ales prin buget, și un comandament cu conotație politică, așa cum este Consiliul Suprem de Apărare a Țării, din care, de mai multe, am făcut parte. Dar n-am agreat niciodată intruziunea politicului în chestiuni ce țin strict de ordinea și disciplina militară. N-am făcut concesii care să arunce o umbră asupra carierei mele, am fost disciplinat, dar nu servil, și spun asta pentru camarazii mei de arme mai tineri, să știe că se poate și așa. De la parada aceea, n-am plecat totuși cu mâinile goale. Transportoarele amfibii blindate pe care le-am folosit la defilare au fost date în dotarea batalionului nostru. Eram atât de mândri că primisem ceva tehnică nouă! Nu se mai primise din anii '70.

În anul acela, premergător Revoluției Române, printre noi plutea o anumită stare de confuzie, alimentată mai ales de știrile care veneau din afara țării, prin posturile de radio. Ar fi prea mult să spun că aveam o stare de așteptare. Cred că românii au fost luați prin surprindere de evenimentele din decembrie. Nimeni nu ne spusese vreodată că ipoteza căderii comunismului poate fi luată în discuție. Dacă unii au făcut concesii reprobabile, a fost și din slăbiciune omenească, din incapacitatea de a rezista la presiuni sau la ispite, sau din dorința de a parveni, folosind cârja politică pentru a sări peste rând, dar a fost și din cauză că ei credeau că regimul comunist va fi veșnic. Iată că n-a fost, și pentru unii Judecata de Apoi a venit ceva mai devreme.

Ca o bună dovadă că armata nu fusese pregătită pentru ceea ce avea să urmeze, n-am alt argument mai potrivit decât propria biografie. Pe data de șaisprezece decembrie 1989, eram la Plenița, la bunici, să îi ajutăm să taie porcul, așa cum se face în preajma Crăciunului. Fiind o zi de sâmbătă, dacă îmi aduc bine aminte, solicitaserăm părăsirea garnizoanei și eu, și tata. Era obligatoriu, nu se putea altfel. Cum pe vremea aceea nu existau telefoane mobile, am dat amândoi, ca punct de contact, telefonul fix al

unei mătuși care locuia câteva ulițe mai departe. Era amiaza zilei. Trebăluam prin curte, când a venit mătușa și i-a spus tatălui că: „Au sunat după tine! Te cheamă urgent la unitate!” Tata a ridicat neputincios din umeri, uitându-se la bunicul ca un fel de scuză că va trebui să plece și nedumerit în legătură cu urgența rechemării la unitate. „Nu-i nimic, a zis bunicul. Rămâne flăcăul ăsta.” Adică eu. Nici n-a apucat tata să se spele, că a venit din nou mătușa, acum pentru mine: „Au sunat și după tine. Urgent la unitate!” Abia în clipa aia am înțeles toți trei ce se întâmplă, iar bunicul, care și le știa, din amintirile de veteran, pe ale lui, ne-a spus: „Nu care cumva să lăsați rușii să ne ia țara!”

Pentru mine, însă, anul acela a însemnat mai ales nașterea fiului nostru, Ștefăniță Bogdan. În timpul Revoluției, care la Craiova și-a avut victimele ei, soția mea își strângea, cu nedumerire amestecată cu teamă, pruncul la sân. Meditez uneori la felul în care destinul amestecă nașterea cu moartea, speranțele și dezamăgirile, nădejtile și deznădejtile. Când fiul nostru doar ce se adăugase lumii ăsteia, privind cu nedumerire și abia deprinzându-se cu umbrele degetelor pe perete, eu împreună cu camarazii mei din batalionul de cercetare încercam să nu cădem victime ale zvonurilor care mai de care mai alarmiste, ale luptei cu teroriști pe care nimeni n-a reușit să-i identifice.

Când s-a născut prima nepoată, mi-ar fi plăcut s-o cheme Anastasia, ca pe străbunica. Am aflat, cu înduioșare, că fiul meu se gândise la același nume, adăugându-l la cel al bunicii și pe cel al mamei lui: Anastasia Maria. Dar și apariția ei pe lume s-a petrecut sub auspicii simbolice. Micuța s-a născut pe șaptesprezece ianuarie 2020 când planeta începea calvarul pandemiei. Dar probabil că așa e legea firii, naștere și moarte, îngustimi și largimi, așa cum e Coloana Infinitului.

Anii petrecuți la Batalionul 121 Cercetare au însemnat ani de desăvârșire profesională, de maturizare și de deschidere de noi perspective. Pentru toate acestea le mulțumesc comandanților și camarazilor mei, maior Purcaru Marin, maior Lungu George, maior Dinu Ștefan, căpitan

Puiu Nicolae, căpitan Ionescu Dan și tuturor celor cu care am avut onoarea să lucrez și de la care să învăț, cum se spune, meserie.

În debutul anilor '90 am trăit același sentiment pe care l-au încercat probabil mai toți românii, și anume că putem spera, că orice e posibil. Pentru mine schimbările au avut și conotații prozaice: după Revoluție a fost mai ușor să facem rost de scutece și de lapte pentru copil. În rest, dat fiind că existența mea se încadra în canoanele regulamentelor militare, nu mi s-au întâmplat lucruri spectaculoase. Nu puteam participa la frământările din jur, uniforma militară nu mi-o permitea. Ceea ce a însemnat, cu adevărat, o schimbare a fost inițierea reformelor în Armată, care au debutat în toamna primului an postrevoluționar cu angajarea militarilor profesioniști, pe bază de contract. În ce mă privește, preparativele pentru a interacționa cu noul profil al militarilor au fost îndeplinite prin cursul rezervat comandanților de companie cercetare, de la Făgăraș, pe care l-am urmat timp de șase luni, din mai până în octombrie 1990. Să nu se înțeleagă faptul că titulatura de militar profesionist însemna că erau profesioniști din perspectiva performanțelor. Ei aveau acest statut pentru că activau pe bază de contract. E drept că instrucția lor se făcea pe alte standarde, aveau un nivel de asumare și o capacitate de învățare superioare, poate și datorită vârstei. Procesul acesta de transformare a Armatei a continuat până în momentul când, în 2007, printr-o lege adoptată doi ani mai devreme, s-a renunțat la serviciul militar obligatoriu. Există în prezent opinii care consideră că această măsură trebuie revizuită, având în vedere contextul conflictului armat din proximitatea granițelor. Eu am rezerve față de opțiunea revizuirii, reintroducerea conșcripției necesită condiții pe care în prezent nu le îndeplinim. Și îmi manifest speranța ca încheierea războiului să facă această dezbatere caducă.

Anul 1993 a însemnat o nouă treaptă în cariera mea ostășească. Am dat examen la Academia Militară pentru poziția de ofițer de comandă și de

stat major. În general, am fost un student bun, chiar foarte bun, pentru că ajunseseam acolo unde am visat ca ofițer, să fiu student al Academiei de Înalte Studii Militare, căci așa se numea atunci. De altfel, nu mi-aș fi putut împlini visul de a deveni ofițer fără să învăț carte. Cei care nu îndeplineau anumite standarde la Liceul Militar, nu aveau note bune sau nu-și luau bacalaureatul, nu puteau accede mai departe la Școala de Ofițeri. La fel este și acum, sunt standarde obligatorii. Am intrat primul la Academia Militară, după un examen dur, la care au fost zece candidați pe un loc. În promoția mea am fost cam cinci sute de studenți. Dintre aceștia, am reușit să termin șef de promoție. Primul intrat, primul clasat. Am fost șeful promoției 100 a Academiei de Înalte Studii Militare, în anul 1995. Fiul meu era prea mic ca să înțeleagă, dar mă gândeam că atunci când o să fie mare, o să fie pentru el un motiv de mândrie. Dar până să se mândrească el cu mine, dat fiind că a fost mereu premiant, m-am mândrit eu cu el. Și asta e în ordinea firească a lucrurilor.

Puțin după absolvirea Academiei Militare am dobândit gradul de căpitan și am fost selecționat pentru cursurile de pregătire pentru misiuni în străinătate. Un an mai târziu plecam în prima mea misiune sub egida Organizației Națiunilor Unite, și anume în Misiunea de menținere a păcii în Angola (UNAVEM III). Și astfel viața mea a intrat pe un alt făgaș.

ANGOLA - AFGANISTAN - IRAK

Misiunea Organizației Națiunilor Unite în Angola UNAVEM III a fost una dintre primele participări ale Armatei Române în acțiunile de menținere a păcii în zone de conflict. Chiar dacă a fost precedată de alte acțiuni, în Kuwait, Rwanda sau Somalia, prezența noastră în Angola a fost mai consistentă, la misiune participând aproape o mie de militari de diverse specializări. Buna pregătire a militarilor noștri și impresia de seriozitate pe care au lăsat-o au făcut ca, până astăzi, militarii noștri să participe la alte peste treizeci de misiuni de observare, verificare și menținere a păcii, din Congo și Eritreea până în Balcani.

This is Africa. De câte ori ne exprimam câte o nedumerire sau trupurile noastre păreau sleite din cauza căldurii, localnicii ridicau din umeri și spuneau, cu o privire complice: „*This is Africa*“. Pentru mine, plecat din câmpiile înflorate și dealurile acoperite de podgorii ale Olteniei, priveliștile africane mi se păreau ca rupte dintr-o altă lume. Nisipurile roșii ale Deșertului Kalahari. Savana, o întindere nesfârșită, în care nimic nu semăna cu nimic și totul era la fel, în care te rătăceai ca în labirinturile fără ziduri din povestea celor doi regi a lui Borges. Aerul uscat, ca un coltuc fărâmițat de pâine uscată, amestecat cu cel sărat al oceanului. Liniștea nopții, întreruptă din când în când de schimburile de focuri între combatanți. Și, mai ales, cerul. Nicăieri nu se potrivește mai bine expresia „puzderie de stele“ decât acolo, pe cerul Africii. Bezna e parcă mai densă decât la noi. Și, dintr-odată, pe cerul întunecat izbucnesc, ca un foc de

artificii, stelele. Între care Crucea Sudului, o constelație care se poate vedea doar în emisfera sudică.

Angola era o țară devastată de războiul civil. Războiul de independență împotriva Portugaliei coloniale lăsase lucrurile neterminate, plecarea portughezilor, după Revoluția garioafelor, născând alte conflicte între facțiuni locale. Războiul anticolonial se transformase într-un război civil. Când am ajuns în Angola, războiul de independență să sfârșise de peste două decenii. Mai auzeam, din partea localnicilor, evocări ale aceluși conflict care durase mai bine de treisprezece ani și care dusese la masacre, exiluri în masă și distrugereri. Am primit de curând în dar o carte scrisă de scriitorul portughez Antonio Lobo Antunes, cu un titlu poetic, *Până ce pietrele vor fi mai ușoare ca apa*, dar în spatele căruia transpare descrierea acelei traume teribile a poporului angolez, ale cărei ecouri dureroase răzbat până azi.

Sarcina noastră era aceea de a asigura protecția luptătorilor de gherilă care se hotărâseră să se predea, urmând să se integreze în forțele armate guvernamentale. Ei veneau în taberele de refugiați împreună cu familiile, ceea ce însemna că trebuia să le asigurăm mijloacele de supraviețuire.

Vedeam copii care erau de aceeași vârstă cu fiul meu. Cu pieptul costeliv, cu ochii mari pe fețele împuținate, cu brațele și gleznele subțiri ca niște crengi. Oamenii erau obosiți după războiul civil care dura de zeci de ani și care risca să nu se mai termine vreodată. Acordurile de la Lusaka, din 1994, au permis apariția trupelor ONU și pornirea acestei misiuni în care prezența românească a fost una dintre cele mai importante printre cele câteva zeci de state participante.

În fapt, misiunea noastră nu era una de luptă, ci umanitară. Printre multele state implicate, atitudinea militarilor români a fost mai prietenoasă, poate și datorită unei sensibilități pe care ne-o dăduse trecerea prin spațiul concentraționar al comunismului. Comunicarea a fost atât de naturală încât unii dintre refugiați au început s-o rupă pe românește. Într-una dintre seratele pe care le încropeam în rarele

momente de destindere, ne-am delectat ascultând copilul unor refugiați cântând un frumos cântec ostășesc, *Frunzuliță mușețel*. Secvența aceea în care micuțul angolez cântă din rărunchi „Frunzuliță mușețel/ La umbră de stejărel/ Frumos doarme-un soldățel/ Cu arma jos lângă el“ a rămas fixată în memoria internetului.¹

În Statul Major al Regiunii Menongue, sau Comandamentul Regiunii de Sud-Est, am funcționat ca șef birou asistență umanitară. Supravegheam zonele de încartiruire pentru militarii UNITA demobilizați, instalam corturi pentru ei și familiile lor, le asiguram hrană și medicamente. Asiguram, de asemenea, medierea între rebelii demobilizați și autoritățile guvernamentale. Eram atât de ocupați cu îndeletnicirile ce țineau de supraviețuirea lor, încât adesea uitam de propriile griji. Care nu erau puține. Temperatura urca adesea peste patruzeci de grade. Combinată cu umiditatea, căldura ne dădea mult de furcă. La asta se adăugau bolile tropicale, dintre care malaria era cea mai frecventă. Luam permanent meflochină, uneori sub numele de Lariam, un medicament utilizat în profilaxia malariei. Cazurile în care a trebuit să recurgem la chinină erau extrem de dese și durata tratamentului depindea de intensitatea bolii. Din fericire, nu am făcut malarie pentru că am urmat profilaxia medicală și sfaturile de protecție mecanică. Nu am să uit niciodată campania de vaccinare antipolio pe care am planificat-o și executat-o împreună cu serviciile medicale ale misiunii și organizațiile neguvernamentale.

Când ne-am întors în țară, am simțit aerul răcoros de acasă ca pe o binecuvântare. Între timp fiul nostru era deja elev în clasa întâi, iar eu mă reobișnuiam cu străzile Craiovei și cu expedițiile de duminică în Plenița natală. Nu știu dacă dorul de ființele dragi și dorul de anumite locuri sălășluiesc în aceeași cămăruță a inimii, dar le simt la fel de profunde. Cu diferența, firește, că locurile sunt mai sfioase decât ființele, ele nu vin să te întâmpine, trebuie să mergi tu în întâmpinarea lor.

¹ t.ly/sr7Nv

Revenit acasă, mi-am reluat viața de militar de unde o lăsasem. Ca absolvent al Academiei Militare, specializarea ofițer de comandă și stat major, am fost repartizat ca ofițer de stat major la Brigada 2 Infanterie „ROVINE“. Între timp, însă, conflictele din jurul țării noastre se înmulțiseră și era nevoie de ofițeri ce dobândiseră o anume experiență în misiunile de menținere a păcii. Astfel încât, nu după multă vreme, am fost transferat ca șef de stat major la Batalionul 26 Infanterie „Neagoe Basarab“, ca rezervă strategică pentru zona de conflict Bosnia Herțegovina, în 1997, iar apoi pentru Kosovo, în 1999.

Pot spune că am fost un militar norocos. Nu am avut o carieră confortabilă, dar poate că asta a fost șansa mea. Am făcut parte, încă din debutul carierei, odată cu transferarea mea la Batalionul 121 Cercetare, din trupe de elită. Și numirea ca șef de stat major al Batalionului 26 Infanterie „Neagoe Basarab“ a confirmat traseul însemnat pe care l-am parcurs.

Batalionul 26 Infanterie „Neagoe Basarab“ din Craiova avea la data aceea o tradiție de o sută douăzeci de ani. La înființare, în anii ce au urmat Războiului de Independență, se numise Regimentul 26 Dorobanți. Acum batalionul căpătase și o poreclă ce mie îmi era familiară: „Scorpionii roșii“. Porecla ne-a fost dată de americani, în timpul misiunii din Afganistan și avea legătură cu misiunea Batalionului din Angola. Pot depune mărturie că în ținuturile acelea erau scorpioni dintre cei mici, roșii, cu care nu era de glumit. Porecla a rămas până în ziua de azi și nu doar pentru batalion, în ansamblul lui, ci și pentru comandanți. Când am fost numit Șeful Statului Major al Forțelor Terestre (SMFT), puteam citi știri precum: „Scorpionul roșu, Nicolae Ciucă, a preluat comanda Statului Major al Forțelor Terestre“!

Batalionul 26 Infanterie a participat la numeroase misiuni din afara granițelor țării. A avut victimele sale, soldați care și-au pierdut viața în misiune. A fost prima unitate a Armatei Române care a participat la un exercițiu multinațional, sub comanda NATO. În rândurile sale există militari care au participat la mai multe misiuni, adevărați veterani ai teatrelor

de operațiuni. În prezent, Scorpionii Roșii fac, împreună cu militarii polonezi, parte din Brigada Multinațională Sud-Est, o parte din forța cu care NATO asigură securitatea frontierei sale răsăritene. Nu greșesc dacă spun că este cea mai titrată unitate, tip batalion, din Armata Română.

În 2001 am devenit comandantul batalionului, cu gradul de maior. La începutul anului 2002 mă aflam în Kosovo, la Klina, la introducerea în misiune a primei companii din batalion care executa misiunea în compunerea Brigăzii Italiene de la Pec. Debarcam tehnica de pe tren, în gara de la Klina, când m-a sunat comandantul brigăzii, generalul de brigadă Pâlșoiu Ion, și m-a întrebat dacă pot pregăti batalionul pentru o nouă misiune. Răspunsul a venit instant: DA. Stagiul de pregătire dura șase luni, exact cât dura misiunea în sine și doar asta sugerează că stagiul de pregătire avea la bază un program aplicat. O bună parte din antrenamente le-am făcut în zone muntoase și abia când am ajuns la destinație am înțeles de ce. Pregătirea în teren muntos am efectuat-o la Rânca, doar că diferența între munții noștri și cei ai Afganistanului este colosală. Crestele munților noștri sunt împădurite, încărcate de vegetație. Acolo totul este selenar. Cum se va vedea, misiunea din Afganistan a fost cu totul diferită de cea din Angola. În Africa misiunea noastră era să asigurăm pacea pe care o doreau toți locuitorii acelei țări. În Afganistan trebuia să asigurăm pacea pe care nu o dorea mai nimeni. În Angola eram priviți cu simpatie, în Afganistan cei mai mulți ne priveau ca pe niște invadatori. Vedeam războiul la el acasă.

Afganistan nu semăna cu nimic din ce văzusem până atunci. Senzația asta am avut-o din prima clipă când am coborât din avion. Întâi, în ce privește moralul și starea trupelor. În prima misiune de recunoaștere am aterizat pe aeroportul din Bagram, nu departe de capitala Kabul. În jur, vestigiile războaielor succesive erau încă intacte. În stânga pistei rămăseseră alveolele cu avioane MIG 15 și MIG 17 contorsionate, ruginite, rămase de pe vremea invaziei sovietice. Americanii ne-au întâmpinat cu

prietenie. „Voi sunteți românii“, spuneau, ca un amestec de întrebare și concluzie. De la aterizare ne-au dus direct la masă. Era un sistem de auto-servire, mi-am luat tava cu farfurii, m-am așezat și mă pregăteam să mănânc, când am auzit lângă mine o bufnitură, zgomot specific al unui obiect care se izbește de pământ. Era un militar american care, pur și simplu, se prăbușise din picioare, ca un trunchi rețezat. S-a ridicat, a dat să facă doi-trei pași și a căzut din nou. Am crezut că era rănit, dar nu era așa. Era absolut epuizat. Se întorsese dintr-una din misiunile de luptă din zona peșterilor din Tora-Bora. Atunci, la nici câteva ore de la aterizare, am realizat unde suntem și la ce trebuia să ne așteptăm.

Dar adevărata irealitate o constituia relieful. Aspectul munților de piatră, lipsiți de orice vegetație, cu grohotișuri abrupte, cu crestele zimțate și cu văi prăpăstioase, era halucinant, de-a dreptul selenar. Nu era propriu-zis o linie de front în care noi să fim de o parte și inamicul de cealaltă. Dușmanul, ascuns în grotelile muntelui, în pliurile grohotișurilor și în tranșeele pe care vântul le săpase în spinările de piatră, era invizibil. Era pretutindeni și nicăieri. Un conflict la distanță în care adversari nu erau doar oameni, ci și crestele pietroase, cu ascunzișurile și tăcerile lor.

Nu s-au inventat încă armele care să lupte împotriva celor care nu se tem de moarte. Pe lângă că era invizibil, dușmanul era și lipsit de teamă. Instinctul de conservare nu-l făcea să-i fie frică de noi, care aveam arme mai sofisticate și eram, cel puțin din perspectiva înzestrării, mai puternici. Instinctul de conservare îl făcea, dimpotrivă, să se arunce într-o luptă lipsită de șansă, de-a dreptul sinucigașă. Părea că ceea ce instinctul îi dicta să conserve nu era de pe lumea asta, răsplata o aștepta pe lumea cealaltă. Noi priveam neclintii punctele din zare, precum eroul lui Dino Buzzati din *Deșertul tătarilor*. Și ne trezeam, dintr-odată, cu dușmanul în spatele nostru. Toate acestea le-am aflat de la comandantul CJTF Bagram (Combined Joint Task Force), generalul de divizie Franklin L. Hegenbeck, care era comandantul Diviziei 10 Munte, dislocată în Afganistan pentru prima fază a misiunii Coaliției.

Una dintre sarcinile trupelor Coaliției, dar și a forțelor aflate în Afganistan sub egida Națiunilor Unite era aceea de a antrena milițiile locale în lupta împotriva talibanilor. Taberele acestor miliții erau așezate în preajma celor ale trupelor noastre, iar contractorii locali lucrau în interiorul taberelor noastre. S-a întâmplat nu o dată ca talibanii să recruteze adepți tocmai dintre aceste miliții antrenate și înarmate să lupte împotriva talibanilor. O cinică ironie a sorții. Iar recruții aflați, pe ascuns, în slujba talibanilor se apucau dintr-odată să tragă din interiorul taberelor în mili-tarii Coaliției. Acest tip de reacție sinucigașă avea și un nume: *Green on blue*. Era de fapt un atac din interior, de vreme ce agresorul fusese considerat până atunci un aliat și nu un inamic. Aparent, soldații afgani aveau același obiectiv precum trupele Coaliției, în lupta împotriva talibanilor. Dar, nu o dată, soldații afgani s-au dovedit a fi de partea talibanilor și frecvența acestor atacuri din interior s-a transformat, în timp, într-o adevărată primejdie. De altfel, lipsa de atașament a forțelor afgane s-a văzut de curând, după retragerea trupelor NATO, când, deși mult superioare numeric și tehnic, ele au cedat practic fără luptă în fața talibanilor care au preluat în scurt timp controlul statului.

Cât despre adversarul invizibil de care vorbeam, el era adesea prezent prin rețeaua de dispozitive explozive improvizate (IED – Improvised Explosive Device) pe care le planta în proximitatea taberelor sau pe traseul militarilor noștri. Expertii consideră că Afganistanul este teritoriul cel mai minat din lume, cu rețele plasate în toate colțurile țării, unele datând chiar din timpul războiului cu armata sovietică. Evitam deplasarea pe jos, pentru a nu cădea victime minelor antipersonal. În ce privește transportoarele amfibii blindate, ele aveau un blindaj ce diminuea pericolul cauzat de explozii, dar chiar și așa, au existat mai multe evenimente tragice în care militarii noștri și-au pierdut viața.

Senzația că fiecare palmă de loc poate reprezenta un pericol de moarte și că fiecare pas pe care-l pui ar putea fi ultimul se transformă într-o traumă greu de vindecat. Pământul a avut pentru cei din familia mea un duh

protector, ei l-au iubit, au luptat pentru el, fie că era pământul țării, fie că era cel al propriei gospodării, l-au muncit și l-au îngrijit, iar pământul i-a hrănit și i-a apărat. Noi așa am crescut, cu convingerea că pământul e bun. Am moștenit acest sentiment, chiar dacă în ce privește pământurile de acasă, podgoria sau bostănăria, legătura mea nu mai e geografică, ci doar afectivă. Poate că și plăcerea de a merge desculț vine din același atașament țărănesc pe care îl port în mine. De aceea, ezitarea pe care am căpătat-o de a călca, teama de ceea ce ar putea fi în pământ, altfel decât încolțirea semințelor, le-am simțit ca pe o amputare. Un pământ rănit mi se părea asemenea unui om rănit. Nu orice tăiș rănește pământul, ca dovadă că plugul taie brazde, dar ele nu sunt răni ale pământului, dimpotrivă, brazda are o putere vindecătoare. Cu atât mai neverosimilă mi se părea dușmănia care făcea ca de dedesubt, în loc să urce puterea semințelor, să țâșnească duhurile rele, exploziile care să golească aerul, să sfărtece trupurile, să lase senzația că în pământ zace o fiară adormită care poate, în orice clipă, să se năpustească spre noi, sfâșiindu-ne. Calci și fiecare pas poate să fie cel din urmă, dacă nu se întâmplă nimic, respiri ușurat, e ca o renaștere. A trecut ceva timp după reîntoarcerea din Afganistan până să mă reobișnuiesc să merg fără să ezit, să apăs dezinvolt cu talpa întregă, să merg fără să mă gândesc că merg, ca atunci când respir fără să mă gândesc că respir.

Toate aceste trăiri le-am transmis și le-am exersat cu băieții mei la pregătirile de dinaintea fiecărei misiuni. Era ca pregătirea unei piese de teatru, exersam fiecare mișcare și simulam fiecare ipoteză de acțiune. Doar așa mi-am adus toți oamenii acasă nevătămați.

Misiunea noastră în Afganistan a durat șase luni. De altfel, acesta era termenul pentru fiecare misiune. În total, în rotații semestriale, numărul militarilor români prezenți în acele teatre de luptă s-a ridicat la peste treizeci de mii. Dintre aceștia, douăzeci și șapte au fost uciși și peste două sute răniți. În timpul misiunii noastre, Armata Română a încheiat o perioadă istorică și sper ca vremurile viitoare să ne ajute să o depășim. După cel de-Al Doilea Război Mondial, așadar, după cincizeci și șapte de ani, a fost

pentru prima oară când Armata Română a participat într-o misiune de luptă într-un teatru de război.

N-am să uit niciodată mâhnirea pe care am resimțit-o când, în 1999, Polonia, Ungaria și Republica Cehă au fost primite în NATO, iar România nu. Nu știi dacă implicarea Armatei Române în teatrul de operații din Afganistan a fost determinantă în decizia summitului NATO de la Praga din noiembrie 2002, de a nu mai amâna aderarea țării noastre și de a o fixa pentru doi ani mai târziu. Dar comportamentul misiunii române a fost apreciat de celelalte misiuni participante. În ciuda unei înzestrări care nu se ridica la același nivel cu al partenerilor, militarii români au arătat o bună capacitate de luptă, seriozitate și anduranță. Îmi amintesc că ministrul Apărării din acea vreme, Ioan Mircea Pașcu, a făcut o vizită la Kandahar, pentru a vedea trupele, la fața locului, în teatrul de operații. Eu eram comandantul acelei unități. La plecare, m-a luat deoparte și mi-a spus: „Ține minte, drumul României spre NATO trece prin Kandahar!“ Sunt convins, o spun mai ales în numele camarazilor mei, că prestația noastră în Afganistan a contat în decizia summit-ului de la Praga. Eram în misiune când a venit vestea invitării României de a deschide negocierile de aderare. Militarii americani ne-au felicitat cu sinceritate. În zilele acelea de sfârșit de noiembrie a anului 2002, din parteneri am accesat calea spre statutul de aliați.

Un gând aparte se cuvine celor care ne-au fost comandanți la acea vreme: general de brigadă Pâlșoiu Ion, general-locotenent Bădălan Eugen, general-maior Ioan Sorin, general-locotenent Paraniac Cornel, general-maior Neagoe Visarion, general Popescu Mihai, ministrul de la acea vreme, Ioan Mircea Pașcu.

M-am reîntors în țară în ianuarie 2003. Nu au trecut decât câteva luni și am intrat în stagiul de pregătire pentru plecarea în Irak. Misiunea în noul teatru de operații a durat din ianuarie 2004 până în luna august a aceluiași an. Condițiile erau mult schimbate, în ce privește relieful și mai

puțin clima. Ca și în Afganistan, o sticlă cu apă rece era primită ca o adevărată sărbătoare. Relieful era la fel de neprietenos, atâta doar că, uneori, zona deșertică, proptită în munții arizi din Afganistan, era înlocuită cu întinderi semideșertice care prefigurau Deșertul Sirian. Peste tot vedeai în loc de stânci și piatră colțuroasă dunele de nisip care, învolburate de vânt, îți tăiau pielea de pe față ca niște lame mici și ascuțite. Vegetația, neprietenosă și ea, era reprezentată de niște smocuri de iarbă tăioasă și arbuști târâtori, având ace în loc de frunze, iar foarte rar unele pâlcuri mici de pini, pe malul Eufratului.

Nu era o surpriză pentru noi, fuseserăm antrenați pentru asemenea condiții. Ca și în Afganistan, nu puteam conta pe colaborarea cu localnicii decât cu anumite precauții și, în niciun caz, mergând în comunitățile în care trăiau și unde primejdiile te puteau paște la fiecare colț de stradă. Și tocmai în asta consta principala diferență dintre misiunea din Afganistan și cea din Irak. În Afganistan, cât vedeai cu ochii, împrejurimile erau pustii. Știam că în grotele munților există alți ochi care ne pândesc, ba chiar în legătură cu rețeaua de grote circulau tot felul de legende, una mai teribilă ca alta. Dar inamicul, cu excepția sinucigașilor fanatici de tip *green on blue*, ce ne țâșneau din spate, nu ne-a apărut în fața puștilor.

În Irak a trebuit să facem față unor situații cu totul diferite. Armata Română a fost nevoită să execute foc, nu ca să cucerească, ci pentru a se apăra în fața unui inamic greu de observat, dispus să învingă, nu doar să se sacrifice, și înzestrat cu armament cu muniții de calibru mare, cum erau aruncătoarele de grenade antitanc.

Bătălia de la Nasiriyah, din primăvara anului 2003, a fost una dintre încheștările însemnate dintre militarii coaliției și milițiile irakiene. După trei luni de la sosirea noastră în Irak, conflictul a luat o nouă turnură odată cu implicarea milițiilor militanților religioși conduse de clericul šiit Muqtada al-Sadr. În zona de responsabilitate, în compunerea Brigăzii Multinaționale Italiene, militarii români executau misiuni de stabilitate și sprijin pentru populație. Patrulam, monitorizam și interveneam dacă, în

zona noastră de responsabilitate, localitățile erau puse în pericol. Spre deosebire de incidentele sporadice de până atunci, acțiunile adeptilor lui Muqtada al-Sadr au dus la apariția unor amenințări permanente. Milițiile šiite ocupaseră obiective importante din orașul Nasiriyah și anumite căi de comunicații, ceea ce făcea dificilă deplasarea trupelor coaliției și risca, prin blocarea punctelor de trecere peste râul Eufrat, să izoleze comunități întregi.

Podurile de pe Eufrat erau intens circulate. Grupuri întregi de refugiați veneau din zone de conflict intens, cum erau Bagdad, Fallujah, Tikrit sau Mosul. Aceste puncte de trecere erau importante și pentru noi, căci erau zonele tactice cele mai importante. Tocmai pentru instalarea unor puncte de verificare și control pe unul dintre podurile de pe Eufrat am primit ordinul de a interveni, deplasându-ne din tabăra de dislocare White Horse (Calul alb) apropiată de aeroportul Tallil din sudul localității Nasiriyah.

Am plecat spre zona noastră de responsabilitate puțin înainte de miezul nopții. Se auzeau împușcături răzlețe, ceea ce ne avertiza că era posibil să avem incidente pe traseu. Lucrurile s-au precipitat însă mai repede decât ne așteptam. Chiar la periferia Nasiriyei, în momentul în care am virat spre obiectivul nostru de pe râul Eufrat, am intrat în prima ambuscadă. Se trăgea asupra noastră cu vestitele AKM-uri, dar și cu aruncătoare de grenade antitanc portabile AG-7. Nimeni nu a stat să numere, dar cred că au fost cam treizeci de asemenea grenade lansate asupra noastră. Senzația pe care o încerci, mai ales pe timp de noapte, în fața unor asemenea arme, este stranie. Spre deosebire de artileria grea, în care lansarea obuzelor, când distanța nu e îndeajuns de mare, se poate auzi, lansarea grenadelor antitanc nu este perceptibilă. Nu aveam cum să ne ferim, căci patrula noastră era alcătuită din 10 transportoare blindate. Transportoarele nu au o capacitate rapidă de manevră, de altfel nici n-am fi avut încotro s-o luăm pentru a ne feri de un inamic ascuns în spatele întinericului. Se auzeau exploziile grenadelor, în clipa în care atingeau țintele sau solul, moartea alegea la întâmplare.

Nu scriu rândurile astea ca să bravez. Eram comandant și mi-am condus unitatea cum am știut mai bine. Nu mă simt un erou pentru că am fost față în față cu moartea. Eroi au fost cei care au făcut sacrificiul suprem, noi i-am omagiat, și eu, comandantul lor, și apoi ministrul Armatei am folosit orice prilej să-i readuc în memorie. În ce mă privește, era o datorie pe care trebuia să o îndeplinesc și, de altfel, în momentul în care am fost desemnat pentru această misiune, știam la ce să mă aștept. Dacă în ce privește misiunea din Angola ea s-a derulat exclusiv pe bază de voluntariat, în ce privește misiunile din teatrele de operațiuni din Afganistan și Irak s-a avut în vedere mai ales experiența militarilor, gradul lor de instruire și determinarea de a se confrunta cu pericolele. Aș fi putut refuza. Nu știu dacă au existat cazuri în care militarii români au refuzat să facă parte din misiunile de luptă în afara țării. Știu însă că în ce ne privește pe noi, brigada craioveană a scorpionilor roșii, așa ceva nu s-a întâmplat. Și cred că este important să spun ceva despre Batalionul 26 Infanterie „Neagoe Basarab”: dacă în 2002, când România a fost invitată să adere la NATO, eram în Afganistan, în 2004, când am devenit membru cu drepturi depline al Alianței, batalionul își făcea datoria în Irak.

Oricui i se întâmplă să treacă prin situații care l-au pus, accidental, în pericol de moarte. O stare-limită pe care, cel mai adesea, o conștientizezi după ce a trecut. Era cât pe ce să te calce o mașină, te-ai aplecat peste balustradă mai mult decât era cazul, gata să aluneci, ai aruncat grenada la instrucție și nu te-ai cuibărit suficient de repede în tranșee. Eu vorbesc însă de întâlnirea cu moartea ca un spațiu compact, senzația implacabilă că poți muri. Cred că în clipa în care moartea devine o asemenea certitudine, încetezi să te mai temi de ea. Pur și simplu, cum sugera Cesare Pavese, moartea are, dintr-odată, chipul tău.

Singura modalitate de a diminua pericolul era de a reacționa cu foc, la rândul nostru. Dacă în Afganistan a fost pentru prima oară, după cel de-Al Doilea Război Mondial, când Armata Română a fost angajată într-un conflict armat, la Nasiriyah, iată, după aproape șaiszeci de ani, a

fost pentru prima oară după conflagrația mondială, când militari ai Armatei Române au reacționat cu foc de o asemenea intensitate. Prioritatea noastră, în acel moment, era să tăiem elanul atacatorilor și să protejăm unul dintre transportoarele noastre, care fusese lovit și se deplasa cu mare greutate. Am asigurat, astfel, ieșirea din tirul inamicului, am avut de înfruntat o nouă ambuscadă și, în cele din urmă, am reușit să ajungem la destinație. Am coborât din mașinile de luptă, înăuntru au rămas doar mecanicii conductori și trăgătorii la mitralierele de pe transportor, pentru foc de acoperire.

Lupta nu se mai dădea cu arme grele, trebuia acum să anihilăm inamicul cucerind teritoriul metru cu metru, pas cu pas. Până în zori am identificat toate locurile din care s-a tras, am preluat armele și echipamentele inamicului care efectiv fugise și ne-am asigurat că milițiile nu mai sunt un pericol iminent. Obiectivul de a asigura apărarea podului și fluidizarea deplasării populației fusese atins. A doua zi ne-a controlat comandantul diviziei, a vrut să știe chiar din gura noastră cum a fost, ne-a mulțumit și ne-a urat succes pe mai departe. Atât, fără efuziuni și vorbe mari.

N-a fost singura oară când am fost puși în situații-limită. Unele împrejurări s-au dovedit cu atât mai complicate cu cât nu era destul să-ți probezi iscusința și curajul, ba chiar încercând să dovedești asta, nu făceai decât să sporești numărul victimelor din rândul populației civile. Un astfel de exemplu a fost atacul împotriva taberei Libeccio din Nasiriyah, unde se aflau militari români și italieni. Milițiile i-au atacat din interiorul și de pe acoperișul unui spital. Nu puteau să folosească armamentul, pentru că este împotriva legilor conflictelor militare să execute foc asupra unui spital. A fost o situație delicată, a trebuit să îmbine tacticile defensive cu cele de descurajare a atacatorilor, precum și ajutorul echipamentelor de înaltă precizie ale partenerilor.

Ar fi o exagerare să spun că asemenea situații se iveau în fiecare zi. E drept că acum ne amintim mai ales de acelea. Întâlnirea cu moartea îți influențează destinul. Supraviețuirea are și ea mizele ei, nu supraviețuiești,

pur și simplu. E ca o renaștere. Ești cel dinainte, căci ai supraviețuit, dar nu mai ești precum cel dinainte, tocmai pentru că ai supraviețuit. Ai o datorie față de cel care ai fost în fața morții. El nu te lasă să cobori ștacheta, să joci la mize mici.

Alteori, viața în tabără căuta, cu îndârjire, să păstreze normalitatea din noi. Am trecut sărbătorile departe de casă, ele erau un amestec de speranță, ca orice sărbătoare, dar și de nostalgie. Trebuia să lupti cumva împotriva tristeții, să acoperi regretul că nu ești cu familia. Căutam, din postura mea de comandant, mijloace pentru a ridica moralul oamenilor mei și pentru a le împlânzi dorul de casă. Am încropit un brad de Crăciun. Am vorbit la bucătărie să ne facă friptură de miel de Paști. Existau în țară inițiative emoționante să ne trimită cozonaci și ouă roșii, mici gesturi care pentru noi contau mult.

Sărbătorile religioase ar fi trebuit să fie momente de destindere, de căldură sufletească. Dar noi știam că tocmai atunci, și bazându-se pe asta, inamicul se pregătește să ne lovească. De aceea, în preajma sărbătorilor, luam măsuri suplimentare de siguranță, spoream numărul și vigilența punctelor de pază, ne pregăteam să reacționăm, dacă era necesar. Ar fi prea mult să spun că noi, românii, ne-am creat o mică patrie în teatrele de operații. Pot însă să spun că ne-am construit o mică biserică. Prima oară asta s-a întâmplat în timpul misiunii din Afganistan. Am adunat, cum am putut, scânduri, bucăți de placaj și panouri de prefabricate. Am așezat altarul, cum se cuvine, în spatele unei catapetesme alcătuite din câteva icoane. Aveam o Biblie și preotul militar Gheorghe Nicolescu a ținut slujbele cum este rânduiala. A fost un loc ecumenic, au venit și americanii să se roage împreună cu noi. Primejdia comună unește oamenii.

În Irak, cu experiența deja căpătată, am fost mai grijuliu. În tabăra White Horse am construit o biserică modulară, iconostasul a fost pictat de psihologul detașamentului, cu pensule improvizate și cu vopselurile pe care le-am găsit prin bază. Pereții i-am ridicat pe o structură de lemn și cu panouri care puteau fi ușor montate și demontate. Acea biserică de

campanie modulară avea să urmeze, înapoi acasă, Batalionul 26 Infanterie „Neagoe Basarab“. Acum, dacă nu mă înșel, biserița noastră de lemn a revenit acasă, la cazarma din Craiova. Slujbele de duminică și din unele zile de sărbătoare creștină erau ținute de preotul militar Nicu Lulă. Preoții militari au jucat un rol important în viața militarilor pe timpul misiunilor.

Pentru noi, militarii reîntorși din teatrele de operații, viața a continuat acasă. Aș minți să spun că a continuat ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Privesc uneori filme ce povestesc despre impactul psihologic al războiului din Vietnam, din Afganistan sau din Irak asupra militarilor participanți. În România s-a vorbit prea puțin despre aceste lucruri. Numele militarilor uciși au rămas necunoscute, iar militarii infirmi își trăiesc destinul amputat în singurătate. Mă gândesc cu amărăciune la lucrurile astea și, în același timp, văd cum viața merge înainte cu puterea ei de a acoperi rănilor lumii, chiar dacă răniții rămân în urmă, neconsolați.

Ar fi nedrept dacă aș încheia trecerea în revistă a celor două misiuni din Afganistan și Irak fără să menționez că despre tot ce s-a întâmplat acolo au relatat cu profesionalism doi reporteri de război care au fost prezenți permanent în tabăra noastră, Radu Dobrițoiu și Mario Balint, ambii de la Radio România Actualități. De asemenea, cu ocazia vizitelor oficiale au fost în mijlocul nostru reprezentanții mass-media care au relatat cu profesionalism despre misiunile și viața noastră de zi cu zi. Tuturor le mulțumesc!

Am fost primul militar român care a participat la misiuni în teatrele de operații din străinătate avansat la gradul de general. Am primit tot felul de medalii. O parte le-am donat Muzeului Militar, pe altele, legate mai ales de momente speciale, care îmi amintesc de camarazii mei, le păstrez acasă, într-un sertar. Dar cea mai importantă distincție pe care mi-a dat-o soarta, inima mea purpurie, *purple heart*, cum ar zice un camarad american, este cea de „bunelul“, cu care mă răsfăț nepoțelele mele. Sunt bunic de două ori. Pe nepoata cea mare, v-am spus, o cheamă Anastasia, ca pe străbunica

mea. Cea mai mare plăcere pentru mine e s-o iau de mână și să mergem la un centru ecvestru din apropiere. A legat o relație specială cu caii, îi știe pe nume, le cumpără morcovi și mere, îi hrănește singură. Am fost răsplătit cu numeroase onoruri în cariera mea.

M-am întors la Craiova la sfârșitul verii lui 2004. Puțin după aceea am predat comanda Batalionului 26 „Neagoe Basarab“, pentru a mă transfera ca șeful operațiilor la Brigada 2, tot din Craiova. Decizia de a mă despărți de misiunile din teatrele de război mi-a aparținut într-o anumită măsură. Văzusem războiul cu toate fațetele lui. Venisem să aducem pacea, dar eram considerați invadatori. Cei mai mulți dintre locuitorii teritoriilor în care ne îndeplineam misiunea ne erau ostili și trebuia, mai ales, să ne temem de cei care nu se arătau ostili, dar care ne puteau lovi din spate. Am văzut camarazi uciși sau răniți, vehicule avariate, așezări distruse. Am luptat cu dușmani în ambuscade și cu dușmani invizibili care ne înconjura, ca niște îngeri ai morții. Am trăit în cele două misiuni, Afganistan și Irak, doar în cort și am mâncat aproape 7 luni o singură masă caldă pe zi, cina. E o experiență importantă pentru un militar care nu vede războiul doar în scenarii imaginate într-o sală capitonată cu hărți. Puțini conașionali au realizat ce se întâmplă dincolo de frontierele noastre, în războiul din Ucraina, așa cum am simțit noi, cei care am fost în misiuni de luptă. Pentru mulți, războiul e departe, e doar o știre printre altele, iar moartea e mai degrabă statistică. Pentru noi, care am văzut toate astea cu ochii noștri, moartea capătă de fiecare dată alt nume. Sentimentul victoriei se amestecă cu un altul, nelămurit, că nu poți învinge până la capăt, că nu ajunge o singură generație pentru a lecui rănile războiului.

Chiar dacă am părăsit comanda Batalionului „Neagoe Basarab“, am rămas pentru toată viața unul dintre „scorpionii roșii“. Tuturor camarazilor mei din acest batalion, dar și celor care au venit alături de noi din alte unități și structuri ale armatei, cu profundă smerenie și recunoștință

LE MULȚUMESC! Nu nominalizez niciunul dintre ei și sunt convins că știu ei de ce!

Prezența ca șef al operațiilor la Brigada 2 Infanterie „Rovine“ a însemnat pășirea pe o nouă treaptă a carierei. Era vorba de o activitate de execuție într-un eșalon superior. Nu aș vrea să vă plictisesc, trecând în revistă funcțiile pe care le-am avut și unitățile din care am făcut parte și pe care le-am condus. Vreau doar ca, în felul ăsta, să vă faceți o imagine despre ce înseamnă o carieră militară, o experiență de-o viață care a acoperit mai toate funcțiile și îndatoririle pe care le poate îndeplini un membru al castei militare.

Cu toate astea, n-aveam astâmpăr. Scurt timp după aceea, am luat decizia de a mă prezenta la selecția pentru Colegiul de Război al Forțelor Terestre din Statele Unite ale Americii. Concursul consta în îndeplinirea anumitor standarde în ce privește biografia profesională și în dovedirea competențelor de limbă engleză. Experiența mea militară a fost socotită mulțumitoare, ca și a altor candidați. Ceea ce, însă, m-a evidențiat față de alți competitori au fost cunoștințele de limbă engleză pe care le căpătasem în școală, dar le-am îmbunătățit considerabil în misiuni, unde limba de comunicare cu aliații noștri, indiferent de țara din care proveneau, era engleza. De altfel, verificarea cunoștințelor mele lingvistice mai fusese făcută în momentul în care am intrat în rândurile Batalionului „Neagoe Basarab“, unitate anume destinată pentru interacțiunea cu partenerii străini.

Astfel încât am luat iarăși drumul depărtărilor, de data asta, însă, am primit încuviințarea de a fi însoțit de familie. N-a mai trebuit să dau telefon și să-mi potrivesc vocea cât mai veselă, ca să risipesc orice îngrijorare. N-a mai trebuit să întreb cum stă flăcăul nostru cu școala, căci era împreună cu noi și a urmat clasa a unsprezecea într-o școală americană. N-a trebuit ca, de fiecare dată, Cristina, soția mea, să încheie partea ei de dialog cu vorbele: „Ai grijă de tine“, care pornite din inimă, ca o invocare a protecției divine, sugerau totuși existența unei amenințări pe care o intuia.

Cursurile Colegiului de Război al Forțelor Terestre Americane mi-au oferit și oportunitatea unui masterat în studii strategice. Sediul colegiului era în Carlisle, Pennsylvania. Carlisle e un orașel cam de mărimea Băileștiului. Nu pot să spun că șederea în acel loc m-a familiarizat cu ceea ce ne imaginăm noi despre America, zgârie-nori, lume cosmopolită, agitație. Carlisle e o localitate cu tradiție, dacă socotim tradiția după unitățile de măsură americane. Reprezentanții săi s-au numărat printre semnatarii Declarației pentru Independență și autorii Constituției americane. Orașelul a luat parte activă la Războiul pentru Independență și la Războiul civil, poziția sa geografică, în nord-est, sugerând că locuitorii săi au fost de partea cauzei patriotice în primul dintre războaie, și de partea Uniunii, în cel de-al doilea. Arhitectura urbei seamănă mai degrabă cu cea a Angliei Victoriene decât cu a Manhattanului, care nu e departe.

Așa cum Cambridge, Massachusetts, un alt oraș nu prea mare din proximitate, e vestit pentru universitățile sale, Carlisle e renumit pentru învățământul superior militar, așa-numitul United States Army War College. Dintre cei câteva sute de colegi ai promoției mele, veniți din toate colțurile lumii, eram singurul reprezentant din România. Programa școlară era foarte dificilă, nu exagerez spunând că mi-am petrecut tot timpul citind și scriind eseuri și lucrarea de masterat. Pentru familie a fost o perioadă bună, căci am reușit după mult timp să fim împreună un an întreg, iar soția a avut oportunitatea să participe la diferite activități, împreună cu alte soții de ofițeri, desfășura diverse activități sociale, întâlniri culturale, iar cel mai important, se ocupa de fiul nostru și treburile zilnice din locuința noastră temporară.

Singura întâmplare care merită povestită e cea petrecută la Harrisburg, capitala statului Pennsylvania. Meritorie prin nostimada ei, dar și prin felul în care, precum eroul care, pășind în Valea Plângerii, a fost copleșit de dorul de casă, mi-a arătat și mie că, oricât de departe aș merge, un petic de verdeață sau o frântură de amintire din lumea copilăriei petrecute la Plenița mă urmează. Suntem, așadar, la Harrisburg, la o întâlnire a

studenților internaționali cu reprezentanți ai comunității locale. La un moment dat cineva, care se interesase de țara mea de origine, îmi zice: „Nu pleca, avem aici, în Harrisburg, un român, cred că ți-ar plăcea să-l cunoști“. Omul era uscățiv, cu părul grizonant și mai ales avea trăsături care îl trădau că nu este american sadea. Vorbea o română curată, fără neologisme la modă. Am bănuțit că se număra printre cei exilați în vremea comunismului și s-a dovedit că așa era. Ne-am salutată, după cum scria pe ecuson, se numea Millvan. Mi-a spus că e din Brașov, mama lui e bucovineancă și tatăl oltean. I-am spus, zâmbind: „Uite, am să-ți spun eu cine ești. Nu te cheamă Millvan, ci Milovan. Tatăl tău e din Plenița și bunica ta a fost învățătoare la școala din sat. Casa voastră e pe ulița cutare, la câteva sute de metri de a noastră“. Chiar așa era. Îl chema Petru Milovan și ai lui, dinșpre tată, erau din Plenița. Am rămas în legătură până la sfârșit și m-am bucurat că reușise să ajungă un profesor respectabil în comunitate.

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

Misiune în Teatrul de operații din Irak, 2004

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

Misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 2002

FOCȘANI - BUZĂU

După anul de studii petrecut în Statele Unite m-am reîntors la Craiova. Din nou pentru scurt timp, căci, după absolvirea Colegiului de Război, am fost numit loctiitor al comandantului Brigăzii 282 Mecanizată de la Focșani. Brigada este o unitate mare, iar activitatea mea era complexă, comparativ cu cea desfășurată la Craiova. Am părăsit iarăși casa, pentru câteva luni singur, am făcut naveta, apoi familia m-a urmat la Focșani. De altfel, pentru că am uitat să menționez, fiul nostru, după examenul de capacitate, a fost admis în 2004 la Colegiul „Carol I“ din Craiova, matematică-informatică, clasa de limba engleză, apoi a continuat liceul la Colegiul „Unirea“ din Focșani, o școală bună, cu tradiție, înființată în vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Locuința a rămas pustie, n-am vândut-o, cu gând c-o să ne întoarcem. Așa a fost de fiecare dată, oriunde am plecat, oricât de departe, mă reîntorceam la Craiova. De data asta n-a mai fost să fie. Am păstrat-o încă multă vreme, abia peste mulți ani, când am devenit șef al Statului Major al Apărării și devenise limpede că o să rămân în Capitală, ne-am hotărât s-o vindem. Am făcut-o cu un sentiment de regret, era locul unde petrecusem primii ani ai căsniciei, acolo crescuse copilul nostru și comunitatea craioveană ne era familiară. Dar asta a fost traseul carierei mele. Am plecat din Craiova, ca militar, în aprilie 2007 și m-am reîntors, abia la sfârșitul lui 2020, ca om politic, candidat pentru funcția de senator din partea Partidului Național Liberal.

Perioada petrecută la Focșani a durat patru ani. A fost o existență lipsită de evenimente spectaculoase, pe măsura aceluia oraș tihnit, la granița dintre provincii, mândru de faptul că, măcar pentru scurtă vreme, acolo a funcționat Comisia Centrală, menită să unifice legislațiile Principatelor Unite. Cu puțin înainte de sosirea mea la Focșani, sediul Comisiei Centrale fusese demolat, nimeni nu-i oprise degradarea. Mi s-a părut un lucru trist, respectul pentru faptele istorice ar trebui să pornească de la protejarea vestigiilor doveditoare. Altminteri, orașul păstrase un anumit farmec, chiar dacă centrul cu dughenele de pe Strada Mare și Piața Obor fusese demolat și-n locul lui apăruseră blocuri care nu mai aminteau nimic din aspectul de odinioară. Pe vremuri, Focșani fusese un oraș al castanilor. Am primit, la sosire, un fel de breviar turistic al orașului, printre altele și o carte poștală de la începutul secolului trecut, care înfățișa Bulevardul Gării, cu case splendide, boierești și două șiruri de castani, străjuind bulevardul de o parte și de alta. De altfel, pe vremuri, șirurile de castani se continuau neîntrerupt spre cealaltă parte a orașului, la șoseaua spre Tecuci și Adjud, dar asta până după cutremurul din martie '77, când, odată cu demolările, castanii au fost tăiați. Au mai rămas doar câteva pâlcuri. Unul dintre ele supraviețuise în jurul clădirii Bibliotecii Municipale, chiar pe strada pe care am închiriat un apartament de serviciu, stradă care se numea Simion Bărnuțiu.

Din cei patru ani ai funcționării mele la Brigada 282 Infanterie Mecanizată, timp de doi ani am fost locțiitor al comandantului și ceilalți doi comandant al brigăzii. Cred că mi-am făcut cu seriozitate datoria, spun „cred“, pentru că în anii aceia am fost avansat la gradul de general. Știi cum e, ai un vis și când se împlinește, îți dai seama că visul merge înainte și, dacă nu ții pasul cu el, merge mai departe fără tine. Visasem să ajung general, chiar dacă păstram visul pentru mine, să nu par exaltat. În clipa în care am fost înaintat în grad, mi s-a părut că ziua aceea nu e cu nimic diferită de ziua care trecuse și că mâine va fi o nouă zi, cu noi îndatoriri. Cred că un militar ar face o greșeală dacă, odată ajuns general, ar

privi cu aroganță, în jos, spre camarazi, spre foștii colegi. Ceea ce are în plus un general, dar nu atât ca virtute, cât ca responsabilitate, e că ceea ce face de bine e deja firesc să facă, iar ceea ce face de rău, devine de neiertat, pentru că ar macula prestigiul Armatei Române. Un prieten mi-a spus: „De acum duci în spate o raniță plină cu responsabilități“.

Odată cu dobândirea gradului de general am pășit pe o nouă treaptă a carierei mele, aceea de comandant de divizie. Ceea ce presupunea comanda întregului dispozitiv al unităților militare de pe flancul estic al țării, de la Izvoarele Sucevei până la Vama Veche.

Divizia al cărei comandant devenisem avea un nume cu rezonanță istorică, Divizia 2 Infanterie „Getica“. Ea asigura, practic, apărarea frontierei răsăritene a NATO pe o distanță de peste șapte sute de kilometri. Aveam în subordine câteva zeci de mii de militari și răspundeam nu doar de asigurarea sistemului defensiv al teritoriului românesc față de provocările venind din răsărit, dar și de intervenția operativă în diferite situații de urgență, ceea ce, cum se va vedea, urma să se întâmple.

Sediul diviziei era la Buzău, așa că ne-am mutat, trecând iarăși dintr-o locuință de serviciu în alta. Nu pot spune că dădeam prea multă atenție la deplasările astea tranzitorii, mă obișnuisem cu ele și luam lucrurile așa cum sunt. Mai ales că, de fiecare dată, îndatoririle erau mai mari și atenția îmi era îndreptată, mai ales, spre noile orizonturi care mi se deschideau. Soția mea, însă, suporta mai greu itinerariile noastre. Câtă vreme am locuit la Craiova, o apăsau despărțirile de mine. Am observat că ea suporta mai greu și despărțirile de obiecte. Ea se obișnuia cu o anumită locuință, cu rutina unei anumite gospodării, cu bucătăria, cu cotloanele locuinței, cu ungherele și sertarele dulapurilor. Faptul că stăpânea locul îi dădea o anumită siguranță. Dintr-odată totul se schimba și trebuia s-o ia de la capăt. O locuință de serviciu nu e chiar ca o cameră de hotel, e totuși un confort de împrumut, ea simțea nevoia să se atașeze de lucruri, să cum-pere nu doar hainele ei, ci și obiectele casei, să le așeze în casă după un

anumit tipic. Avea o stare de neliniște pe care o resimțea după plecarea noastră din Craiova și care nu s-a risipit decât atunci când ne-am hotărât, în cele din urmă, să ne așezăm într-o nouă casă, a noastră, la București.

Pare ciudat că, scriind o carte cu un titlu aparent pompos, *În slujba Țării*, pomenesc adesea despre asemenea trăiri care par mărunte. Dar viața noastră a fost făcută din toate astea, evenimente de mare amplitudine și altele, discrete, în intimitatea familiei. Fără evocarea celor din urmă, care au avut însemnătatea lor, descrierea existenței mele ar rămâne incompletă.

Ca și alte școli și unități prin care am trecut, Divizia 2 Infanterie „Getica“ avea o lungă tradiție. Liceul Militar „Tudor Vladimirescu“ din Craiova avea o tradiție de peste un secol, când i-am devenit elev. Batalionul 26 Infanterie „Neogoe Basarab“ avea una similară, fiind înființat la scurt timp după Războiul de Independență. Divizia 2 Infanterie „Getica“ era urmașa Armatei a 2-a, ce fusese înființată în timpul Primului Război Mondial și participase la legendara rezistență de pe linia Mărășești – Mărăști – Oituz, din anul 1917. Menționez toate astea pentru că pentru un militar tradiția pe care o continuă, faptele de arme care i-au precedat, gloria și prestigiul pe care trebuie să le ducă mai departe constituie o componentă importantă a conduitei. Tradiția te îndeamnă să te ridici la înălțimea ei, s-o meriți. Mândria de a face parte dintr-o unitate care a contribuit la independența și unitatea țării este importantă în determinarea pe care o are un militar de a-și face datoria.

În perioada în care am fost comandantul Diviziei 2 Infanterie „Getica“, deși, în plan geopolitic, tensiunile se acumulau, nu am avut în vecinătatea țării situații conflictuale deschise. M-am confruntat, însă, cu situații dramatice, de data asta pe teritoriul țării, și anume cu inundații și înzăpeziri. Când eram la Focșani, camarazii mei îmi povesteau despre teribilele inundații din vara lui 2005, care au lovit mai ales comunele Suraia și Vadu Roșca. Aceste localități aveau o rezonanță deosebită pentru focșăneni, erau cele două centre de rezistență împotriva colectivizării. În

anul 1957, autoritățile s-au văzut nevoite să aducă tancurile de la Tecuci, conduse chiar de Nicolae Ceaușescu, pe atunci adjunct al ministrului forțelor armate, pentru a înfrânge revolta localnicilor. Din păcate, în timpul inundațiilor de la Vadu Roșca, și-au pierdut viața ultimii supraviețuitori ai revoltei de acum șaptezeci și cinci de ani.

Inundațiile din 2010 au cuprins mare parte din teritoriul țării. Cel mai afectat a fost județul Suceava. Militarii au fost implicați în acțiunile de evacuare a populației, de refacere a căilor de comunicații, de asigurare a hranei și a medicamentelor pentru locuitorii zonelor afectate. Doi ani mai târziu, Divizia a fost implicată în acțiunile de dezăpezire, în urma ninsorilor abundente din februarie. De data asta, zonele cele mai afectate au fost cele din sud-est, iar în câteva localități din județele Buzău și Vrancea a fost instituită starea de alertă. Modul exemplar în care au acționat militarii noștri a dovedit, o dată în plus, că Armata își merită primul loc în încrederea populației.

Înfruntarea calamităților naturale a avut dimensiunea ei dramatică, dar și regăsirea empatiei, a compasiunii, a solidarității în acțiunile de salvare a semenilor noștri. Din păcate, în calitate de comandant de divizie am fost confruntat și cu alte situații dramatice, în care nu mai era nimic de salvat. Dacă pentru cele dintâi, Armata a fost pregătită și a intervenit cu promptitudine, pentru situațiile de felul acesta am fost de fiecare dată nepregătit. Și anume, cele în care trebuia să comunicăm familiilor de acasă decesul soțului sau fiului căzut în misiune, în teatrele de război. Cum să-ți găsești cuvintele într-o asemenea situație? Cum să atenuezi șocul veștii fulgerătoare, cum să încerci să vindeci o rană de nevindecat?

Prevederile pe care le luam în asemenea situații erau mai degrabă paliative. Ofițerul care anunța vestea nu mergea singur, era însoțit de un psiholog și de un medic, ultimii doi având sarcina să intervină în situația în care șocul durerii membrilor familiei ar fi necesitat o intervenție de urgență. Dacă numele tragediei era același, situațiile erau diferite. Într-un caz era vorba de un părinte care lăsa în urmă o soție și doi copii mici. În

alta, un fiu necăsătorit pe care îl plângeau părinții. În război se numără cei căzuți. Dar omagii pentru memoria lor trebuie să fie deopotrivă pentru mamele care-și plâng fiii ori pentru orfanii care-și plâng părintele dispărut. Și atunci numărătoarea morților în război încetează de a mai fi o statistică, o cifră urmată de zerouri, moartea capătă nume și chip.

Între noi, cei care am fost în misiunile de luptă în străinătate, s-a creat o legătură sufletească. Deși am fost în locuri diferite, acțiunile noastre aveau ceva în comun, stări de spirit, provocări, tragedii locale, dor de casă. Dar ceea ce ne-a legat profund a fost sacrificiul camarazilor noștri. Putea fi oricare dintre noi, cu toții eram ținte în mod egal, moartea alegea dintre noi la întâmplare. Am participat, în calitate de comandant, dar și în calitate de camarad, la mai multe ceremonii funebre. Ceremonia nu se încheia odată cu acoperirea mormântului. Ei erau în continuare în sufletele noastre, ceva din noi rămăsese acolo, sub cruce, ceva din ei rămăsese să trăiască împreună cu noi. Nu era nicidecum un sentiment de ușurare, cel care supraviețuiește dintr-o înclăstare comună sau dintr-o tragedie comună nu poate încerca un asemenea sentiment. Inimile celor căzuți trec în piepturile noastre. CINSTE ȘI ONOARE MEMORIEI LOR!

BUCUREȘTI

În luna ianuarie a anului 2014, am fost convocat în Capitală pentru a fi numit șef al Statului Major al Forțelor Terestre. Odată cu această nouă funcție prin care pășeam la un alt nivel în ierarhia militară, a început o nouă etapă a vieții mele. Și a vieții noastre de familie așa spune, pentru că am înțeles că, din acel moment, reședința noastră permanentă va fi în București și că va trebui să renunțăm la ideea că într-o bună zi o să ne întoarcem la Craiova. Am primit iarăși o locuință de serviciu, de data asta pe strada Uranus, în apropierea Ministerului Apărării. Am simțit că era prea mult să-i cer soției mele să ne mutăm dintr-un apartament de serviciu în altul, lăsând locuința din Craiova într-o stare de nostalgică inutilitate, cu cearșafuri întinse peste mobile, să nu le acopere praful. Dacă așa spune că întreținerea apartamentului de serviciu de pe strada Uranus ne costa prea mult, ați zâmbi, mai ales în contextul campaniei privind salariile și pensiile mari ale militarilor. Să lămurim două lucruri. Întâi, că până la decizia privind alocarea a doi la sută din produsul intern brut către apărare, condiția militarului român și, așa îndrăzni să spun, a Armatei Române era destul de ingrată. Armata trecea printr-o perioadă cronică de subfinanțare. Iar salariile militarilor, de la tresa cea mai subțire până la stelele de general, în raport cu celelalte venituri bugetare, erau modeste. N-aș avea niciun motiv să menționez problema salariilor la acea vreme, dacă

n-ar fi adevărat. Mai ales că, având în vedere legislația privind statutul cadrelor militare, ofițerilor și subofițerilor, le e interzisă exercitarea anumitor drepturi, printre care acelea de a ocupa funcții, altele decât cele pentru care sunt încadrați în cadrul Armatei, precum și de a administra sau conduce societăți comerciale. Chiar și astăzi, după majorările succesive, ale căror beneficiare au fost, de altfel, toate categoriile bugetare, veniturile medii din cadrul Armatei nu se situează printre nivelurile de vârf din sectorul bugetar.

Și pentru că veni vorba, aș dori să adaug câte ceva legat de pensiile militarilor care, la rândul lor, au făcut obiectul unor dezbateri pătimașe în perioada recentă, mai ales în contextul anumitor prevederi din Planul Național de Redresare și Reziliență privind pensiile speciale. Consider că pensiile militare au fost introduse în mod impropriu în această dezbatere. Întâi de toate, statutul militarului român, inclusiv în ce privește drepturile și îndatoririle sale după trecerea în rezervă, nu poate fi reglementat decât de legislația internă și nu pot face obiectul negocierii cu alte state sau organizații de state. În al doilea rând, pensiile militarilor nu sunt pensii speciale, nu au un statut privilegiat și nu sunt disproporționate în raport cu veniturile din perioada activă. Ele sunt pensii de serviciu, legiferate ca atare încă din vremea lui Alexandru Ioan Cuza, când s-au reglementat, printr-o lege din 1865, drepturile de pensie ale militarilor și ale urmașilor acestora.

În cele opt-nouă luni cât am ocupat funcția de șef al Statului Major al Forțelor Terestre am încercat pe cât posibil să îndrept cheltuielile către soldați. Cunoșteam bine situația lor, ca dovadă că primul lucru pe care l-am făcut a fost să comand uniforme noi. Mulți soldați purtau aceeași uniformă câte un an și mai bine, imaginea trupelor era, uneori, dezolantă. Am finalizat această acțiune în scurt timp. Ei i-am adăugat o alta, legată de îmbunătățirea parcului de mașini. Prin intermediul programului Rabla am programat înlocuirea vechilor mașini ARO cu Dacia Duster. Cum în

octombrie am fost numit locțiitor al șefului Statului Major al Apărării, nu am putut asigura decât achiziționarea primelor o sută de vehicule, programul fiind continuat de succesorii mei.

În octombrie 2014 am mulțumit camarazilor din Forțele Terestre. Era pentru prima dată când urma să îmi desfășor activitatea în afara acestei categorii de forțe. A fost și rămâne o mare onoare să îmi fac datoria alături de militarii recunoscuți pentru rolul lor în acțiunea militară, fără „bocancul infanteristului în teren“ nu se dobândește nicio victorie militară. Tot ce am realizat în carieră se datorează camarazilor mei din Forțele Terestre.

Din păcate, în perioada în care am funcționat ca șef al Statului Major al Forțelor Terestre a avut loc ocuparea Crimeii de către Federația Rusă. Chiar dacă România nu a fost implicată direct în conflict, s-a trecut la o altă situație operativă. S-a intensificat pregătirea de luptă. A existat o preocupare sporită pentru monitorizarea și supravegherea spațiului aerian și terestru.

Funcția de locțiitor al șefului Statului Major al Apărării (cea ce înainte vreme se numea Marele Stat Major, ulterior Statul Major General) a fost doar tranzitorie, nu am ocupat-o decât câteva luni, un fel de formulă pregătitoare pentru funcția pe care urma s-o ocup în următorii patru ani, și anume cea de șef al Statului Major al Apărării. Anii aceia au fost cei în care la vârful Armatei au avut loc schimbări importante. Un număr de patruzeci și doi de generali a fost trecut în rezervă. Probabil că și acestei conjuncturi i se datorează faptul că, în ce privește funcțiile și gradele, am avut, în cariera mea, o evoluție care ar putea fi considerată norocoasă. Din perspectiva gradelor și funcțiilor, în perioada în care am ocupat poziția de șef al Statului Major al Apărării, acesta a fost cel mai înalt rang al unei cariere militare. Pe care, în ce mă privește, am urmat-o pas cu pas, fără să sar nicio treaptă, cu o experiență completă pentru un militar. Am avut șansa ca ocuparea acestei ultime funcții să corespundă în timp cu decizia de

alocare a doi la sută din PIB către domeniul Apărării, ceea ce a însemnat o finanțare mai consistentă pentru înzestrarea Armatei. E drept că măsura a fost determinată și de noua conjunctură legată de ocuparea Crimeii. Dar creșterea finanțării ne-a permis să gândim constituirea de structuri multinaționale pe teritoriul României, inclusiv în ce privește dimensiunea exercițiilor multinaționale în cadrul NATO. În plus, a avut loc intensificarea instrucției la toate structurile militare, îmbunătățirea dotării cu echipamente, tehnică și logistică. Am reorganizat, într-un comandament reunit, forțele speciale, deosebit de utile în condițiile în care Ucraina, ca stat limitrof, era angrenată în conflict. Am reînființat Flotila de Dunăre și, de asemenea, Colegiul Național Militar „Alexandru Ioan Cuza“, adică fostul Liceu de Marină Militară.

Poate n-o să vă vină să credeți, dar Liceul de Marină Militară, înființat în anul 1950, fusese desființat în 1998. În timpul mandatului meu de șef al Statului Major General, în anul 2018, el a fost reînființat, sub numele de Colegiul Național Militar „Alexandru Ioan Cuza“. Mi-am făcut, de asemenea, o datorie de onoare din a reînființa în anul 2016 Colegiul Național Militar „Tudor Vladimirescu“ din Craiova, al cărui absolvent fusese, liceu cu o tradiție de peste un secol și care fusese, la rândul lui, desființat în 1998. În ce privește reînființarea acestui liceu, este una dintre realizările de care sunt din cale-afară de mândru, și nu doar din motive sentimentale. A fost al doilea liceu înființat în România, exact în anul în care Principatele Române s-au transformat în Regatul României. O tradiție care merita reînnoită.

Am întreprins, de asemenea, reorganizarea unităților și marilor unități de cercetare. A fost un alt gest pe care îl datoram începuturilor mele în cariera militară și tuturor camarazilor mei cercetași. Cu atât mai mult cu cât această componentă a infanteriei devenea deosebit de utilă în condițiile amenințărilor de la granița de răsărit. Una dintre inițiativele care s-au dovedit folositoare în anii următori, când campaniile de propagandă,

dezinformare și influențare, precum și derularea de atacuri cibernetice, s-au intensificat, suprapunându-se peste sporirea forțelor militare și concentrarea lor în zona de conflict și potențial conflict, a fost aceea de creare a Comandamentului Apărării Cibernetice. Astfel încât în momentul în care NATO a decis să adopte un nou concept strategic legat de amenințările hibride, opțiunea strategică respectivă ne-a găsit pregătiți.

Una dintre măsurile cu bătaie lungă și care au avut în vedere ipotezele de lucru într-o analiză de tip SWOT a fost transformarea Statului Major General în Statul Major al Apărării. Poate că cititorului mai puțin familiarizat cu terminologia militară această schimbare de paradigmă nu i se pare semnificativă. Dar această nouă opțiune strategică a fost aleasă pentru a compatibiliza structurile militare românești la cele ale NATO, adaptate la rândul lor strategiilor și nevoilor de planificare a apărării. De altfel, și celelalte state majore au adoptat aceeași viziune, NATO însăși fiind orientată, pornind chiar de la scopul ei, spre protejarea statelor membre de orice amenințare venită din exterior.

La jumătatea mandatului meu, în anul 2017, am efectuat o vizită în Statele Unite ale Americii, prilej cu care am solicitat achiziționarea sistemelor PATRIOT și HIMARS. Sistemul de apărare aeriană sol-aer PATRIOT, un sistem de apărare eficient al populației și al infrastructurii, devenise necesar în contextul potențialelor amenințări la adresa teritoriului românesc. Practic, prin intermediul acestui sistem – de aici îi vine și numele, un acronim în limba engleză – o rachetă avansată de interceptare țintește un obiect pe baza informațiilor primite de la sistemele radar de înaltă performanță. Sistemul, care e mobil, poate neutraliza rachete balistice tactice, rachete de croazieră, drone și aeronave avansate. Sistemul HIMARS, la rândul lui, e un sistem lansator de rachete de înaltă precizie, deosebit de competitiv. Atât sistemul PATRIOT, cât și sistemul HIMARS achiziționate de Armata României, odată cu finalizarea operaționalizării lor, vor îmbunătăți considerabil sistemul de apărare aeriană a teritoriului

național, precum și capacitatea de lovire la distanță și cu precizie înaltă a obiectivelor în adâncimea dispozitivului inamic.

Pentru că vorbim de înzestrarea armatei prin achiziționarea de armament, să răspund și la o întrebare jurnalistică de tipul: ce vă reproșați din timpul mandatului? Am încercat să realizez o coordonare cu industria de apărare, printr-o colaborare între Ministerul Apărării și Ministerul Economiei. Din păcate, această cooperare nu s-a finalizat într-o strategie operațională privind modernizarea industriei de apărare și, în consecință, printr-o creștere a volumului de achiziții din producția internă din partea Armatei. În perioada în care am avut responsabilități mai largi, pe linie politică, am continuat aceste eforturi, dar succesul a fost doar parțial. În ce privește PIRANHA 5, transportorul blindat al infanteriei, am reușit integrarea în producția românească a unor componente, astfel că la Uzina Mecanică București se produc aceste echipamente și este o oportunitate pentru continuarea procesului de integrare a producției și dezvoltare tehnologică a industriei de apărare. În ce privește, însă, producția tradițională a industriei românești de armament, anume armament ușor și muniție, e nevoie de un orizont de timp mai îndelungat, de investiții masive și poate și o schimbare de mentalitate.

Enumerând acțiunile în care m-am implicat, în calitate de șef al Statului Major al Apărării, n-aș vrea să trecem cu vederea o alta care, deși nu are în mod direct legătură cu funcția pe care am ocupat-o în acea perioadă, a fost determinată de asta. Ne era limpede, mie și soției mele, că reîntoarcerea la Craiova e o ipoteză tot mai îndepărtată. Și atunci am luat decizia să vindem casa de la Craiova și să ne facem alta, la București. Am spus să ne facem și nu să ne cumpărăm, căci, după ce ne-am făcut calculele, întorcând lucrurile pe o parte și pe alta, ne-am dat seama că, la nivelul prețurilor la care ajunsese piața imobiliară, nu ne puteam permite să cumpărăm un apartament mulțumitor. Și atunci, singura soluție care ne-a rămas era

aceea de a achiziționa un teren relativ ieftin în afara Bucureștiului pe care să ne construim o casă.

Când trăiești doar din salariu, e destul de greu să aduni atâția bani încât să-ți poți cumpăra o locuință nouă. Chiar și socotind salariile mai mari pe care le-am primit în misiuni, nu reușisem să punem mare lucru deoparte. Toate bunurile pe care le dobândisem, casa de la Craiova, automobilul Cielo și apoi Toyota, fuseseră achiziționate în rate. Așa încât cu prețul obținut pe casa din Craiova, micile economii și un credit, am cumpărat un teren în satul Dumbrăveni, din comuna Balotești. Casa am reușit s-o terminăm în decembrie 2016, de atunci ea a rămas reședința noastră și așa va fi până la sfârșit.

N-am fost înclinat niciodată spre dobândirea de avuție. Am câștigat atât cât să-mi pot întreține familia și trimite copilul la școală. Am urmat pilda tatălui meu, care dintr-o leafă de subofițer și-a ținut soția și doi copii. Pe cei care au predilecție pentru partea materială a existenței îi sfătuiesc să nu aleagă cariera militară. Ca ofițer, dacă respecti statutul cadrelor militare și aperi onoarea Armatei, nu ai cum să te îmbogățești. Milităria nu e un lux și nici nu poate întreține luxul. E drept că, pe vremuri, statutul de ofițer presupunea o anumită stare materială. Dar imaginea ofițerului din vremea lui Tolstoi, reprezentant al cercurilor nobiliare, sau a balurilor de la Cercul Militar, din perioada interbelică, aparține bibliotecilor. Nu numai că veniturile mele nu au depășit decât cu puțin cheltuielile, cât să nu aștept cu teamă sosirea facturilor, dar nici n-am avut noroc să moștenesc vreo mătușă din America. În relația mea cu băncile e așa cum o arată declarația de avere: mereu am avut mai mult de dat decât de luat. Am moștenit de la ai mei, împreună cu temperamentul oltenesc, mai ales amintiri, bucuria de a mă reîntoarce pe locurile unei copilării frumoase. Le mulțumesc pentru tot ce ne-au dăruit, pentru că m-au educat așa cum au știut ei mai bine, să fiu un om cumsecade, și asta e moștenirea cea mai de preț, pe care am dus-o mai departe.

Și ca să vedeți cât de mult contează pentru mine locurile copilăriei din care, într-un anumit fel, n-am plecat niciodată, m-am străduit ca, la câteva zeci de kilometri de București, să recreez câte ceva din farmecul curții noastre de la Plenița. Iată cum arată recensământul nostru pomicol, în cele câteva sute de metri pătrați de teren care ne-au rămas după ce am trasat temelia noii case: patru meri, doi peri, doi cireși, doi vișini, doi gutui, un piersic și un agriș. În această socoteală gospodărească, am lăsat 80 mp de grădină în care am cultivat roșii, ardei, castraveți și o brazdă pentru verdețuri. Să sapi brazde, să le aranjezi primăvara, să faci cuiburi pentru răsaduri și să proptești araci pentru a ajuta neputinței vrejurilor de a se înălța, e o plăcere pe care mi-o permit din când în când. Dacă aș fi fost nemuritor, aș fi spus că, prin mine, vorba poetului, veșnicia s-a născut la sat. Mă mulțumesc doar să spun că ceva din mine nu s-a schimbat, odată cu vremurile și cu străinătățile, copilul care am fost și copilul din mine se zbenguie veseli în curtea noii noastre case din Balotești.

Nu m-am îmbogățit nici după ce, în cariera politică, am ocupat importante demnități. Tot ce pot spune despre declarația mea de avere, pe care o transmit la termen cu conștiinciozitate, e că nu-mi ia mai mult de câteva minute să-i completez rubricile. Și asta e valabil și pentru familia mea. Fiul meu și soția lui sunt stăpâni pe meseriile lor, lucrează în mediul privat, sunt pe picioarele lor, cum se spune.

Mandatul de șef al Statului Major al Apărării a expirat în ianuarie 2019. Legislația permitea prelungirea mandatului cu încă un an și, adaug cu modestie, proiectele pe care le-am inițiat, aflate în derulare, permiteau o asemenea supoziție. Luasem deja contact cu mediul politic, din poziția de membru al Consiliului Suprem de Apărare a Țării. Dar, așa cum statutul meu o cerea, nu interveneam decât atunci când eram solicitat, și numai în chestiuni ce țineau de specificul activității mele. Lucru care s-a întâmplat nu o dată, socotind că subiectul securității naționale, sub aspectele sale defensive, era tot mai des abordat. Deși am fost rezervat față de disputele

politice ale acelor ani, altminteri destul de aprinse, am căzut, cum se spune, la mijloc. Președintele României, Klaus Iohannis, a acceptat prelungirea mandatului, dar Guvernul, condus de Viorica Dăncilă, s-a opus, iar ministrul Apărării, din considerente politice – a fi recomandat de președinte era privit de Guvernul de atunci ca un fel de culpă – n-a mai vrut să-mi prelungească mandatul. A urmat o perioadă incertă, a trebuit să recurg la Justiție și, în cele din urmă, după trei luni, am fost repus în drepturi. Perioada care a urmat, până la demiterea Guvernului prin moțiuni de cenzură, a fost dificilă pentru mine. Ea s-a încheiat la sfârșitul lui octombrie al aceluiași an, când am primit un telefon de la Președintele României prin care mă întreba dacă sunt de acord să trec în rezervă și să devin ministru al Apărării. Președintele e comandantul forțelor armate și, chiar dacă ceea ce îmi adresa era o rugămintă, venită din partea dumnealui, era un fel de ordin, nu puteam să refuz. Și astfel, în data de 28 octombrie am trecut în rezervă la cerere, iar la 4 noiembrie 2019, odată cu investirea de către Parlament a Guvernului condus de Ludovic Orban, activitatea mea în cadrul Armatei, după 34 de ani în care am servit patria ca militar, s-a încheiat. Dacă luăm în calcul și liceul militar, au fost 38 de ani de uniformă militară.

În acest moment, când închei evocarea carierei mele militare, doresc să mulțumesc încă o dată tuturor profesorilor și comandanților din liceul militar, din școala militară și din Academia de Înalte Studii Militare. De asemenea, îi salut și le transmit respectul meu colegilor și camarazilor cu care am slujit Țara sub jurământ. Le mulțumesc comandanților și șefilor care m-au îndrumat, m-au corectat când am greșit și mi-au dat încredere pentru tot ce am făcut!

O recunoaștere aparte o transmit către generalul Tonea Adrian, care din funcția de locțiitor mi-a fost aproape pe toată perioada mandatului de șef al apărării și îi voi purta un respect aparte pentru tot sprijinul acordat. Totodată, le mulțumesc tuturor membrilor echipei de comandă a Statului

Major al Apărării, șefilor de direcții și mai ales întregului personal al Armatei Române, militar și civil, de la soldat la general. AM ONOAREA SĂ VĂ SALUT!

*Primirea Drapelului
de luptă al Statului
Major General*

*Întrevederea cu generalul-locotenent Robert B. Neller,
comandantul Forțelor de Infanterie Marină americane
dislocate în Europa (MARFOREUR), 10 februarie 2015*

Întrevederea cu șeful Statului Major al Armatei Germaniei, generalul Volker Wieker, 15 aprilie 2015

Ceremonia de avansare în grad a veteranilor de război, 29 aprilie 2015

*Întrevederea cu amiralul Mark Ferguson,
comandantul Comandamentului Aliat Întrunit de la Napoli, 5 mai 2015*

*Felicitări sergentului-major
Ionuț Butoi, militar rănit în
Teatrul de operații,
participant la activitatea de
cinstire a eroilor, 9 iulie 2015*

Vizita secretarului general al NATO și Președintelui României la Unitatea pentru Integrarea Forțelor NATO (NFIU) din București, 2 iulie 2015

Ceremonia de includere în Galeria de onoare a Colegiului de Război al Forțelor Terestre Americane (International Fellows Hall of Fame), 23 septembrie 2015

Ceremonia de inaugurare a Unității pentru Integrarea Forțelor NATO (NFIU) din București, 3 septembrie 2015

Întrevedere cu șeful Statului Major General al Republicii Polone, generalul Mieczysław Gocuł, 17 noiembrie 2015

Ceremonia de activare a Comandamentului multinațional de divizie Sud-Est (HQ MND-SE), 1 decembrie 2015

Întrevederea cu șeful Statului Major General al Armatei Franceze, generalul Pierre de Villiers, 3 februarie 2016

Întrevederea cu generalul Sir Nicholas Houghton, șeful Statului Major Britanic al Apărării, 19 aprilie 2016

Vizita secretarului general al NATO la Comandamentul Multinațional de Divizie Sud-Est, din București, 12 mai 2016

*Întrevederea cu generalul
Joseph F. Dunford jr.,
președintele Comitetului
Întrunit al șefilor Statelor
Majore al SUA,
21 februarie 2017*

*Întrevederea cu generalul Petr Pavel, președintele Comitetului Militar al
NATO, 13 iulie 2017*

Întrevederea cu șeful Statului Major al Apărării al Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord (CDS UK), Air Chief Marshal Sir Stuart Peach, 6 iulie 2017

Declararea Capabilității Operaționale Inițiale a Comandamentului Multinațional de Divizie Sud-Est (MND-SE HQ) și Capabilității Finale pentru Unitatea de Integrare a Forțelor NATO (NFIU ROU), 1 iulie 2016

*Întrevederea cu omologul grec, amiralul Evanghelors Apostolakis,
14 decembrie 2017*

Întrevederea cu omologul turc, generalul Hulusi Akar, 2 noiembrie 2016

Întâlnirea cu amiralul Rob Bauer, șeful Statului Major al Apărării Regatului Țărilor de Jos, și cu Air Chief Marshal Sir Stuart Peach, șeful Statului Major al Apărării al Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord (CDS UK)

Întrevederea cu generalul Curtis M Scaparotti, Comandantul Suprem al Forțelor Aliate din Europa (SACEUR), 14 aprilie 2018

Participare la ceremonia militară și religioasă de Resfințire a Crucii comemorative a Eroilor români din Primul Război Mondial, de pe platoul din apropierea Vârfului Caraiman din Munții Bucegi, 30 noiembrie 2020

Întâlnire cu omologul din Republica Portugheză, João Titterington Gomes Cravinho, 7 noiembrie 2020

Semnarea, împreună cu secretarul american al apărării, Mark T. Esper, a „Foi de parcurs dedicată cooperării la nivelul apărării, pentru perioada 2020-2030”, 8 octombrie 2020

Întrevederea cu generalul Tod D. Wolters, comandantul suprem al Forțelor Aliate din Europa (SACEUR), 4 septembrie 2020

Ceremonia de înființare a Comandamentului Corpului Multinațional de Sud-Est (Headquarters Multinational Corps South-East - HQ MNC-SE) în garnizoana Sibiu, 5 august 2020

Întâlnirea cu secretarul american al apărării, Mark T. Esper, în marja Reuniunii miniștrilor apărării din statele membre ale NATO, 12 februarie 2021

Discuții cu omologul portughez, João Gomes Cravinho, pentru stabilirea principalelor etape pentru consolidarea escadrei de aeronave multirol F-16 din dotarea Forțelor Aeriene Române, 28 ianuarie 2021

Întrevederea cu ministrul Apărării naționale din Republica Turcia, Hulusi Akar, 9 martie 2021

Întrevederea cu ministrul polon al Apărării, Mariusz Blaszczak, aflat în România în contextul participării la Summit-ul B9 de la București, 10 mai 2021

Întrevederea cu Heidi Grant, directorul Agenției pentru Cooperare în Domeniul Apărării și Securității din Statele Unite ale Americii. România a primit statutul „Dependable Undertaking” din partea SUA, 12 iulie 2021

*Întrevederea cu secretarul apărării al Statelor Unite ale Americii,
Lloyd J. Austin III, 20 octombrie 2021*

*Întrevederea cu
Thierry Breton,
comisarul european
pentru Piața internă,
18 noiembrie 2021*

Finalizarea testelor de acceptanță și recepția finală a primului sistem de rachete sol-aer cu bătaie mare PATRIOT, 30 octombrie 2021

Întâlnirea cu militarii români aflați în misiune în Teatrul de operații din Afganistan, 14 aprilie 2018

PALATUL VICTORIA

Despre celelalte etape ale vieții mele a fost suficient să fac o relatare, să punctez un itinerar biografic. De data asta nu mă pot mărgini la atât. A fost cea mai grea decizie din viața mea. O decizie care presupunea existența unei alte mize, căci nu sunt obișnuit cu jumătățile de măsură. Trecerea de la uniformă la costum și cravată nu este doar un detaliu vestimentar, însoțit de un nou alineat în curriculum vitae. E mai mult de atât. Înseamnă trecerea unei frontiere pentru care nu există posibilitate de întoarcere. Am spus o frontieră și nu un prag sau o treaptă, pentru că, spre deosebire de celelalte, frontiera e menită să facă diferența. Un fel de a trăi și un alt fel de a trăi. Nu poți obține ceva în lumea cea nouă, fără să lași ceva în urmă, în lumea cea veche. Treptele te deosebesc față de felul în care te văd ceilalți, imaginea ta se schimbă. Frontiera schimbă ceva din tine, poate că nu e nimic diferit în imaginea ta, așa cum o văd ceilalți, dar ceva se schimbă în felul în care tu te vezi pe tine.

Unul dintre cele mai enigmatice texte ale Vechiului Testament, pe care bunica mi-l citea fără să mi-l poată explica până la capăt, era cel legat de lupta lui Iacob cu îngerul. Trecerea frontierei, a râului prin vad, în textul Genezei, presupune o provocare a destinului, în cazul parabolei noastre e lupta cu îngerul. Lupta are un deznodământ amânat, ca orice schimbare pe care n-o înțelegi în momentul în care ea are loc. Și, mai ales, trecerea frontierei nu se face fără a rupe ceva din tine, fără o rană, așa cum e rana

din coapsa lui Iacob care, trecând dincolo, la un nou început, la răsăritul soarelui, șchiopăta puțin. Trecerea în rezervă, părăsirea unei cariere de aproape patru decenii pentru a îmbrățișa o nouă carieră, plină de neprevăzut, a însemnat, într-un fel, lupta mea cu îngerul.

I-am spus succesorului meu în fruntea Statului Major al Apărării, generalul Daniel Petrescu: „Nu-ți spun ce să faci, cum să faci. Știi la fel de bine ca mine. Ceea ce îți spun este să ții cont că mandatul are patru ani! Dedică timp să-ți stabilești obiective, dar alocă mult timp să le finalizezi!“ Decizia pe care am luat-o atunci nu a însemnat totuși o schimbare bruscă a mediului în care trăiam. E drept că acum funcționez într-un Guvern. Mărturisesc că nu m-am simțit pregătit pentru funcția de ministru, a trebuit să învăț, a trebuit să mă potrivesc cu responsabilitățile, înțelegând care e rolul unui membru al Cabinetului în contextul guvernamental, a trebuit să înțeleg că pot spune ce vreau, în discuțiile din Guvern, dar nu pot face tot ce vreau, răspunderea politică finală aparținând prim-ministrului. Am înțeles că răspunderea e și individuală, și colectivă, că trebuie să-mi văd de ale mele, dar și să resimt solidaritate cu colegii din minister. Dar, mai ales, am înțeles ce înseamnă să fii parte a unei guvernări. Până atunci, rolul meu, chiar și atunci când comandam Forțele Terestre sau Statul Major al Apărării, era relativ limitat. Deciziile priveau partea profesională, ele se adresau unor persoane sau segmente sociale identificabile. Ordinele erau limpezi și singurul feedback acceptabil era că ordinele se execută.

În ce privește noua poziție de ministru, am înțeles cât de delicată este relația cu societatea. În momentul în care semnezi un document și apoi, privind pe fereastră, vezi viețile oamenilor cum se schimbă după semnătura ta, îți dai seama de uriașa responsabilitate pe care o ai. Decizi asupra destinului unor oameni pe care nu-i cunoști, pe mulți n-o să-i întâlnești niciodată, cu toate astea te intersectezi cu ei prin intermediul deciziei tale, într-un fel sau altul, intri în viața lor pe care poți s-o ameliorezi sau s-o afectezi. Această senzație, aproape impudică, a faptului

că deciziile mele se interferează cu spațiul intim, cu viața cotidiană a oamenilor m-a urmărit în tot timpul cât am fost membru al Guvernului, ca ministru și prim-ministru, și mărturisesc că o simt și acum, când îmi pun semnătura pe legile votate în Parlament, înainte de fi trimise pentru tipărire la Monitorul Oficial.

Dar, cum spuneam, schimbarea nu a fost atât de bruscă. Fusesem trecut în rezervă, dar, ca ministru al Apărării, continuam să lucrez cu foștii colegi din armată, figurile colaboratorilor îmi erau familiare. La rândul lor, ei mă priveau ca pe unul de-al lor, care înțelege problemele Armatei. Erau numeroase domenii în care erau rămânerei în urmă pe care trebuia să le recuperăm, cu atât mai mult cu cât, acum, cooperarea în cadrul NATO ne obliga la asta.

O bună bucată de vreme am funcționat în Guvern ca independent. Obiectivul meu pe termen scurt nu era să impun anumite măsuri din rațiuni politice, ci, pe cât posibil, să asigur finanțarea necesară pentru nevoile restante sau de actualitate ale Armatei. Am intrat în politică abia peste un an, când am candidat pe listele pentru Senat, din partea Partidului Național Liberal. La începutul lunii noiembrie 2020, am fost chemat la premier, domnul Ludovic Orban, care era și președintele PNL și mi-a spus că ar fi bine să devin membru PNL și să candidez pe liste în județul natal, Dolj. Am acceptat și așa am intrat în politică.

Din păcate, însă, dimensiunea strategică, elaborarea unei viziuni pe termen lung și ordonarea, în orizonturi de timp, a măsurilor în aplicarea ei, a rămas pe planul al doilea căci, în scurt timp de la preluarea mandatului, a trebuit să ne confruntăm cu pandemia de COVID 19. Odată cu instituirea stării de urgență, Armata, în colaborare cu Poliția Română, a asigurat respectarea restricțiilor de circulație. Am urmărit cu atenție debaterile publice, știu că unora măsurile luate li s-au părut excesive, pot să-i asigur că, în ce privește Armata, ele s-au încadrat în cadrul legal impus de starea de urgență. În acele zile de început ale pandemiei, neștiind cum

vor evolua lucrurile, misiunea de căpătâi a Armatei era aceea de a asigura securitatea frontierelor și siguranța cetățenilor. Măsurile luate de noi au fost menite să sporească protecția oamenilor și să reducă răspândirea molimei, păstrând respectul pentru drepturile și libertățile fundamentale în cadrul legal stabilit de Parlament și de decretele prezidențiale. Chiar dacă au fost impuse anumite restricții de circulație, am avut în vedere să eliminăm blocajele, să nu existe întârzieri sau obstacole în calea aprovizionării populației și a intervențiilor în situații de urgență. Rețeaua spitalicească a Ministerului Apărării a fost pregătită pentru noile condiții. Cum spațiile pentru cazurile de contaminare ce necesitau asistență medicală riscau să devină insuficiente, am întreprins măsuri pentru construirea unor spații noi, modulare. Astfel au luat ființă trei spitale de campanie, la București, Constanța și Timișoara. Ele au fost proiectate astfel încât, în situația încetării pandemiei, să poată fi depozitate, ceea ce s-a și întâmplat, și să redevină funcționale în caz de nevoie.

Campania electorală din toamna lui 2020 a însemnat o nouă provocare pentru mine. Era pentru prima oară când trebuia să mă comport ca un om politic. Cum e lesne de imaginat, nu aveam experiență politică, nu fusese membru al niciunui dintre partidele politice care rivalizau din 1990 încoace. Am primit invitația de a mă înscrie în Partidul Național Liberal la pachet, cum se spune, cu oferta de a deschide lista pentru Senat a liberalilor din județul Dolj. Ipostaza de a reprezenta județul de baștină în Parlament era tentantă, cred că oricui i se pare onorant să fie ambasadorul politic în Capitală al locului de obârșie. Cât privește aderarea la Partidul Național Liberal, ea mi s-a părut naturală, nu am avut nicio frământare lăuntrică în privința asta. Era limpede, după tot ceea ce au trăit, au pățimit și au sperat cei din neamul meu, că doar un partid care să respecte inițiativa, cugetul liber și garantarea proprietății mă poate reprezenta. Niciunul dintre cei al căror nume l-ați găsit în paginile acestea nu făcuse politică, nu am avut antecesorii persecutați din alte motive decât

acelea ale apărării propriiei gospodării, dar ei s-au comportat ca niște oameni liberi. Ideile și atitudinile nu sunt numai ale celor care le transformă în ideologie de partid, ei doar le reprezintă în spațiul public. Cred că la formarea mea ca liberal a contribuit și contactul pe care l-am avut cu parteneri din statele democratice, unde democrația liberală triumfase, vizitele în străinătate, ca demnitar, stagiul de un an în Statele Unite. Și, de ce nu, colaborarea pe care o avusesem, în Consiliul de Apărare a Țării, ca șef al Statului Major General, și ca ministru al Apărării cu comandantul forțelor armate, Președintele României, fost președinte al Partidului Național Liberal, cel care a avut încrederea de a mă susține pentru acele funcții.

Așadar, în toamna lui 2020, am intrat în politică. M-am reîntors la Plenița ca ministru în funcție, candidat pentru parlament. O situație delicată, emoționantă, așa spune. Un fel de *Citizen Kane* care vine, el însuși, să caute săniuța copilăriei și judecă, în locul celorlalți, dacă, reîntorcându-se, înțelege din privirile celor care i-au însoțit copilăria, dacă viața lui a meritat trăită. Nu știu cât de bine m-am priceput să fiu candidatul pe care colegii din filială și alegătorii îl așteptau. Nu pot să fac abstracție de ceea ce sunt, comportându-mă așa cum se așteaptă ceilalți să fiu. Cred că cel mai bun mod de a fi convingător e să fii sincer. Cea mai sigură cale de a spune adevărul e să fii autentic. Se spune că în politică mai mult contează imaginea decât originalul. Contează nu ceea ce ești, ci ceea ce cred alții despre tine. Ei votează nu omul, ci proiecția lui în mințile lor. Ca și cum mai mult contează așteptarea decât sosirea trenului în gară. Totuși, cea mai exactă imagine e imaginea din oglindă. E drept că există și oglinzi strâmbe, dar imaginea din ochiul alegătorului trebuie să fie una corectă, precum cea din oglinzile cu argintul neted. N-am avut îndemânarea de a promite lucrurile pe care simțeam că nu le pot face. Din fericire, am avut sentimentul că alegătorii olteni nici nu-mi cer asta. Pentru ei rămăsesem omul în uniformă, m-au privit ca pe un militar, nu puteau disocia imaginea mea

de aceea a ostașului. Asta m-a satisfăcut într-o anumită măsură, dar m-a și îngrijorat. Mi-a dat încă o dată prilejul să simt că încă nu sunt pregătit pe de-a-ntregul pentru cariera de om politic. Fără să știu dacă asta e de bine sau de rău. M-am hotărât, în cele din urmă, să las lucrurile să curgă în firescul lor. Dacă și astăzi, după un mandat întreg de parlamentar și funcții importante guvernamentale încă mă simt un om politic atipic, înseamnă că așa trebuie să fie.

Că alegătorii vedeau, așezați pe umerii mei, epoleții pe care tocmai îi scosesem, era, până la urmă, rodnic din punct de vedere electoral. Poate că acestei imagini îi datorez și scorul destul de bun pe care l-am obținut, în procente, aproape 25%, cu mult mai bun decât cel obținut de Partidul Național Liberal la alegerile precedente (17%). Ceea ce, însă, m-a pus pe gânduri a fost faptul că unii dintre cei cu care copilărisem, colegi de promoție de la liceu, ba chiar dintre cei care, mai mari decât mine, îmi vorbeau cu dumneavoastră și mă tratau ca pe un domn mare, venit de la București. Nu reușeau să iasă din această adresare formală nici după ce făceam, în disperare, apel la amintirile comune. Viața ne risipise, care încotro, era greu să ne readune așa cum am fost. Ca și cum ai încerca să refaci coltucul de pâine din firimituri. Am acceptat cu resemnare această situație pe care nu o puteam îndrepta. Am mers prin ținuturile natale, m-am întâlnit cu rude și prieteni, ne-am amintit de pescuitul de la Dunăre, de biciul care alunga duhurile urecheate din bostănărie, de sărbătorile de la Poiana Bujorului. Dar, în același timp, cu tristețe în suflet, am înțeles că acea campanie electorală a anului 2020 a însemnat, oarecum, despărțirea de copilărie.

Mi-am reluat portofoliul de ministru al Apărării, de data asta în Guvernul condus de Florin Cîțu. Am traversat o perioadă complicată, pe care disputele dintre partenerii la guvernare au complicat-o și mai tare. O perioadă dificilă, dacă socotim amenințările și provocările de securitate din zona Mării Negre. Ceea ce presupunea ca România să rămână ferm

angajată în îndeplinirea tuturor obligațiilor care îi reveneau, ca un contribuitor responsabil și activ la promovarea securității și stabilității euroatlantice.

În această a doua perioadă de mandat m-am confruntat cu două crize care, suprapunându-se, au creat dificultăți în dezvoltarea programului pe care-l elaborasem pentru modernizarea Armatei. Să nu uităm că anul 2021 a adus pentru România vârful de virulență în ce privește pandemia de COVID 19. Din perspectivă economică, anii în care am deținut portofoliul apărării au fost marcați de un declin economic major în 2020, din cauza consecințelor măsurilor de întrerupere sau reducere a activităților economice, și de o anumită creștere în anul următor, care însă nu a dus la posibilitatea unor alocări suplimentare importante. Deficitul bugetar a fost fără precedent. La acestea s-a adăugat criza energetică, izbucnită după iarna lui 2021, când Europa a ieșit dintr-o iarnă prelungită cu stocuri reduse de gaze naturale, agravate de reducerea cantităților livrate de Rusia. Astfel încât, pentru mine, din poziția de ministru al Apărării, prioritatea a fost aceea de a asigura buna funcționare a Armatei, în contextul păstrării capacității ei defensive.

Dacă acțiunile întreprinse pentru restrângerea efectelor dramatice ale pandemiei, eforturile de relansare economică și depășirea crizei energetice au făcut parte din obiectivele comune ale guvernării, peste acestea s-a manifestat criza politică născută din conflictele din interiorul alianței de guvernare. Astfel încât, în urma unei moțiuni de cenzură depuse în Parlament la începutul lunii octombrie, pe care au votat-o până și partenerii de guvernare din Uniunea Salvați România, Guvernul condus de Florin Cîțu a fost nevoit să-și prezinte demisia. După două săptămâni, președintele Klaus Iohannis m-a desemnat cu formarea noului Guvern.

Desemnarea mea n-a fost o surpriză. Mai trecusem printr-o experiență similară în timpul tranziției de la Guvernul Orban la Guvernul Cîțu când, în calitatea mea de membru al Guvernului, am fost numit prim-ministru

interimar, la 8 decembrie 2020. E drept că în acea calitate nu am avut atribuții prea largi, interimatul, pe lângă faptul că a fost scurt ca durată, de numai două săptămâni, nu mi-a permis decât administrarea treburilor curente ale guvernării. În perioada consultărilor privind desemnarea unui nou prim-ministru, numele meu fusese vehiculat atunci, alături de cel al viitorului prim-ministru, Florin Cîțu, și al lui Ilie Bolojan, președintele Consiliului Județean Bihor. Nu pot spune că perioada interimatului m-a familiarizat cu atribuțiile funcției de prim-ministru, totuși, mi-a dat o anumită siguranță în procesul începerii consultărilor.

Era limpede că nu mai puteam conta pe aceeași structură politică a guvernării. Era nevoie de o decizie politică curajoasă, care să ducă la alcătuirea unei alianțe stabile, într-un moment deosebit de delicat atât pentru România, cât și pentru regiunea est-europeană. Poziția mea din momentul desemnării a lăsat să se înțeleagă că va trebui să lăsăm deoparte orgoliile și să formăm un Guvern cu o majoritate largă, stabilă în Parlament. Iată și declarația mea de atunci: „Am înțeles încredințarea acestui mandat ca pe un gest de responsabilitate pe care trebuie să îl avem în aceste momente dificile pentru a depăși situația de criză, astfel încât cetățenii să poată beneficia de tot ce poate un guvern în deplinătatea sa să ofere prin deciziile și acțiunile pe care le întreprinde. În acest sens, vom negocia cu toate forțele responsabile, astfel încât, într-o perioadă de timp cât mai scurtă, să reușim să alcătuim guvernul și de asemenea să negociem cu toate forțele responsabile astfel încât guvernul propus să poată fi aprobat de Parlament“.

Singura soluție posibilă pentru alcătuirea unui Guvern cu o majoritate largă era aceea a unei coaliții formate din PNL, PSD și UDMR. Negocierea a dus la apariția unei formule inedite, și anume aceea a partajării mandatului în două părți egale, urmând ca în a doua parte un candidat desemnat de PSD să preia mandatul. O decizie istorică, bazată pe ipoteza încrederii dintre parteneri, cu atât mai mult cu cât experiența recentă a relațiilor dintre cele două partide nu era din cale-afară de încurajatoare. A contat poate

și faptul că eu proveneam din rândul Armatei și țineam la onoarea cuvântului dat. O nouă provocare pentru mine, în înfruntarea căreia mi-am pus toate energiile, toată experiența adunată într-o viață.

Dacă ar fi să răspund la întrebarea: care e prima diferență dintre un ministru și un prim-ministru, uite cum aș răspunde. Când ești ministru, dacă se întâmplă ceva, poți spune: asta e treaba mea, sau: asta nu e treaba mea. Când ești prim-ministru, nu mai ai variante, totul e treaba ta. Tot ce se întâmplă în țară te privește. Ceea ce legiferează Parlamentul te privește, legile, de obicei, sunt rezultatul unor proiecte guvernamentale și, chiar și atunci când inițiativele aparțin unor parlamentari, Guvernul este chemat să dea un punct de vedere, cel mai adesea hotărâtor în destinul inițiativei respective. Ceea ce hotărăște Justiția este influențat de Guvern, căci el are un rol major în elaborarea codurilor juridice și în fixarea cadrului statutului magistraților.

Un guvern nu poate fi condus decât cu anumite limite, după principii corporatiste. Ceea ce într-o corporație se numește câștig, profit brut sau net, profit operațional nu are aceeași relevanță în privința actului de guvernare. Fără a fi o organizație nonprofit, guvernul are ca reper nu doar cifrele, ci și bunăstarea populației, încrederea ei în actul de guvernare, care sunt valori nu întotdeauna acoperite de unități de măsură. O bună guvernare, în opinia mea, se sprijină pe cinci piloni importanți și eu m-am ghidat după această pentagramă în perioada în care am condus Guvernul României.

Prima dimensiune a unei bune guvernări este voința politică. Este ceea ce îți dorești să faci, legat, firește, într-o formulă coerentă doctrinar, fără ca doctrina să se transforme într-o dogmă. E drept că o guvernare alcătuită din două partide divergente doctrinar poate, cu oarecare dificultate, să exprime o voință politică fermă. Dar uneori voința politică este dictată nu atât de modul în care tu vrei să schimbi lumea, ci din modul în care te opui

ca lumea să te schimbe pe tine. În ce privește Guvernul pe care l-am condus, a doua variantă s-a dovedit cea potrivită. România nu trebuia să se lase învinsă de efectele crizei economice, ale crizei energetice, ale consecințelor devastatoare ale războiului din Ucraina. Voința politică era aceea de a rezista. Expresia acestei voințe era reziliența.

A doua dimensiune este viziunea strategică. Resursele față în față cu necesitățile, activele față în față cu pasivele, măsuri încadrate în orizonturile de timp, scurt, mediu și lung, analize SWOT pentru fiecare acțiune mai îndrăzneată etc., etc. Viziunea strategică oferă cetățenilor sens sau, ceea ce se numește într-un termen mai larg, destin. Formularea acestei ideograme a viitorului care se cheamă destin rămâne pentru societatea românească o provocare pe care nu a înfruntat-o întotdeauna cu succes. Cifrele statistice arată, fără putință de tăgadă, că standardul de viață al românilor a crescut simțitor în ultimele două decenii. Cu toate acestea, în toate sondajele ultimilor ani, peste două treimi dintre cei intervievați spun că România merge într-o direcție greșită. Strategia presupune nu doar obiective de atins, dar și măsuri și, mai ales, termene care trebuie respectate. O strategie trebuie să aibă buni comunicatori, astfel încât cetățenii să știe ce-i așteaptă. Și trebuie să fie transparentă, cu alte cuvinte, modul de îndeplinire a țăintelor și de respectare a termenelor să fie prezentate periodic populației. O relație bazată pe încredere între guvernanți și guvernați se poate construi numai respectând aceste condiții.

A treia dimensiune a unei bune guvernări este capacitatea managerială. Voința politică și viziunea strategică pot rămâne promisiuni fără acoperire dacă nu există abilitatea de a le muta de pe hârtie în realitate. Capacitatea managerială presupune cunoașterea principiilor managementului, dar și aplicarea lor la actul guvernării. Spre deosebire de conducerea unei corporații, conducerea unui guvern are o conotație politică ce nu poate fi ignorată. Modul în care politicul este „îmblânzit“, astfel încât să fie util în

înțelegerea realității, fără a deturna buna guvernare, prin excese partinitoare, e o provocare permanentă.

Cea de-a patra dimensiune este suportul politic. Pentru a-și putea permite afirmarea unei voințe politice, elaborarea unei viziuni strategice și aplicarea aptitudinilor manageriale, un guvern trebuie să aibă un larg sprijin politic, cuantificat printr-o majoritate parlamentară. Suportul parlamentar consistent oferă o anumită relaxare guvernării, în sensul în care, în acțiunile sale, guvernul poate fi consecvent și coerent. Un guvern minoritar va fi mereu tensionat, va face concesii, altminteri de neacceptat, se va împiedica în permanență de negocieri cu grupurile parlamentare, dacă nu cumva chiar se va împotmoli în ele. Unul dintre motivele pentru care am acceptat o alianță de guvernare cu Partidul Social Democrat a fost tocmai necesitatea, într-o situație complicată pentru România, de a avea un suport parlamentar larg, în care negocierea, chiar dacă uneori costisitoare, să se facă în baza unor obiective comune ale guvernării. Și, firește, susținerea din partea propriului partid.

Cea de-a cincea dimensiune și care constituie ținta finală pentru toate celelalte patru este bunăstarea populației. O măsură devine riscantă și, în cele din urmă, nu-și atinge scopul dacă nemulțumește societatea, dacă cetățenii o refuză, socotind-o împotriva intereselor lor. Acceptarea de către cei guvernați a deciziilor guvernanților este importantă, căci, pe de o parte, evită crizele sociale, iar pe de altă parte, duce la aplicarea corectă a literei și spiritului hotărârilor respective. O măsură își atinge scopul când e „absorbită“ de societate. O guvernare obstrucționată de proteste, de greve, de convulsii sociale va fi mai ocupată cu astâmpărarea lor decât cu aplicarea propriei viziuni. Să ne înțelegem. Asta nu înseamnă căderea în păcatul populismului. Populismul este un paliativ care nu rezolvă lucrurile, doar amână scadențele. O criză amânată nu e o criză rezolvată, ea izbucnește cu mai multă virulență într-un orizont de timp nu prea îndepărtat. Am abordat acest mod de a vedea lucrurile în dialogul cu

profesorii, în timpul grevei prelungite a personalului din învățământ, și a fost o opțiune corectă, dar să nu anticipăm. Populismul este o deturnare a sensului real al rolului elitei politice.

Alianța cu PSD a fost ca o veste bună și una mai puțin bună, venite simultan. Vestea bună era că suportul politic era consistent pentru noul Guvern. Vestea mai puțin bună era că urma să ne asociem cu competitorii politici ai dreptei tradiționale și părea o coaliție împotriva firii, iar mandatul era de un an și jumătate. Ceea ce presupunea că trebuie să-mi intru cât mai repede în rol și că nu e timp de pierdut. De altfel, una dintre primele dovezi pentru rapiditatea cu care s-a mișcat noul Guvern a fost aceea că, pentru prima oară după multă vreme, bugetul țării a fost votat înainte de sfârșitul anului. Același lucru s-a întâmplat și un an mai târziu.

Printre obiectivele mandatului meu s-a numărat depășirea crizelor pe care le moștenisem. Cea dintâi era criza energetică. După scăderea consumului de energie, cauzat de restrângerea producției, relansarea economică a necesitat cantități mai mari pe care, în condițiile în care mai toate statele Uniunii Europene erau importatoare de energie, contextul internațional nu le putea facilita. Vârful crizei a fost atins în vara anului 2022. În luna august a aceluși an, prețul gazului natural a sărit de trei sute de euro/Mwh, cel mai mare preț înregistrat vreodată. Strategia pe care am adoptat-o, în consonanță cu măsurile luate la nivel european, a avut în vedere plafonarea prețului gazului, o schemă de sprijin pentru consumatorii casnici, chiar cu riscul creșterii deficitului bugetar, măsuri corelate pentru reducerea, pe termen scurt, a consumului, colectarea și redirectionarea veniturilor excedentare ale producătorilor de energie. Pot spune că în iunie 2023, când, potrivit înțelegerii avute, am predat mandatul de prim-ministru, criza energetică era, în ce privește consecințele ei cele mai grave, depășită.

A doua criză pe care o preluasem din mers era cea legată de efectele recesiunii economice. Anul 2021, la sfârșitul căruia mi-am preluat mandatul, marca o creștere economică de 5,7% a PIB care, socotind scăderea,

în termeni reali din 2020, de 3,7%, nu însemna decât o ușoară revenire față de situația dinaintea declanșării pandemiei. Anul 2022 a înregistrat o creștere în termeni reali de 4,1% a produsului intern brut, ceea ce a confirmat trendul crescător pe care se situa economia românească. Cel mai important aspect este acela că evoluția economică a readus încrederea investitorilor străini. Anul întreg al mandatului meu, 2022, a înregistrat un record absolut în perioada de tranziție, atât în ce privește numărul proiectelor noi demarate (o creștere cu peste 80% a numărului de proiecte noi de investiții), cât și în ce privește volumul total al investițiilor străine, care a depășit pragul de 10 miliarde de euro. În acest fel, a fost depășit recordul de până atunci, care data din 2008, când nivelul investițiilor străine se apropiase de 10 miliarde de euro.

Nivelul ridicat al investițiilor străine a fost însoțit de o dinamică pozitivă a absorbției fondurilor europene. La preluarea mandatului meu, gradul de absorbție al fondurilor europene din exercițiul bugetar anterior era de cca 50%. La încheierea mandatului, la sfârșitul lui iunie 2023, nivelul absorbției se ridicase la aproape 80%, ceea ce a permis ca până azi absorbția fondurilor europene totale să se apropie de 95%. În total, în anul 2022, absorbția fondurilor europene s-a ridicat la 11,3 miliarde de euro. Odată cu mandatul meu a demarat, practic, și Planul Național de Redresare și Reziliență, o mare șansă pentru modernizarea României. Respectarea țăintelor și jaloanelor pentru PNRR au făcut ca finanțarea pentru primele două cereri de plată să fie acordată.

O politică internă bună poate oferi o bună șansă pentru un rol mai important pe scena internațională. Convingerea mea a fost că după ce România s-a alăturat NATO și a aderat la Uniunea Europeană, al treilea obiectiv de anvergură devine accesarea în Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE). Mai toți membrii OCDE sunt state cu un standard de viață ridicat, economii dezvoltate, cu sisteme eficiente de securitate socială. Importanța OCDE rezidă din aceea că este un for de

dezbatere și diseminare a politicilor publice îndreptate în sensul menținerii stabilității economice și a păcii sociale. Am considerat că România, al cărei PIB, în timpul mandatului meu, a atins cifra de aproape 300 de miliarde de euro, se poate încumeta să facă față cerințelor procesului de aderare. Practic, debutul mandatului meu s-a petrecut simultan cu adoptarea, în data de 22 ianuarie 2022, de către Consiliul OCDE, a deschiderii negocierilor de aderare cu România. Decizia a fost luată, potrivit procedurii, în unanimitate de cele treizeci și opt de state membre, ce reprezintă 60% din economia mondială și 70% din comerțul mondial. Probabil că încrederea sporită a investitorilor străini s-a datorat și acestui semnal real de încurajare pentru investițiile lor.

Ca semn de apreciere pentru decizia Consiliului OCDE, l-am invitat imediat la București pe Mathias Cormann, secretarul general al organizației. Am avut un dialog deschis cu acest partener, un liberal autentic, reticent la cuvinte mari și la promisiuni lipsite de acoperire, dar încrezător în capacitatea României de a îndeplini standardele OCDE. Având în vedere experiența mea ca militar, Mathias Cormann m-a întrebat ce cred despre amenințările venite dinspre răsărit, convins fiind că Rusia nu-și permite un război. L-am contrazis, replicându-i că intuiția mea îmi spune că rușii vor invada Ucraina. Când ne-am reîntâlnit, mi-a amintit de discuția noastră, de faptul că am avut dreptate.

Guvernul pe care l-am condus s-a angajat cu toate forțele să continue acest demers. Astfel încât, în succesiunea procedurilor, în data de 10 iunie, reuniunea ministerială a OCDE a adoptat Foaiă de Parcurs pentru Aderare care stabilea termenii, condițiile și etapele procesului de aderare. A urmat, apoi, finalizarea cu succes, de către Guvernul României, a primei etape a procesului de aderare la OCDE în decembrie 2022, ocazie cu care am depus, în calitate de prim-ministru, Memorandumul Inițial conform Foi de Parcurs. Memorandumul a inclus programul de aderare și documentele programatice, o muncă aplicată și minuțioasă a Guvernului care s-a

concretizat într-un material de aproape o mie de pagini. Când Mathias Cormann a revenit la București, i-a fost prezentat Raportul de țară pentru România, iar el m-a asigurat că avem toate șansele ca în 2026 să devenim membru cu drepturi depline al OCDE.

Din păcate, toate aceste succese reale ale politicii interne și internaționale românești au fost însoțite de evenimentul care a marcat profund nu doar mandatul meu, ci și stabilitatea continentului european, și anume invadarea Ucrainei de către Federația Rusă. Îmi amintesc că în 23 februarie organizasem o cină în onoarea lui Kyriakos Mitzotakis, premierul Greciei, aflat într-o vizită în România. Se adunaseră deja nori tulburi spre răsăritul Europei. I-am vorbit premierului elen despre titlul romanului lui Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, sperând ca prietenii de până atunci să nu fie confruntate, de a doua zi, cu războiul. Din păcate, a doua zi trupele rusești au pătruns în Ucraina, declanșând un război căruia nici până azi nu i se întrevede deznodământul.

Consecințele pentru România au fost imediate și grave. Climatul de securitate națională a intrat într-o altă logică, siguranța energetică amenințată, piețele, în primul cea agricolă, dezechilibrate. Despre acest război s-a scris atât de mult încât, dacă aș insista pe aceste aspecte, n-aș face decât să repet ceea ce s-a spus deja. Aș vrea să rămân, totuși, la aspectele de natură umanitară, legate de refugiați, căci ele s-au manifestat cu amploare mai ales în timpul mandatului meu. Imaginați-vă un flux permanent de persoane, al căror număr total s-a ridicat la 8 milioane, cam cât populația Bulgariei, trecând prin teritoriul țării noastre, având nevoie de hrană, de adăpost, de asistență medicală. Pot să afirm că a existat la nivelul Guvernului o bună coordonare, dar ea nu ar fi avut șanse de reușită fără empatie la nivelul societății românești. În punctele de frontieră s-au organizat, zi și noapte, operațiuni de fluidizare a circulației, orașele de frontieră au inițiat centre de primire a refugiaților, au fost alocate resurse

suplimentare pentru cazarea, hrana și asistența lor sanitară, au fost create servicii speciale de asistență pentru persoanele vârstnice cu mobilitate redusă, de asigurare a protecției minorilor neînsoțiți, au fost organizate transporturi umanitare către Ucraina etc. etc. Pentru înlesnirea traficului, a fost deschis un nou punct de frontieră la Vicovu de Sus. Iar la Suceava a fost creat un hub umanitar pentru refugiați, care a devenit funcțional încă din luna martie a anului 2022. Tranzitul prin România a milioanele de refugiați s-a produs fără incidente, cu un larg sprijin din partea societății civile. Dintre refugiați, cca 100 de mii sunt încă în România și se integrează în comunitățile care i-au primit.

Dacă această criză a refugiaților s-a manifestat la începutul mandatului meu, cealaltă zonă critică, și anume greva profesorilor, s-a manifestat spre finalul mandatului. În acest conflict de natură sindicală, interlocutorii Guvernului au fost peste două sute de mii de profesori și alte cadre didactice și auxiliare. În fapt, această grevă nu a fost decât efectul unei lungi stări de lucruri care debutase odată cu protestele profesorilor de la finele anului 2008, agravate, doi ani mai târziu, de reducerile salariale și de politica salarială discriminatorie care îi găsisse pe profesori, la începutul anilor 2020, cu venituri salariale pe care ei le socoteau, pe bună dreptate, necorespunzătoare. Am fost pus, pe de o parte, în situația de a accepta unele revendicări pe care le socoteam legitime, pe de altă parte, de a respecta cerințe ce țineau de încadrarea finanțelor țării în deficitul bugetar asumat. Negocierile au dus, în cele din urmă, la o formulă acceptată de ambele părți și inclusă într-o Ordonanță de Urgență. Ar fi trebuit să-mi depun mandatul ceva mai devreme, dar am socotit corect din partea mea să predau mandatul după rezolvarea grevei, astfel încât predarea să fie curată, fără transferarea unor crize nerezolvate. Pe 12 iunie 2023 am adoptat Ordonanța de Urgență și tot pe 12 iunie 2023 mi-am predat mandatul.

A fost pentru prima dată în istoria noastră politică după 1990 când s-a respectat un astfel de angajament politic.

Doar o scurtă mențiune legată de personalitățile pe care am avut prilejul să le întâlnesc. Ca cetățean neimplicat în probleme politice privești la televizor și-ți faci o anumită imagine despre cei care conduc lumea. Când ai ocazia să-i întâlnești, să le vorbești, să glumești sau să dezbați, să negociezi, ei coboară de pe pedestalul pe care-i urcaseși, devin oameni ca toți ceilalți, cu virtuțile și nărvurile lor. Dintre toți, cea mai frumoasă impresie mi-au lăsat-o regele Charles al Marii Britanii și papa Francisc. Poate datorită comportamentului lor îngăduitor, tolerant, lipsit de asperități. Pare ciudat că nu m-am simțit mai degrabă atras de personalități mai pragmatice, mai ofensive, mai tranșante, așa cum s-ar crede că ar face un ostaș. Din aceste alegeri ale mele, ca și din toate celelalte prezentate în aceste pagini, îmi dau seama că mă număr printre acei ostași care au ales cariera militară tocmai pentru că doresc pacea.

Dacă pe tot parcursul acestei biografii deloc romanțate, m-am oprit de fiecare dată pentru a face câteva referiri la viața personală, de data asta mă simt într-o oarecare încurcătură. Activitatea din Guvern m-a ținut ocupat de dimineață până seara. Prima întâlnire de lucru era planificată la ora șapte, iar bilanțul zilei, împreună cu colaboratorii apropiați, se făcea seara târziu. În alte perioade ale activității mele, mă mai repezeam până în locurile natale, ieșeam la poartă și mai vorbeam cu oamenii, mergeam până la podgorie și mai mâncam boabe direct de pe butuc. În anii de la Palatul Victoria, îndatoririle de prim-ministru m-au ținut de-a dreptul captiv. Pur și simplu, n-am avut viață personală. Când mi-am terminat mandatul și am devenit Președinte al Senatului, am avut, în sfârșit, răgazul să mă uit înapoi. În acel an și jumătate, în plan familial am pierdut trei ființe dragi. Prima s-a prăpădit mama soției, după un an l-am pierdut pe tata, iar o lună mai târziu ne-a părăsit și tatăl soției. Cum spune românul: unul

moare, altul naște, nouă ne rămâne să le cinstim memoria și să ne bucurăm de Ema și Anastasia.

Tot ceea ce-am spus despre munca mea de-o viață este rezultatul propriilor percepții. Sigur că, pentru o imagine completă, ar trebui să li se adauge percepțiile celorlalți despre mine. Am satisfacția că, după terminarea mandatului de prim-ministru, nici succesorul meu, nici analiștii politici și nici societatea civilă nu au invocat „greaua moștenire“, cum se obișnuiește la noi după încheierea unei guvernări. Nu am văzut nicio referire la vreo implicare în afaceri necurate, nicio suspiciune că aș fi folosit funcția publică pentru foloase de vreun fel pentru mine sau familia mea. În această privință mă mândresc să spun că imaginea mea este curată. Cum pentru mulți am rămas ostașul care am fost aproape patruzeci de ani, pot spune că în funcțiile publice am păstrat neștirbită onoarea militară. Cel care sunt, omul politic, privindu-l în ochi pe ostașul care am fost, poate spune, la rândul lui, că și-a făcut datoria.

*Întrevederea cu Președintele Republicii Federale Germania,
Frank-Walter Steinmeier, 4 mai 2023*

*Întrevederea cu Johannes Hahn, comisarul european pentru Buget
și Administrație, 23 mai 2023*

Vizita pe șantierul drumului de legătură dintre Autostrada A3 (Biharia) și Centura Oradea (Sântandrei), 11 mai 2023

Întrevederea cu omologul din Republica Coreea, Han Duck-Soo, 10 mai 2023

Întrevederea cu Ichiro Aisawa, președintele Asociației Parlamentare de prietenie România-Japonia și membru al Camerei Reprezentanților din Dieta Japoniei, 2 mai 2023

Întrevederea cu cancelarul Republicii Federale Germania, Olaf Scholz, 3 aprilie 2023

Întrevederea cu Elis Ferreira, comisar european pentru Coeziune și Reforme, și cu Nicolas Schmit, comisar european pentru Locuri de muncă și Drepturi sociale, 3 aprilie 2023

Primirea de către Președintele Parlamentului Regatului Suediei, Andreas Norlén, 31 martie 2023

Întrevederea cu prim-ministrul Regatului Suediei, Ulf Kristersson,
31 martie 2023

Întrevederea cu prim-ministrul Republicii Polone, Mateusz Morawiecki,
28 martie 2023

*Întrevederea cu președintele Consiliului European, Charles Michel,
27 martie 2023*

*Vizită la Catedrala Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Chișinău,
23 martie 2023*

*Întrevederea cu Președintele Parlamentului Republicii Moldova, Igor Grosu,
23 martie 2023*

*Întrevederea cu prim-ministrul Republicii Moldova, Dorin Recean,
23 martie 2023*

Întrevederea cu Președinta Republicii Moldova, Maia Sandu,
23 martie 2023

Întrevederea cu Janez Lenarčič, comisar european pentru Gestionarea
crizelor, 24 februarie 2023

*Întrevederea cu ambasadorii statelor membre ale Uniunii Europene
acreditați la București, 23 februarie 2023*

*Întrevederea cu prim-ministrul Landului Bavaria, Markus Söder,
13 februarie 2023*

Întâlnirea cu ministrul pentru Europa și afaceri externe al Republicii Franceze, Catherine Colonna, 27 ianuarie 2023

Întrevederea cu prim-ministrul Republicii Coreea, Han Duck-soo, 21 decembrie 2022

Întrevederea premierului Nicolae-Ionel Ciucă cu președinta Parlamentului European, Roberta Metsola, 19 decembrie 2022

Întrevederea cu secretarul general al OCDE, Mathias Cormann, 15 decembrie 2022

Întrevederea cu prim-ministrul Republicii Portugheze, António Costa, 19 mai 2022

Întâlnire cu lotul olimpic de matematică al României, clasat pe locul I la cea de-a XXXIX-a ediție a Olimpiadei Balcanice de Matematică pentru seniori (BMO 2022), 13 mai 2022

Întrevederea cu Președintele Republicii Federale Germania, Frank-Walter Steinmeier, 4 mai 2022

Conferință de presă comună susținută de prim-ministrul României, Nicolae-Ionel Ciucă, prim-ministrul Republicii Bulgaria, Kiril Petkov, și comisarul european pentru Transport, Adina Vălean, 29 aprilie 2022

*Întrevederea cu Alteța Sa Regală Charles Prințul de Wales,
25 mai 2022*

*Întrevederea cu prim-ministrul Regatului Belgiei, Alexander De Croo,
13 aprilie 2022*

*Întrevederea cu Paolo Gentiloni, comisar european pentru Economie,
29 martie 2022*

*Întrevederea cu președintele Guvernului Regatului Spaniei, Pedro Sánchez,
17 martie 2022*

Întâlnirea cu sportivii Lotului Național al României de Culturism și Fitness, 27 iunie 2022

Întrevederea cu Manfred Weber, președintele Grupului Partidului Popular European (Creștin Democrat) din Parlamentul European, 15 martie 2022

*Întrevederea cu Președintele Republicii Polone, Andrzej Duda,
3 martie 2022*

*Întâlnirea cu Directorul Executiv al UNICEF, doamna Catherine M. Russell,
2 martie 2022*

Întrevederea cu prim-ministrul Republicii Elene, Kyriakos Mitsotakis, 23 februarie 2022

Ceremonia de premiere a înotătorului David Popovici, dublu campion mondial, 27 iunie 2022

*Participarea la deschiderea de către Transgaz a magistralei de gaz natural
Pojorâta - Vatra Dornei, 25 august 2022*

*Întrevederea cu secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg,
28 noiembrie 2022*

Întrevedera cu secretarul de stat american Antony Blinken,
29 noiembrie 2022

Întrevederea cu prim-ministrul Republicii Moldova, Natalia Gavriluța,
29 noiembrie 2022

Participarea premierului Nicolae-Ionel Ciucă la ceremonia militară și religioasă de depunere de coroane la Mormântul Ostașului Necunoscut din Parcul Carol I, 1 decembrie 2022

Întrevederea cu Raymonde Gagne, Președinta Senatului Canadei, 6 septembrie 2023

*Întrevederea cu Ulrik Vestergaard Knudsen – OCDE,
7 septembrie 2023*

*Întrevederea cu Volodimir Zelenski, Președintele Ucrainei,
10 octombrie 2023*

*Întrevederea cu Sergio Mattarella, Președintele Republicii Italiene,
19 iunie 2024*

*Întrevederea cu Miloš Vystrčil, Președintele Senatului Republicii Ceh,
3 martie 2024*

Întrevedere cu Secretarul General al OCDE, Mathias Cormann,
13 martie 2024

Întrevederea cu generalul în rezervă David Petraeus,
22 mai 2024

*Întrevederea cu generalul Philip M. Breedlove,
23 mai 2024*

*Întrevederea cu Președintele Senatului Regatului Spaniei,
Pedro Rollan Ojeda, 19 februarie 2024*

Întrevederea cu președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, 6 martie 2024

Discurs în cadrul Congresului Partidului Popular European din București, 6 martie 2024

VIETILE NOASTRE,
AȘA CUM AR TREBUI SĂ FIE

O ROMÂNIE PROSPERĂ ȘI SIGURĂ

1. VIZIUNEA. VOM REUȘI NUMAI ÎMPREUNĂ!

La treizeci și cinci de ani de la Revoluție, România trebuie să fie pregătită să pășească pe o nouă treaptă a evoluției sale, marcată de un standard ridicat al calității vieții, un exercițiu deplin al libertății, al solidarității și al păcii sociale, în condiții de pace și siguranță. Societatea românească este suficient de matură și economia românească este în creștere. Avem, doar, nevoie de un stat pe măsura așteptărilor românilor, care să valorizeze munca cinstită, libera inițiativă și creativitatea, în lăuntru unor frontiere sigure.

Elementul economic al prosperității este, bineînțeles, esențial. Însă, prosperitatea se reflectă în toate dimensiunile vieții sociale. Este important, bineînțeles, să acumulăm și să ne asigurăm viitorul din punct de vedere material. Dar la fel de important este să ne preocupăm de dimensiunea spirituală și culturală.

Sunt ferm convins că prosperitatea este posibilă doar dacă suntem liberi, într-o țară liberă, și dacă vom fi solidari în comuniunea noastră naturală, firească. Noi, românii, suntem o comunitate legată prin trecutul și valorile comune, dar, în același timp, prin aspirațiile de viitor, o comunitate vie, dinamică, pregătită să accepte provocările noilor realități.

Tranziția pe care o parcurgem, de la dictatură la democrație, de la economie centralizată la economie de piață și de la o societate închisă la una deschisă, este o tranziție esențialmente culturală. Căci ea constă, de fapt, într-o emancipare a mentalităților, iar cuvântul-cheie este

responsabilitatea. Am trecut de la transferul de responsabilitate din perioada comunistă, când mereu altcineva era de vină în locul nostru și altcineva trebuia să facă în locul nostru, la asumarea de responsabilitate, când trebuie să ne luăm destinul în propriile mâini. În această privință, constatăm că în ultimii ani s-a produs o schimbare importantă de mentalitate. Trecerea de la statutul de cetățean al unei țări periferice, prinsă între incertitudini și temeri, la statutul de cetățean european, aparținând, așadar, unui club select de state cu o tradiție a bunăstării și a libertății, este expresia acestei schimbări de mentalitate.

Mai mult ca oricând, astăzi putem privi lucid ceea ce am fost și ceea ce suntem; mai mult decât oricând, pe această bază, putem construi un viitor pe măsura speranțelor noastre. Prin candidatura mea la funcția supremă în stat vă chem să trecem la împlinirea acestor speranțe. Vă spun că suntem gata pentru asta! Vă spun că putem! Sunt în această cursă electorală ca să reușim împreună!

Saltul spre un nou nivel de prosperitate va fi rodul efortului nostru colectiv. Este o condiție necesară. Nu vom reuși să facem trecerea la un trai mai elevat dacă vom fi răzleți, dacă unii dintre noi vor fi demotivați sau egoiști. Traumatizați de falsul colectivism socialist de până la Revoluție, am simțit nevoia să ne recâștigăm individualitatea, să ne manifestăm personalitatea, să reconstruim profilul personal. O nouă generație ne regăsește poate prea individualiști, preocupați de destinul propriu, în dauna celui colectiv. Modelul de societate și de prosperitate pe care vă propun să-l urmărim împreună presupune că orice rod al muncii, realizat prin asumarea riscului și respectarea legii, este benefic întregii societăți. Epoca aceluia capitalism primitiv, improvizat și instinctual al anilor nouăzeci a trecut! România nu mai poate merge înainte altfel decât cu toți românii, împreună.

Munca trebuie să-și recapete recunoașterea supremă între valorile sociale. În acest efort național spre o viață mai bună, românii așteaptă, pe bună dreptate, ca statul să le fie partener și protector, să le fie de ajutor și

nu să-i încurce, să se ridice la înălțimea exigențelor lor. În acest sens, instituția prezidențială, care reprezintă suprema responsabilitate în stat, are un rol major. Ca liberal, știu bine că statul riscă, prin birocritizare, prin legislație instabilă și supraimpozitare, să devină o povară, un obstacol în calea mediului de afaceri. Știu, de asemenea, că toți liderii politici ai ultimilor ani au promis că vor schimba atitudinea aparatului birocratic față de mediul de afaceri, fără să-o reușească întru totul. Sigur că o anumită îmbunătățire a acestei relații s-a produs, dar suntem încă departe de un parteneriat real, într-o formulă de tip *win-win*, de câștig reciproc. Mediul de afaceri este sursa dinamismului, creativității și competitivității în economie, așa că, în concepția mea, statul este mai degrabă dator mediului de afaceri decât mediul de afaceri statului. Iar datoria statului față de mediul de afaceri este aceea de a menține un raport sănătos între veniturile și cheltuielile bugetare, de a reduce deficitele și de a asigura refinanțarea lor promptă, de a crea reguli de funcționare economică în care competiția să fie corectă și munca să fie valorizată.

Principial, creșterea veniturilor bugetare se poate realiza în două feluri: prin sporirea nivelului de impozitare sau prin creșterea volumului activității economice, ceea ce implică crearea de noi locuri de muncă, cu preponderență în domeniul privat. Fără ezitare, va trebui să urmărim această din urmă variantă și să fim preocupați de dezvoltarea antreprenoriatului, de succesul investițiilor private, mari sau mici.

Mă preocupă în cel mai înalt grad eficiența acțiunii statului în toate domeniile. Pentru mine, un stat eficient este acela care dă o dimensiune socială, o valoare publică fiecărui leu cheltuit. Astfel, statul trebuie să fie nu doar garantul aplicării legii, ci garantul unei legislații menită să cultive libertatea și să crească prosperitatea generală. Statul este, în viziunea mea, nu doar o mașinărie administrativă de o anumită complexitate, ci o entitate morală.

Nu sunt de acord cu părerea unor ultraliberali că statul trebuie condus ca o corporație. Nu profitul este scopul statului, iar raportul dintre cetățeni

și funcționarii publici de tot felul nu are nimic de-a face cu raporturile dintre acționarii unei corporații și angajații acesteia. În realitate, statul nu trebuie să nutrească o neconținută dorință de câștig, așa cum o fac corporațiile, ci trebuie să se preocupe de dezvoltarea societății, ceea ce nu este o dimensiune exclusiv cantitativă. Există, totuși și asemănări între stat și o corporație, Statul trebuie să cultive un management eficient. Or, lecția cea mai importantă despre eficiență o putem găsi în economia privată de succes. Bunele practici ale eficienței din domeniul privat sunt perfect transferabile statului.

Avem o istorie bogată din care întotdeauna m-am simțit dator să învăț. Istoria noastră a însemnat o luptă continuă, plină de jertfe și suferințe, pentru suveranitate. Asta face să avem, deja, o tradiție a libertății și a democrației. Poate că nu atât de îndelungată ca a altora, dar obținută cu sacrificii, astfel încât să înțelegem cât este de prețioasă și cât de departe trebuie să fim dispuși să mergem noi înșine cu sacrificiul nostru, ca să o apărăm. Ca orice tradiție, cea a libertății și a democrației noastre este, în ea însăși, plină de învățăminte. Cred că, în sfârșit, suntem suficient de maturi și de stăpâni pe noi înșine ca să ne permitem să avem luciditatea de a ne clădi în mod suveran viitorul.

2. COEZIUNE ȘI CONVERGENȚĂ

O viziune ambițioasă, dar realistă, pentru viitorul României este ancorată în realizările prezentului și este menită să furnizeze o fundație solidă pentru viitor. Avem de investit în oameni și, prin ei, avem de dezvoltat un mediu economic competitiv. Pe calea consensului în planul eforturilor economice și sociale, prin consolidarea integrării noastre strategice în spațiul occidental și prin valorificarea potențialului național și regional, viziunea pentru România conturează o cale pragmatică spre o nouă etapă de prosperitate generală și siguranță sporită. Elementele-cheie vizează dezvoltarea capitalului uman, consolidarea clasei de mijloc, modernizarea națiunii prin investiții masive în sectoare-cheie și punerea în valoare a poziției geostrategice a României.

Construirea Uniunii Europene s-a bazat pe o schimbare de paradigmă a întregii Europe: de la război și diviziune la pace și solidaritate. A fost unul dintre cele mai importante obiective atinse de Europa în toată istoria ei, într-un moment în care se părea că nu mai există soluții. Ca întotdeauna, schimbarea a venit din interior, același interior secăt de efectele războaielor, pe fondul unor presiuni pe care astăzi, în ciuda pandemiei și a crizelor, abia dacă ni le putem imagina.

Acest exemplu istoric ne arată că schimbarea profundă și durabilă vine dintr-o nouă gândire asupra valorilor și priorităților interne. În perioada postbelică, generații întregi au beneficiat de pace și prosperitate, ajungând să considere pacea ca fiind firească și, împreună cu ea, avansul continuu

în bogăție individuală și colectivă. Astăzi, puțini mai au o înțelegere profundă a dimensiunilor tragediei războiului. Iată-ne într-un prezent în care mulți se simt nepregătiți și par dispuși să accepte orice soluție, inclusiv una care le suprimă libertatea și le tulbură pacea.

De aceea, este crucial să ne reamintim că noi avem puterea de a alege și că există o alternativă între evoluția organică și soluțiile radicale, că, pentru a naviga prin aceste vremuri tulburi, avem nevoie de solidaritate, consolidare și consecvență în pașii de urmat.

Organizații precum Uniunea Europeană, Națiunile Unite și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică s-au născut din dorința de a lupta împotriva instabilității. Toate au însemnat, de fapt, construcție și evoluție. Ele ne arată că șansele de progres cresc dacă acționăm împreună, nu izolați, și că doar prin cunoașterea, înțelegerea și asumarea unui nou mod de gândire pot fi depășite vechile paradigme și putem consolida progresele de etapă. Este timpul să ne reamintim că schimbarea în bine nu este un dar din exterior, ci rodul unei asumări. Noi, românii, am învățat acest lucru odată cu aderarea la UE. Am înțeles, astfel, că, fără să aplicăm soluții economico-sociale adecvate, rezultatele bune înregistrate se risipesc, iar fără conjugarea eforturilor la un nivel superior de convergență și integrare, saltul calitativ într-o nouă paradigmă de progres socio-economic nu poate avea loc.

Transformarea unei economii nu presupune doar politici guvernamentale, oricât ar fi de oportune, ci și o schimbare fundamentală de mentalități. Mi se pare foarte important să explorăm mai profund realitățile actuale și să conturăm o viziune care, pe lângă înțelegere profundă a contextului actual, să ofere soluții durabile.

Economia nu ar trebui tratată ca un instrument pentru a justifica o ideologie, ci ca un mijloc de a îmbunătăți viața oamenilor, iar astăzi, avem nevoie de mai mult decât de simple măsuri economice destinate unor rezolvări punctuale, pe termen scurt, sau unor necesități pur contextuale.

Avem nevoie de o redefinire a mentalităților și a valorilor naționale prin care construim viitorul României.

Pandemia a demonstrat nu doar anduranța noastră națională, ci și faptul că suntem capabili de solidaritate. În ciuda tuturor proiecțiilor și prezumțiilor economico-sociale internaționale, dar și a istoricului de țară, România a reușit ieșirea din pandemie într-o dinamică superioară multor țări din UE.

În astfel de momente, am văzut că România are profesioniști angajați în domenii esențiale, care își fac treaba temeinic. România a reușit să beneficieze și de o clasă de mijloc proaspăt constituită din punct de vedere social, autonomă și dinamică, de o anumită consistență. Aceste succese ne arată că dispunem de resurse care să pună sub auspicii favorabile viitorul nostru ca țară. Nu suntem, așadar, o națiune menită doar să supraviețuiască – avem capacitatea să prosperăm.

Exodul capitalului uman a scos în evidență o realitate dură: cel mai stabil investitor în țara noastră este diaspora românească. A venit momentul să aducem aceste beneficii și acasă.

Prin urmare, viziunea noastră nu vizează doar politica sau economia. Ea are în vedere exercițiul prin care reamintim oamenilor că ei sunt arhitecții propriului viitor. Datoria noastră este să le oferim un cadru care să-i determine să creadă în puterea schimbării și în propria capacitate de a influența cursul evenimentelor.

Construirea unei fundații solide pentru viitor necesită cultivarea unei solidarități civice bazate pe valori durabile. Pentru a atinge acest obiectiv, trebuie să depășim individualismul premodern, marcat de egocentrism și conformism social, în favoarea unui individualism modern, responsabil și empatic.

Individualismul modern înseamnă autonomie morală, libertate de gândire și capacitatea de autogestionare responsabilă. Astfel, democrația se bazează pe indivizi implicați și critici, nu obedienți, iar promovarea

acestor valori devine esențială pentru consolidarea unei societăți democratice.

Toți ne dorim să vedem că manipularea maselor în perioade de furie și sărăcie devine tot mai puțin posibilă, deoarece prețuim individul autonom, stăpân pe viața sa. Prin urmare, este crucial să promovăm un mediu care încurajează gândirea critică și autonomia individuală, comunicarea și cunoașterea.

Omul trebuie privit, însă, într-o dublă dimensiune: ca individ, egal cu ceilalți în jocul pieței și în fața legii, și ca persoană, unică și irepetabilă în trăirile sale. Individualismul, oricât de rafinat și de eficient, nu poate ignora complexitatea ființei umane, neliniștile, dezamăgirile și speranțele sale. Înțelegerea cetățeanului ca individ, dar și ca persoană, poate transforma autoritatea de stat într-un interlocutor competent, care să arate că îi pasă de resortisanții săi, de bunăstarea lor materială, dar și spirituală. Doar astfel se va putea evita situația în care, astăzi, deși nivelul de trai este într-o evidentă ameliorare, majoritatea românilor cred că România merge într-o direcție greșită.

a) INVESTIȚII ESENȚIALE PENTRU DEZVOLTARE: OAMENI ȘI CAPITAL PRODUCTIV

Consolidarea clasei de mijloc și orientarea către o economie competitivă

În pofida progresului notabil al României pe calea integrării în Uniunea Europeană, creșterea nivelului de trai rămâne o preocupare frustrantă a tuturor românilor. Pandemia a adus perturbări semnificative, amenințând

baza productivă a economiei și accentuând diferențele sociale și geografice existente.

România a reușit să facă față multor provocări, reușind o convergență economică remarcabilă, prin creșterea venitului pe locuitor la nivelul parității puterii de cumpărare, de la doar 26% din media UE, în anul 2000, la aproape 80%, în anul 2024. Însă beneficiile nu au fost distribuite echilibrat în plan geografic și în balanța urban-rural. România are nevoie de o creștere care să cuprindă întreaga națiune, iar modalitatea este una singulară: o economie competitivă asociată preocupării crescute pentru capitalul uman.

Gestionarea acestei resurse care este capitalul uman, cel mai prețios activ al unei națiuni, devine crucială în contextul globalizării și al competiției economice acerbe. În cazul României, exodul creierelor a devenit o problemă majoră, cu repercusiuni semnificative asupra potențialului său de dezvoltare economică și socială. Emigrarea tinerilor și a forței de muncă calificate riscă să submineze potențialul de dezvoltare economică. Este vital să implementăm politici care să ofere oportunități economice, pentru ca acești oameni să rămână în țară și să contribuie la dezvoltarea ei. Altfel, menținerea acestei tendințe va afecta posibilitatea atingerii unui PIB potențial stimulat, capacitatea de inovare a națiunii, dar și sustenabilitatea sistemului de pensii și a altor servicii sociale.

Clasa de mijloc reprezintă pilonul central al unei societăți prospere și echitabile; în cazul României, joacă un rol crucial în consolidarea creșterii economice și în promovarea stabilității sociale. Cu toate acestea, deși România a înregistrat progrese notabile în ultimele decenii, consolidarea și extinderea clasei de mijloc rămân provocări majore, îndeosebi când vine vorba despre clasa de mijloc din mediul rural.

Creșterea economică sustenabilă presupune creșterea competitivității, iar menținerea cotei unice și reducerea excepțiilor, precum și însănătoșirea sistemului de pensii sunt elemente cruciale pentru realizarea acestui obiectiv. În al doilea rând, este necesară o mai mare coeziune socială și

reducerea inegalităților economice, pentru a asigura o distribuție echitabilă a veniturilor și a șanselor în societate. Un sistem de educație și formare profesională accesibil și eficient devine esențial pentru ca cetățenii să poată accesa și valorifica oportunitățile de pe piața muncii.

Mai mult, economia viitorului impune și dezvoltarea de competențe adecvate. Dezvoltarea competențelor digitale, compatibile cu progresul tehnologic, educația economică și financiară, educația antreprenorială sunt doar câteva exemple ce ar trebui avute în vedere. În zece sau douăzeci de ani, multe din meseriile de astăzi vor suferi transformări radicale, dacă nu vor dispărea cu totul. Pentru a supraviețui și a progresa, comunitatea de afaceri va trebui să se reorienteze către noi modele de afaceri.

Pentru a-și ameliora poziția printre economiile lumii, România trebuie să-și consolideze competitivitatea prin abordări rapide și pragmatice. Modernizarea infrastructurii, digitalizarea proceselor și investițiile în cercetare-inovare sunt fundamentale pentru creșterea economică sustenabilă. Reducerea birocrăției și crearea unui climat de afaceri stabil și predictibil sunt, de asemenea, esențiale pentru atragerea investițiilor și pentru stimularea antreprenoriatului. Prin dezvoltarea unor sectoare-cheie, cum ar fi tehnologia informației, energiile regenerabile și industria manufacturieră avansată, România își poate consolida poziția pe piața globală și poate genera noi oportunități pentru cetățeni.

Competiția constituie un motor esențial al succesului economic; ea trebuie încurajată inclusiv în perioade economice dificile. Experiența ultimelor două decenii a arătat că deschiderea către lume și competiția liberă în afaceri aduc locuri de muncă mai bune, mai multe oportunități și venituri mai mari. Pentru a stimula creșterea economică sănătoasă, este esențial să ne asigurăm că întreprinderile beneficiază de condiții echitabile de competiție. Azi, prezența întreprinderilor de stat în multe sectoare de activitate și reglementările anticoncurențiale creează în continuare bariere pentru dezvoltarea afacerilor.

Investiții în modernizare: creșterea și diversificarea fluxurilor financiare

Model economic pentru România trebuie să se bazeze pe investiții și producție. În esență, modelul economic liberal este axat pe investiții pentru dezvoltare. O schimbare de paradigmă ține însă de redefinirea obiectivelor și de rafinarea viziunii economice. Trebuie să gândim în termeni de sustenabilitate și eficiență, dar și să înțelegem și să anticipăm provocările economice viitoare.

România a reușit să atragă fonduri substanțiale de la UE, progresând în privința acestei dinamici. De la aderare și până la sfârșitul anului 2023, România a absorbit fonduri europene în valoare de peste 90 de miliarde de euro, la o contribuție națională de aproximativ 30 de miliarde de euro.

Pentru perioada 2014-2020, România a ajuns la o rată de absorbție de 93,2% din fondurile de coeziune. De asemenea, din toate fondurile disponibile din cadrul financiar multianual 2014-2020, România a atras 47,06 de miliarde de euro, atingând o rată de absorbție de 90%.

În cadrul financiar multianual 2021-2027, România are alocate 51,2 de miliarde de euro. Suplimentar, prin mecanismul NextGenEU și Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), România a primit fonduri nerambursabile de 5,6 miliarde de euro, în perioada 2021-2023, sumele rămânând să fie completate până la cele 29 miliarde euro, aferente PNRR.

Este esențial ca România să continue să acceseze și să utilizeze eficient aceste fonduri, pentru a-și asigura dezvoltarea și pentru a contribui la consolidarea poziției sale în cadrul UE. Ceea ce presupune îmbunătățirea managementului proiectelor și asigurarea unei transparențe sporite în utilizarea resurselor.

Investițiile în capital reprezintă coloana vertebrală a unei economii prospere și competitive. Prin intermediul fondurilor europene, avem oportunitatea de a accesa resurse pentru proiecte care să aducă inovație și

dezvoltare pe multiple planuri, de la infrastructură și tehnologie verde până la educație și sănătate.

Investițiile directe, atât din surse interne, cât și externe, aduc nu doar capital, ci și expertiză și oportunități de acces la piețe internaționale. Încurajarea acestora necesită crearea unui mediu de afaceri atractiv, transparent și favorabil inovării.

Paradigma digitalizării în economie și societate

Digitalizarea este principala provocare a viitorului, însă pentru a o putea înfrunta cu succes, trebuie să ținem pasul cu dezvoltarea tehnologică.

Inteligența artificială și, implicit, dezvoltarea tehnologiilor care o integrează prezintă, astăzi, o importanță echivalentă invenției Internetului sau telefonului mobil. Viteza cu care *cloud*-ul a devenit deja știrea zilei de ieri este complementară expansiunii rapide a roboticii și automatizării, iar milioane de dispozitive noi, de la simple obiecte de uz casnic și până la unelte industriale sofisticate, sunt conectate zilnic la „Internetul lucrurilor“.

Din perspectiva digitalizării, prioritatea României constă în ieșirea din paradoxul decalajelor structurale. Cu o comunitate de afaceri bazată pe lideri în materie de dezvoltare tehnologică la toate nivelurile, de la companii mari, internaționalizate, la *start-up*-uri studențești, digitalizarea afacerilor constituie încă o provocare majoră. 96% din gospodăriile românești au acces la rețea, proiectul RoNET, finalizat în 2022, asigurând acoperire inclusiv în zone rurale defavorizate comunicațional. Totuși, decalajele în materie de competențe digitale de bază constituie încă, atât pentru firme, cât și pentru populație, o barieră importantă.

România a făcut pași importanți în direcția reducerii acestor decalaje, dar pentru a merge mai departe, e nevoie de un consens strategic cu privire la direcțiile de urmat. Digitalizarea este un mijloc, nu un scop în sine.

Eforturile punctuale sau contextuale, ori rezultatele remarcabile din unele domenii sau sectoare, riscă să se dilueze fără o viziune coerentă.

b) REFORME ȘI POLITICI PENTRU O ECONOMIE COMPETITIVĂ ȘI DURABILĂ

Romania are nevoie de modernizarea și eficientizarea marilor sisteme publice, de transparență și integritate în cadrul autorităților statale, la toate nivelurile. Domnia legii, garantată de o justiție corectă, axată pe respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, este fundamentul oricărei societăți echitabile și prospere, în care încrederea în instituțiile statului și stabilitatea sunt piloni esențiali ai dezvoltării.

În acest context, stabilitatea politică și predictibilitatea economică reprezintă condiții indispensabile.

Consolidarea finanțelor publice și regândirea rolului statului în economie

Este esențial să recunoaștem necesitatea unei revizuirii profunde a politicilor economice în România, pentru a construi un sistem fiscal eficient, care să reflecte o abordare coerentă a taxelor și impozitelor, respectând principiul echității fiscale și promovând performanța economică și disciplina financiară.

România și-a asumat, prin Planul Național de Redresare și Reziliență, reforme structurale semnificative, investiții ample, precum și obiective clare privind combaterea evaziunii fiscale, îmbunătățirea guvernanței întreprinderilor de stat, digitalizarea și modernizarea administrației publice. Asumarea acestor obiective este sprijinită de fonduri de peste 80

de miliarde de euro, care vor putea asigura modernizarea din temelii a sistemelor publice și a economiei.

În contextul actual post-pandemic, consolidarea finanțelor publice reprezintă una dintre cele mai serioase provocări pe care le avem de înfruntat. Aceasta poate fi realizată doar pe fondul unei stabilități politice solide, prin absorbția eficientă a fondurilor și prin implementarea consecventă a reformelor necesare.

Parteneriatele de tip public-privat reprezintă soluții esențiale în dezvoltarea infrastructurii și a proiectelor de mare amploare. Prin colaborarea dintre sectorul public și cel privat, putem maximiza impactul investițiilor, pentru a ne asigura că nevoile și interesele comunităților sunt satisfăcute în mod eficient și echitabil.

Securitatea și independența energetică în cheia „tranziției verzi“

Asigurarea securității și independenței energetice reprezintă un prim pas crucial pe drumul către o economie competitivă și sustenabilă. O infrastructură energetică robustă, care să asigure producția, distribuția și utilizarea eficientă a resurselor este esențială pentru a susține creșterea economică. Investițiile în sectorul energetic, atât în resursele tradiționale, cât și în sursele regenerabile, devin fundamentale pentru a asigura o aprovizionare sigură și durabilă cu energie.

Dezvoltarea infrastructurii de transport, prin finalizarea, în 2026, a autostrăzii A7, cu finanțare prin PNRR, va schimba radical gradul de mobilitate în regiune. Pentru aceasta este obligatoriu să continuăm extinderea conectării rutiere și feroviare (chiar de mare viteză) între regiunile istorice ale țării. Nu vreau să le nominalizez, au tot făcut-o alții. Doresc și îmi asum să se facă! Nu avem altă șansă de dezvoltare.

Coridoarele de solidaritate, care au reorganizat rutele logistice de-a lungul Europei de Est, constituie cel mai recent exemplu al modului în

care investițiile în infrastructură aduc beneficii economice și sociale, contribuind la creșterea rezilienței în situațiile de criză.

În contextul mobilității inteligente, o atenție suplimentară ar merita acordată deopotrivă optimizării sinergiilor rețelelor de transport cu alte rețele, în special cele de energie și de telecomunicații, și a posibilelor sinergii cu infrastructura cu dublă utilizare, conform cerințelor pentru mobilitatea militară în interiorul UE și în afara acesteia.

Dezvoltarea unei infrastructuri verzi, durabile și reziliente față de schimbările climatice este un obiectiv care depășește cu mult simpla construcție de drumuri. Implementarea de noi tehnologii în domeniul transporturilor permite astăzi nu doar menținerea sau îmbunătățirea performanței infrastructurii, ci și gestionarea eficientă a capacităților și a traficului, cu o siguranță crescută a circulației pe drumurile publice.

Diversificarea producției de energie din surse regenerabile și avansarea proiectelor nucleare și pe bază de hidrogen, alături de proiectul BRUA, sporesc securitatea energetică a țării, în conexiune cu piețele energetice regionale.

România a devenit, astăzi, prima țară din regiunea Mării Negre care a reglementat sectorul energiei eoliene *offshore*, iar această reglementare deschide calea unor investiții majore și a dezvoltării unui sector energetic performant, poziționând România ca lider regional. Este limpede că avem posibilitatea să devenim unul dintre cei mai reductabili exportatori de energie, dacă vom găsi formula cea mai bună prin care să ne dezvoltăm producția de energie din diferite surse care ne sunt la îndemână.

c) INTEGRARE ȘI PARTENERIATE STRATEGICE PENTRU PROSPERITATE ȘI SECURITATE

Armonizarea economică și socială prin integrare în instituții internaționale și colaborări regionale pentru consolidarea unei poziții competitive pe plan global

În cadrul celei de-a treia direcții strategice, obiectivele vizează identificarea și implementarea unor noi mixuri de politici economico-sociale, a unor noi cadre de integrare politică și economică, atât la nivel regional, cât și internațional, care să aducă avantaje tangibile tuturor românilor.

Această „viziune integraționistă“ aprofundată se argumentează prin avantajele formatelor geopolitice și economice actuale, cu accent pe aderarea la Zona Euro, OECD, aderarea completă la spațiul Schengen și consolidarea poziției în NATO.

Integrarea României în Zona Euro nu este doar un obiectiv monetar, ci un pilon esențial pentru asigurarea stabilității economice pe termen lung. Adoptarea monedei euro va deschide oportunități către numeroase beneficii: de la stabilitatea macroeconomică, reducerea fluctuațiilor valutare și a inflației până la ratele mai mici ale dobânzilor, care vor susține investițiile și consumul sustenabil, aspecte fundamentale pentru o creștere economică solidă și durabilă.

Pentru a atinge acest obiectiv ambițios, trebuie să depășim provocările bugetare actuale și să îndeplinim criteriile de convergență reală stabilite prin Tratatul de la Maastricht. Menținerea stabilității monetare, participarea

la mecanismul european al ratelor de schimb sau alinierea cu standardele economice ale Zonei Euro sunt doar câteva dintre aspectele esențiale specifice acestei etape cruciale.

Trebuie avut în vedere faptul că adoptarea monedei euro va aduce avantaje substanțiale, precum o politică monetară coordonată de Banca Central-Europeană, ce va oferi o direcție clară și predictibilă, într-o lume economică aflată într-o continuă schimbare. Riscurile legate de fluctuațiile valutare vor fi diminuate, iar perspectivele pe termen lung pentru afaceri și investitori vor deveni mai sigure și mai atrăgătoare. În plus, integrarea în Zona Euro va consolida relațiile comerciale și financiare, eliminând riscul de schimb valutar și reducând costurile și incertitudinile asociate.

Aderarea României la OECD va marca o altă etapă semnificativă în parcursul nostru ca țară. OECD promovează bune practici și standarde ridicate în guvernarea economică și socială, iar prin adoptarea acestora, România va oferi transparență sporită, bună guvernare și o luptă mai eficientă împotriva corupției.

Un alt rol important în dinamica dezvoltării naționale îl va deține segmentul de consolidare și extindere a colaborărilor economice în spațiul Asia-Pacific. Deja sunt deschise noi piețe (Japonia, Coreea de Sud, Hong-Kong, Singapore), iar colaborările strategice în domenii precum energia nucleară și tehnologia avansată vor aduce beneficii semnificative. România trebuie să capitalizeze în acest domeniu, deoarece are șansa reală de a deveni un hub logistic și energetic în regiune, dacă abordează strategic aceste direcții.

În contextul geopolitic actual, România are oportunitatea de a deveni un autentic pol de stabilitate și securitate în regiune. Dezvoltarea, în România, a celei mai mari baze NATO de apărare din Europa va consolida securitatea națională și va atrage investiții strategice. Valorificarea potențialului nostru de a deveni un pilon al securității energetice în regiune este deja un atu important.

3. PROSPERITATEA

a) PIAȚA LIBERĂ, ECONOMIA, INDUSTRIA

Prosperitatea a fost posibilă ca urmare a ridicării succesive a barierelor din calea pieței libere, răspândindu-se treptat în acele zonele ale lumii care au îmbrățișat principiile fundamentale ale liberalismului. Prosperitatea reprezintă un rezultat al inițiativei particulare, al respectării drepturilor de proprietate și contractelor, al muncii asidue, al inovației puse în slujba tuturor. Experiența a arătat că singura modalitate de democratizare a accesului la bogăție o constituie tranzacțiile libere. Piața liberă funcționează ca o democrație economică, în care dreptul simbolic de a vota aparține oricărui ins dispus să producă bunuri și servicii utile consumatorilor și în care aleșii sunt cei ale căror eforturi contribuie la satisfacerea nevoilor. Evoluțiile din lumea occidentală a ultimelor secole au demonstrat că nivelul de trai al cetățeanului obișnuit a crescut pe măsură ce sectorul privat a devenit preponderent în raport cu sectorul public, cu alte cuvinte, pe măsură ce piața liberă a devenit mijlocul fundamental de alocare a resurselor.

Calitatea de membru al Uniunii Europene înseamnă că suntem parte a unei piețe libere ce cuprinde aproximativ 450 de milioane de persoane, cu

un produs intern brut de peste 16 trilioane de euro. A fi parte a unei asemenea piețe presupune nu doar privilegii, ci și obligații. Nu avem de-a face doar cu obligațiile ce țin direct de anumite politici din economie și finanțe, de care Guvernul României trebuie să se îngrijească. Avem de-a face cu obligația de a fi competitiv, de a fi tot mai inovativ și tot mai productiv, cu scopul suprem de a asigura prosperitate și bunăstare cetățenilor români.

Evident, politicile economice țin de competența Guvernului, iar Parlamentul, prin mijloacele sale politice, este dator să asigure controlul asupra acestor politici. Dar Președintele României are el însuși datoria de a veghea la aplicarea și derularea lor, tocmai pentru că este reprezentantul cetățenilor României. Astfel, cred că Președintele României trebuie să promoveze, în relația sa politică și funcțională cu Guvernul, valorile pe care noi, liberalii de azi, le socotim fundamentale pentru asigurarea prosperității românilor.

Economia României, după cum spune Constituția, este „o economie de piață, bazată pe libera inițiativă și pe concurență“ (art. 135 al. 1). Sunt decis să veghez și să insist asupra conformării politicilor economice potrivit acestor valori, care, iată, nu mai sunt doar liberale, sunt constituționale. Mai mult, istoria ne dovedește că sunt tocmai acele valori care, în mod tradițional, asigură prosperitatea.

În același timp, pe lângă datoria de a proteja libertatea pieței, a inițiativei și a concurenței, statul are și alte obligații constituționale în domeniu, dintre care, în actuala etapă de dezvoltare, cea mai importantă mi se pare a fi protejarea interesului național, atât în domeniul economic, în general, cât mai ales în domeniul exploatării și folosirii resurselor naturale ale României.

În această privință, din punctul meu de vedere, există o singură perspectivă legitimă. Resursele naturale ale României nu pot fi folosite decât în interesul creșterii bunăstării poporului român și întotdeauna cu convingerea că aceste resurse aparțin urmașilor noștri, cel puțin în egală

măsură cum ne aparțin nouă, celor de azi. Mai mult decât în orice alt domeniu, cred că ceea ce trebuie să caracterizeze exploatarea resurselor naturale este înțelepciunea. Nu doar calcule de eficiență sau de profit, dar nici teama paralizantă că orice exploatare de resurse naturale produce dezechilibre și dezastre ireparabile. Să fim înțelepți cu resursele noastre și ne vom bucura, noi și urmașii, noștri de binecuvântarea de a le avea.

În principiu, creșterea prosperității și satisfacerea progresivă a nevoilor și preferințelor unui număr tot mai mare de cetățeni se realizează fără ca cineva să se ocupe direct și planificat, centralizat, de acest lucru. În același timp, nu putem să glorificăm perfecțiunea pieței absolut libere, iar ipoteza că toți oamenii se comportă rațional în mediul socio-economic este nerealistă. De aceea, mecanismele publice de distribuire a avuției trebuie să continue să existe și să fie perfecționate, urmărind echitatea și solidaritatea cu categoriile vulnerabile.

Îmi afirm credința că putem atinge, ca indivizi și ca societate, un nivel superior de prosperitate și de bunăstare pentru care potențialul deja există. Avem și un criteriu obiectiv care ne este la îndemână și cu ajutorul căruia putem măsura eficiența politicilor noastre de dezvoltare. Va fi cel mai important criteriu la care mă voi raporta, când voi lucra cu Guvernul, cu Parlamentul și cu celelalte instituții ale statului, dar mai ales cu mediul de afaceri și cu organizațiile relevante economic, pentru a susține prosperitatea românilor: până în anul 2030, trebuie să ajungem la un PIB *per capita*, raportat la paritatea puterii de cumpărare, de 90% din media Uniunii Europene, față de nivelul actual de 80%. Acest indicator, tehnic și poate mai greu de înțeles, va fi mereu în vederile mele, căci el măsoară obiectiv standardul de trai. Însă dincolo de astfel de cifre, se află percepția oamenilor. Ei sunt cei care spun adevărul; ei spun dacă astăzi trăiesc mai bine decât ieri, ei ne vor spune mâine dacă vor fi mai prosperi decât azi. Iar scopul mandatelor mele va fi acela de auzi de la fiecare român în parte, peste zece ani, că este mai prosper și mai protejat în țara lui decât în prezent.

Este, însă, onest să spun că trebuie să fim pregătiți și pentru vremuri grele. Pe lângă multele prognoze optimiste, există și versiuni posibile ale unui viitor mai dificil. Crizele din 2009-2010, de natură financiară, și din 2020-2021, produsă de pandemia de COVID, ne-au arătat deja că prosperitatea poate fi amenințată. Nu doresc să mai trecem prin asemenea experiențe, dar am fi naivi să nu învățăm din ele. În asemenea momente, cred că *leadership*-ul președintelui este esențial. Dacă vor veni vremuri grele, vom trece prin ele împreună, eu asumându-mi partea de responsabilitate ce-mi revine.

Pentru ca economia noastră să fie tot mai puternică și creșterea ei să fie stabilă, protejată de influențele conjuncturale, este necesar să o păstrăm într-o paradigmă a predictibilității. Nu cred că o abundență normativă face bine economiei, ca și schimbările bruște ale regulilor jocului economic. Vom fi o economie atractivă pentru investiții și prietenoasă pentru inițiative de *start-up* doar dacă suntem predictibili. În economie, predictibilitatea și stabilitatea nu înseamnă stagnare, ci înțelepciune, transparență, menținerea unui dialog serios între stat și actorii economici privați și, mai ales, prudență.

În societatea românească a existat permanent preocuparea de a sprijini întreprinderile mici și mijlocii. Din păcate, modul în care guvernele și sectorul însuși au înțeles să facă acest lucru s-a centrat pe sprijin financiar. Sprijinul antreprenoriatului trebuie să rămână, cred, o politică economică importantă a statului. Doar că e nevoie și de altceva decât de sprijin financiar ocazional. Cred că ar trebui regândit sistemul legislativ care normează activitatea economică, astfel încât antreprenorul să cheltuiască mai puține resurse financiare și de timp în chestiuni administrativ-contabile, pentru a dedica mai multe resurse activității economice propriu-zise. De la flexibilizarea cadrului general normativ la debirocratizare, există multe lucruri de făcut în această direcție și a sosit timpul să le facem.

În viziunea mea, actorul principal al sistemului economic este întreprinzătorul, adică individul dispus să-și asume riscuri rezonabile, capabil

să descopere și să satisfacă nevoile celorlalți, să imagineze noi metode de producție, să descopere noi modalități de a satisface trebuințele semenilor, să creeze noi locuri de muncă, adică, să inoveze. Într-o societate civilizată și prosperă, inițiativa aparține creatorilor de întreprinderi private, statului revenindu-i misiunea de a crea și proteja cadrul juridic în care aceștia se manifestă. Vor trebui susținute acele inițiative antreprenoriale care produc inovație.

În același timp, cred că trebuie regândit modul în care statul stimulează sectoarele economice. În condițiile economiei globale, cred că anumite sectoare ale economiei românești, precum IT&C, transportul sau agricultura, trebuie încurajate. De altfel, este mai potrivit să nu mai vorbim despre „ajutoare“ de stat, pentru că sensul cuvântului este altul decât intenția care trebuie să motiveze acordarea unui așa-zis ajutor. Nu cred că e cazul să gândim dezvoltarea economiei noastre în termeni de „ajutoare“. Prefer să gândim în termeni de „stimulente“. Să descoperim sectoare economice românești care promet o dinamică productivă accentuată, care aduc prin ele însele dezvoltare sustenabilă și care arată un potențial competitiv. Logica sprijinului de stat va trebui să fie schimbată: preponderent către cei care au potențial de creștere.

De asemenea, este necesar un amplu program de adaptare și maximizare a utilizării tehnologiilor bazate pe inteligența artificială. Avem deja câteva *start-up*-uri care performează în acest domeniu. Însă, Inteligența Artificială va deveni foarte curând un mijloc prin care multe economii își vor accentua avantajele competitive; de aceea, voi propune Guvernului să susțină un program național de educație în domeniu, care să se adreseze nu doar tinerilor, ci și celor de vârstă medie, activi în domenii care sunt imediat vizate de atare transformări.

Recunoscând dreptul legislativului și executivului de a decide politica fiscală, reafirm clar că un sistem de impozitare progresiv este nepotrivit. Văd în sistemul de impozitare un stimul pentru dezvoltare și nu un mecanism de a strânge cu tot dinadinsul bani la buget. Sistemul de impozitare

progresiv frânează stimularea drumului spre prosperitate, care constituie, după cum spuneam, obiectivul meu principal.

Nu există exemplu istoric de societate care să funcționeze în absența unui ansamblu de instituții capabile să impună respectarea drepturilor de proprietate, a contractelor private, a regulilor de bună conduită, a unui cadru adecvat de manifestare a energiilor și creativității umane. Cu alte cuvinte, orice societate are nevoie de un sector guvernamental menit să ofere pieței libere ordinea și transparența care dă siguranță prosperității.

Însă rolul esențial al statului constă în completarea sectorului privat, nu în însușirea de funcții și atribuții specifice, în mod natural, celui dintâi. Statul sau sectorul guvernamental completează procesul economic, nu-l dirijează, nu-l controlează, nu-i obstrucționează funcționarea.

Având în vedere că statul deține monopolul asupra utilizării mijloacelor legale de coerciție, că folosește alte metode decât cele bazate pe cooperare liber-consimțită, ponderea sa în cadrul proceselor sociale, a celor economice în particular, trebuie să aibă o importanță secundară, ca excepție, lăsând sectorului privat, adică, pieței libere ponderea covârșitoare în procesul de creare a bunurilor și serviciilor.

Prosperitatea se obține prin libertate individuală, nu prin control etatist.

Administrarea sectorului guvernamental trebuie ghidată după același principiu al prudenței, al chibzuinței urmate de sectorul privat, deoarece resursele de care dispune sunt rare, la fel ca în cazul celor folosite prin intermediul pieței libere. O societate prosperă este posibilă în condițiile unui sector guvernamental restrâns, administrat după principiile unei discipline bugetare riguroase, în care deficitele trebuie acceptate în cazuri excepționale, bine argumentate.

b) MEDIUL RURAL ȘI AGRICULTURA

În general, problematica legată de agricultură este înțeleasă și discutată ca un domeniu economic de sine stătător, cu specificul și ciclicitățile sale. Abordările sectoriale sunt, desigur, utile, iar Guvernul este dator să se îngrijească de elaborarea unor politici agrare adecvate. După cum se știe, politica agricolă este un domeniu extrem de sensibil la nivelul Uniunii Europene, cu un grad de complexitate în plus generat de existența războiului din Ucraina. Societatea contemporană, oricât de evoluată ar fi, rămâne în mare măsură dependentă de agricultură și nu cred că în viitor lucrurile vor sta altfel.

Pentru noi, românii, chestiunea agricolă are, pe deasupra, o conotație sensibilă. După cum bine știm, lumea satului este matricea civilizației noastre. Satul este parte a identității noastre. Cu doar două generații în urmă, românii locuiau majoritar în mediul rural și mulți dintre cei care locuiau în mediul urban erau orășeni de primă generație. Accelerarea modernizării României a dus la urbanizarea civilizației noastre. Pe lângă faptul că, astăzi, mai mult de jumătate dintre români trăiesc în mediul urban, întreaga concepție a societății noastre despre sat și lumea satului s-a schimbat. Pe de o parte, dezvoltarea orașelor a făcut ca satele, adesea, să devină adevărate suburbii ale marilor orașe. Pe de altă parte, satele adoptă rapid toate elementele de confort urban. În sens opus, a apărut, deocamdată timid, o anumită tendință a locuitorilor orașelor noastre de a se muta în mediul rural. Posibilitatea de a munci de acasă sau pur și simplu retragerea după o viață urbană activă sunt doar două fenomene sociale tot mai întâlnite, care îi duc pe orășeni spre rural.

Ar fi stânjenitor să vorbim ca despre un fapt împlinit despre urbanizarea satului românesc sau, precum propaganda din vremea dictaturii comuniste, despre lichidarea diferențelor dintre sat și oraș. Cred că satul românesc va continua să existe indiferent de politicile guvernamentale de moment sau de ideologiile la modă. Din punctul meu de vedere, mediul rural este astăzi direct legat de mediul urban într-o complementaritate care va crește în anii ce vin. De altfel, mediul rural este nu doar furnizor de bunuri necesare vieții în mediul urban, ci reprezintă tot mai mult o opțiune de viață pentru românii din urban. Vor fi mereu români care vor prefera viața în mediul rural și pe măsură ce traiul rural adoptă elemente de confort urban fără să-și piardă trăsăturile unice, cred că tot mai mulți români vor opta în acest sens.

În mod decisiv, tehnologizarea agriculturii pune satul românesc în fața unor provocări noi, care pot fi lesne transformate în oportunități. Pledez pentru adăugarea unei perspective mai largi, umane, antropologice, la abordarea tehnică a agriculturii ca domeniu economic.

Regiunile rurale din România acoperă 87% din teritoriul țării, pe care locuiește 44% din populația țării. Este un areal divers în ceea ce privește natura, nivelurile de dezvoltare, particularitățile socio-economice și tendințele demografice. Această diversitate reprezintă una dintre cele mai bogate resurse ale României și de o importanță vitală pentru viitorul țării, pentru că, în ciuda provocărilor cu care se confruntă, prezintă numeroase oportunități. Iar provocările nu sunt puține: depopulare, îmbătrânire, lipsa locurilor de muncă și a conectivității etc.

Datorită slabei capacități de accesare a pieței europene de către producătorii autohtoni și imposibilității atingerii unui anumit standard de calitate cu costuri reduse, eliminarea taxelor pentru schimburile cu Uniunea Europeană, dobândită prin aderare, a constituit un avantaj univoc pentru producătorii de produse agricole din Uniune, care accesează la preț de dumping piața românească și mai puțin pentru producătorii români care au accesat puțin și greu piețele europene. Acest dezechilibru indică, în

aceiași timp, neacoperirea necesarului de consum intern cu produse de origine locală și accentuarea marginalizării economice a potențialului de producție autohton.

În contextul în care 70% dintre exporturile de produse agricole și alimentare reprezintă încă producție neprelucrată sau prelucrată primar (animale vii, cereale, oleaginoase, tutun, grăsimi și uleiuri vegetale), aceasta este o industrie esențială, care pune la dispoziție posibilități variate pentru valorificarea eficientă a diversității materiilor prime.

În ultimele trei decenii, suprafața totală a intravilanului orașelor a crescut cu mai mult de 100%. Orașele în expansiune au cunoscut vizibile extinderi, necontrolate și necoordonate cu spațiul rural din proximitate, ceea ce a creat consecințe grave asupra mediului rural, pe care l-a tulburat, fără să-l transforme în urban, oferind o infrastructură publică neadaptată (drumuri, apă/gaze, trotuare), dependența de automobil și accesul redus la facilități (precum spații publice, școli, spitale, zone de recreere).

Avem nevoie de o nouă viziune cu privire la satul românesc și voi propune, într-un dialog serios cu toți actorii sociali interesați, adoptarea unui Pact pe termen lung cu privire la satul românesc. Voi pleda pentru o viziune care să integreze potențialul cultural, prezervarea acestui vast patrimoniu, care conține elemente și valori materiale și imateriale impresionante, de la cele mai vechi și rafinate culturi preistorice din Europa până la construcții-monument și obiceiuri, tradiții sau practici unice, cu un nou mod de locuire comunitară și, mai ales, cu fructificarea potențialului economic al satului. Avem nevoie de un asemenea Pact pentru a răspunde tendințelor și provocărilor generate de globalizare, urbanizare arhitecturală, depopulare și îmbătrânire. Evident, acest Pact trebuie să fie făcut în strânsă legătură cu Planul de Acțiune Rurală propus de Comisia Europeană, pentru a face zonele rurale mai puternice, conectate, reziliente și prospere. Dar viziunea trebuie să fie a noastră și să ne exprime pe noi, ca români.

Pactul la care mă refer va trebui transformat ulterior într-un set de politici concrete și integrate. Acesta trebuie să ofere comunităților locale posibilitatea și mijloacele de a transforma provocările în avantaje; aceste provocări includ schimbările climatice, decarbonizarea, digitalizarea, gestionarea activă a resurselor naturale, a patrimoniului, mobilitatea durabilă și oportunități echitabile de locuri de muncă și de venituri, schimbarea generațiilor, integrarea noilor veniți în sat și inovarea socială.

Este important, de asemenea, ca politicile ce vor concretiza Pactul să fie flexibile, pentru că satele României, deși denotă, aparent, un spirit comun, sunt foarte diferite. E nevoie de soluții personalizate, în funcție de specificul fiecărei zone, pentru creșterea economică și crearea de noi locuri de muncă, iar ele trebuie completate, între altele, de o ofertă suficientă de servicii de bună calitate, locuințe, educație și formare, sisteme de sănătate, pentru a ne asigura că zonele rurale sunt nu doar durabile, ci și locuri atractive de locuit.

Chiar dacă comunitățile devin mai urbanizate, oamenii vor să se simtă mai aproape de hrana lor. Ei doresc mâncare proaspătă, mai puțin procesată și obținută durabil, deci prin lanțuri de aprovizionare mai scurte.

Tranziția la sisteme alimentare durabile poate fi și pentru România o oportunitate economică de neratat.

Soluția pe care o văd pentru rezolvarea multor probleme cu care spațiul rural de astăzi se confruntă este stimularea antreprenoriatului rural, care va duce la apariția unei solide clase de mijloc în acest spațiu. Între agricultura de subzistență și marile societăți agricole care gestionează inventare uriașe, există o cale de mijloc de care ne-am ocupat prea puțin. Clasa de mijloc din rural, foarte firavă astăzi, este soluția pentru stabilizarea acestui mediu de viață sănătos și plin de farmec. Știu că, în multe regiuni rurale, în mod natural, asemenea antreprenori au apărut și au prosperat. Afaceri mici și mijlocii apar tot mai mult în mediul rural și nu trebuie să ne abținem de la nici o măsură care încurajează acest proces. Fie că e vorba despre agricultură sau zootehnie, fie că e vorba despre afaceri cu obiect

conex, precum agroturismul, se poate vedea cum apare o clasă antreprenorială rurală. Cred că semnalul pe care ni-l dă piața liberă e clar: este nevoie de acești oameni, afacerile lor să aducă prosperitate satului românesc, iar statul să-i sprijine și să-i încurajeze. Clasa de mijloc este structura socială pe care putem clădi viitorul prosper în mediul rural.

c) SĂNĂTATEA

Cu toate îmbunătățirile vizibile care s-au realizat în ultimii ani, sistemul de sănătate românesc continuă să nemulțumească pe majoritatea celor care apelează la el. A fost foarte bine că, în ultimii cincisprezece ani, bugetul sănătății a crescut continuu și, în anumite intervale, spectaculos. Alocarea de resurse a adus o sensibilă îmbunătățire a calității serviciului medical, dar sunt încă multe de făcut. Experiența ne arată că saltul calitativ așteptat de cetățeni în privința sistemului de sănătate nu depinde numai de alocarea de resurse. Menținând o creștere constantă a resurselor publice alocate sistemului de sănătate, este necesară implementarea unor măsuri complexe pentru a asigura sustenabilitatea sistemului.

Sunt conștient că luarea acestor măsuri este dificilă din punct de vedere politic. Tocmai de aceea, cred că Președintele are un rol major în asigurarea sprijinului pentru aplicarea lor.

Este foarte important să reducem decalajele actuale dintre zone și regiuni pentru a asigura un acces egal la servicii de sănătate de calitate pentru toți cetățenii. În acest scop trebuie folosite toate fondurile disponibile – și mă gândesc mai ales la cele din PNRR – pentru a investi în infrastructura sanitară.

În paralel, digitalizarea serviciilor de sănătate, prin implementarea Strategiei Naționale de Digitalizare în Sănătate, dezvoltarea dosarului

electronic al pacientului, telemedicina, extinderea platformelor de programări online și a sistemelor integrate de gestionare a datelor medicale vor reduce birocrăția, vor facilita accesul rapid la informații și vor îmbunătăți calitatea îngrijirii medicale.

Prioritizarea alocării resurselor către medicina primară și de urgență, dezvoltarea programelor de *screening*, și, în general, accentuarea preocupărilor pentru prevenție sunt direcțiile pe care va trebui reșezat sistemul nostru medical.

În opinia mea, resursa umană care asigură serviciile de sănătate este cel puțin la fel de importantă ca resursa financiară. Este nevoie de o strategie clară pentru formarea și distribuția personalului medical în funcție de necesitățile reale ale populației. Chestiunea sensibilă a plecării tinerilor medici și a cadrelor medicale în străinătate trebuie privită cu mare atenție. Este un fenomen care nu are doar o singură cauză, și mă angajez să mă implic în identificarea și susținerea măsurilor necesare stopării acestui fenomen.

Cred, de asemenea, că încurajarea implicării active a autorităților locale în sectorul de sănătate este necesară. Autoritățile locale sunt cel mai bine poziționate pentru a răspunde nevoilor specifice ale comunităților lor. În plus, acolo unde autoritățile locale au decis să se implice în acest domeniu, rezultatele sunt foarte bune.

Toate aceste măsuri necesită o asumare politică largă, dialog, dezbateri ample, campanii de informare și de conștientizare a problemelor de sănătate publică, precum și a problemelor sistemului de sănătate și a soluțiilor propuse. Președintele României trebuie să fie catalizatorul acestei schimbări, oferind o umbrelă sub care sănătatea să fie cu adevărat considerată un domeniu prioritar. Președintele poate facilita dialogul între Guvern, Parlament și autoritățile locale, poate veghea la promovarea investițiilor și accesarea fondurilor europene pentru modernizarea infrastructurii de sănătate, poate susține și iniția campanii naționale de conștientizare și prevenție și poate media cooperarea internațională pentru îmbunătățirea

standardelor și practicilor medicale în România. Numai printr-o abordare concertată și determinată putem crea un sistem de sănătate eficient și echitabil pentru toți cetățenii.

d) EDUCAȚIA

Pe bună dreptate, românii identifică sursa multor neajunsuri din viața lor comunitară prin defecțiunile sistemului de educație. Cred cu tărie că școala românească trebuie să producă nu doar competențe și abilități, ci caractere. Un sistem de educație eficient, în stare să asigure resursa umană pentru România de mâine, nu se poate clădi decât în relație directă cu familia elevilor și cu comunitatea locală.

Totodată, școala românească trebuie să cultive în copiii noștri spiritul civic, atașamentul pentru valorile democrației și ale libertății, învățându-i că a fi un bun român înseamnă, înainte de toate, să-i prețuiești și să-i respecti pe ceilalți, să cunoști și să ai discernământul valorilor. Bunul caracter se exprimă, întotdeauna, prin a fi un bun cetățean.

Niciun copil nu trebuie să rămână în afara școlii! Problema abandonului școlar trebuie discutată lucid, iar cauzele nu trebuie eludate din considerente ideologice. Sărăcia, dar și anumite rele obișnuințe comunitare țin copiii departe de școală, iar eforturile statului trebuie concentrate asupra acestor două cauze în principal. De asemenea, oferta școlară trebuie diversificată. Este firesc să avem elevi foarte buni la învățătură și elevi care performează mai puțin. Sistemul școlar trebuie să ofere șanse tuturor. Sistemul trebuie să regândească serios modul de evaluare școlară, cu precizarea că cea mai proastă soluție este relaxarea sau rărirea momentelor de evaluare. Sistemul de educație trebuie să fie prietenos, dar ferm în raport cu elevii, precizând că această trăsătură nu este un scop în sine. Obiectivul

procesului de învățământ trebuie să fie acela de a crea oameni liberi, gata să facă ceea ce cred că trebuie să facă pentru a-și cultiva vocațiile și a performa.

În privința educației superioare, este indiscutabil nevoie de o regândire a sistemului de finanțare. Guvernul va trebui să evalueze finanțarea per student. Au trecut deja mai mulți ani de când aplicăm acest principiu de finanțare și putem să avem o evaluare consistentă a rezultatelor sale. Poate că o finanțare care să urmărească performanța universității mai degrabă decât numărul de studenți înscriși este mai potrivită pentru actuala etapă, în care universitățile noastre încearcă să urce în clasamentele internaționale. E nevoie să susținem mai degrabă performanța, fără să uităm că învățământul superior însuși este unul în care excelența academică trebuie să primeze.

În același timp, va trebui să trecem cu autonomia universitară la un nou nivel. Astăzi, universitățile se bucură de cadrul legal care le conferă această autonomie. Dar transpunerea acestei autonomii în realitate este încă timidă. Am putut constata în ultimii ani că mediul politic exercită o influență prea mare în unele universități și că universitățile acceptă această influență cu ușurință, de la acordarea titlurilor științifice până la oferirea universității ca platformă pentru discursuri politice sau electorale. Universitățile trebuie lăsate libere să discute *despre* politică, dar nu trebuie niciodată să *facă* politică. Iar rectorii și decanii trebuie să fie mai riguroși în apărarea acestei reguli. Voi avea un dialog continuu cu universitățile românești, cu Consiliul Rectorilor, și nu voi obosi să susțin imunizarea totală a activității academice față de influența politică.

În același timp, universitățile trebuie încurajate să participe în competiții de finanțare, naționale și internaționale, acordându-le maximă flexibilitate în stabilirea propriilor programe de cercetare și predare. De altfel, cercetarea și inovarea trebuie legate direct și strâns de universități.

Poate că cel mai neglijat potențial uman al națiunii române este acela inovativ. Ceea ce este de mirare, pentru că tocmai acest potențial

caracterizează națiunea noastră. Noi formule de sprijin pentru cercetare și inovare vor trebui avute în vedere. Mi se pare că este o prioritate să sprijinim nu doar contactul, ci participarea directă a cercetătorilor români la programe internaționale de cercetare.

e) MEDIUL

Provocările climatice nu ocolesc România. Efectele acestor provocări se vor resimți în aproape toate planurile vieții noastre de zi cu zi. Răspunsul nostru la aceste provocări trebuie integrat într-un ansamblu de măsuri menite, pe de o parte, să anihileze efectele nocive ale acestor provocări și, pe de altă parte, să nu afecteze calitatea vieții. De asemenea, răspunsul la provocările climatice nu poate fi doar al nostru. Este nevoie de soluții acceptate și aplicate regional sau chiar global, promovarea unei strategii unitare pentru combaterea efectelor schimbărilor climatice și a impactului acestora în societate. Avem nevoie de un plan de combatere a deșertificării printr-o politică susținută de reîmpădurire, asociat unei politici de folosire rațională și eficientă a apei pentru creșterea rezilienței în fața schimbărilor climatice.

Toate acestea au, deja, un grad ridicat de urgență, având în vedere inerția firească a marilor fenomene naturale. Este, așadar, necesar ca Președintele României să coordoneze un grup de lucru pe probleme de mediu, însărcinat să elaboreze aceste strategii și să gândească aceste măsuri. Grupul de lucru va fi preocupat de creșterea gradului de re folosire a materiilor prime prin dezvoltarea de strategii sectoriale de recuperare și re folosire a materialelor incluse în sistemul de garanție-returnare, de creșterea calității aerului în mediul urban prin politici de reducere a poluării și crearea de centuri verzi în jurul aglomerărilor urbane, precum și de

creșterea rezilienței populației în fața schimbărilor climatice și a dezastrelor naturale prin programe de educație și soluții bazate pe capacitatea de regenerare a naturii. Nu în ultimul rând, e nevoie de un program național dedicat ecologizării și reconversiei economice a siturilor contaminate istoric prin dezvoltarea unui program național dedicat.

4. LIBERTATEA

Libertățile fundamentale ale românilor nu le sunt acordate de stat, ci sunt naturale, le aparțin în mod firesc și, de aceea, sunt inalienabile. În raport cu drepturile și libertățile fundamentale enumerate în Constituția României, detaliate în legislație sau în jurisprudența Curții Constituționale ori a instanțelor de judecată române sau europene, statul are o seamă de responsabilități. El este dator să le respecte și, la nevoie, să le apere în fața unor încălcări.

Trebuie să fim conștienți că libertatea nu este niciodată obținută pe deplin și că avansul libertății este oricând reversibil. Vă chem să lucrăm împreună pentru a consolida și apăra libertatea fiecăruia dintre noi.

Pericolele la adresa libertății sunt de ordin intern și de ordin extern. Din interior, libertatea este pândită de amenințarea extremismului și a intoleranței. Din exterior, libertatea noastră este amenințată de pericolul expansiunii sistemelor totalitare și dictatoriale în versiuni noi, dar la fel de periculoase ca totalitarismele brutale ale secolului trecut. Dar, fie că vin din exterior, fie că vin din interior, aceste amenințări ne pot pune în primăjdie libertatea cu adevărat numai dacă mintea noastră și credința noastră sunt copleșite, înșelate, subjugate.

Ca președinte, voi veghea neobosit la libertatea românilor și a României. Am făcut-o ca militar. Știu bine ce înseamnă să stai de strajă. Dar sunt conștient că vigilența și competența străjii nu sunt suficiente pentru un bun președinte. Mai e nevoie de ceva în plus. Românii au nevoie

de o siguranță morală, de cineva care să păstreze tot timpul dialogul cu ei, să nu-i lase să deznădăjduiască, să nu-i mintă, să nu-i amăgească, ci să le dea încredere, arătându-le limpede un viitor mai bun, tangibil. Voi apăra starea de libertate a țării și a instituțiilor ei și voi fi alături de fiecare român ca să-l sprijin să își mențină liber spiritul și credințele.

Consider că respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, în viziunea modernă, europeană, actuală sunt condiția fundamentală a unui standard ridicat de trai.

a) JUSTIȚIA

Așteptările românilor de la sistemul nostru judiciar sunt mari. Pe bună dreptate! Justiția se bucură astăzi de independență funcțională și de alocări bugetare în creștere. Ar trebui să întorcă societății justiție pe măsură.

Deși sistemul nostru de justiție este alcătuit, din punct de vedere instituțional, în respectul tuturor exigențelor statului de drept european, deși funcționarea sa este legal proiectată pentru a fi compatibilă cu sistemele de justiție ale țărilor din Uniunea Europeană și justiția noastră este integrată deplin în sistemul judiciar al UE, românii continuă să aibă o încredere limitată, adesea chiar foarte scăzută, în acest sistem. Pentru Președintele României, asumarea atribuțiilor constituționale în raport cu sistemul de justiție trebuie să constituie o preocupare permanentă. Datoria Președintelui în privința justiției este mai mult decât aceea de a fi cel dintâi cetățean care se supune hotărârilor judecătorești și respectă fiecare categorie profesională care activează în sistem. Președintele României este dator să asculte motivele pentru care românii nu au încredere în justiției, să le raporteze la necesitatea primordială de a asigura independența justiției și să caute soluții. Nu este vorba despre vreo mediere între

societate și sistemul judiciar, pentru că nu vorbim despre o fractură socială majoră. Președintele nu trebuie să se transforme într-un al doilea Avocat al Poporului. Dar este vorba despre folosirea tuturor pârgurilor de autoritate pe care le are, inclusiv cele de natură politică și morală, pentru a crește încrederea societății în justiție. Și totul începe cu evaluarea atentă a motivelor neîncrederii.

Astfel, cred că este inadmisibilă folosirea instituțiilor judiciare pentru reglarea conturilor politice sau de afaceri. Influențele politice în justiție sunt toxice. Magistrații trebuie să respecte cu rigurozitate incompatibilitățile de orice natură indicate în statutele lor profesionale și să limiteze la minim relațiile cu mediile politice. Firește, magistrații au simpatii politice sau sensibilități ideologice. Ei sunt, însă, obligați să se abțină de la orice manifestare în acest sens. Când spun orice manifestare, mă refer la orice acțiune publică, fie că este legată de o cauză anume ori nu, din care se poate deduce o susținere pentru un partid politic ori pentru o anumită ideologie. De asemenea, mecanismele profesionale de protecție a ingerințelor de ordin politic trebuie revizuite și eficientizate. Cred că Inspekția Judiciară este un asemenea instrument, dar și o periodică comunicare internă cu privire la sensurile independenței justiției este utilă.

În ceea ce-i privește pe politicieni, nu voi ezita să intru în confruntare politică direct cu orice membru al clasei politice, indiferent de funcția sau ori de formațiunea din care provine, dacă voi afla că încearcă să se folosească de puterea sa pentru a influența justiția.

Același tip de toleranță zero pe care sistemul de justiție trebuie să-l arate contactelor cu lumea politică este necesar să fie practicat și în raport cu lumea afacerilor. Una dintre cauzele neîncrederii în justiție este că puterea economică, exact ca și puterea politică, intervine în justiție pentru a obține decizii prin care să regleze interese ilegitime. O justiție în care nu contează dacă ai bani și putere este idealul spre care trebuie să ne îndreptăm. Sigur, un justițiabil care dispune de resurse bănești își va putea asigura o apărare mai bună. Acest fapt este imposibil de negat și, în același

timp, imposibil de schimbat. Însă, magistratul nu trebuie să fie influențat în deciziile sale de această inegalitate a părților din fața sa.

În același timp, lupta împotriva corupției trebuie să continue. Avem deja o experiență în această privință. Experiența, știu, este controversată. Eu cred că sporirea eficienței în combaterea corupției prin mijloace judiciare este evidentă. De asemenea, sunt conștient că sub cauza nobilă și acut necesară a luptei cu corupția s-au produs abuzuri și s-au comis erori, unele, foarte grave. Sistemul nostru de justiție trebuie să găsească, acum, după ce a cunoscut și momente tumultuoase, dar și momente de apatie, ritmul și tonul corect al luptei cu corupția. Ferm și neobosit, dezinhibat și tot mai competent, dar atent la propriile derapaje și prudent în raport cu prezumția de nevinovăție.

Nu în ultimul rând, sistemul judiciar trebuie să fie mai eficient și mai rapid. Nu este vorba doar de numărul uluitor de dosare de mare corupție care se prescriu din faza de judecată; e vorba despre litigii din dreptul civil, din dreptul muncii, din dreptul comercial, din dreptul proprietății intelectuale care primesc termene de judecată extrem de lungi, uneori de ordinul anilor. Asemenea neajunsuri pot fi reglate de sistem, în deplină independență și, ca președinte, voi îndemna sistemul să o facă.

Mai sunt și alte motive de neîncredere a societății în justiție, cum ar fi slaba pregătire profesională a unor magistrați, aspecte logistice privind desfășurarea activității de zi cu zi, deficiențe adesea semnalate de CEDO în sistemul penitenciar, deficiențe destul de supărătoare în modul de redactare și de executare a hotărârilor judecătorești definitive etc.

În ceea ce mă privește, ca președinte, voi asculta mereu vocea societății și mă voi face purtătorul ei de mesaj către sistemul judiciar, a cărui independență o voi respecta. Dar scopul meu principal este acela de a contribui la creșterea gradului de încredere a societății în sistemul judiciar, pentru că acesta este un aspect fundamental al creșterii încrederii societății în instituțiile statului, iar calea spre pace și prosperitate nu este alta decât calea încrederii.

b) DEMOCRAȚIA

Democrația este cea mai importantă cucerire a Revoluției. Democrația are ca premisă libertatea și este, din punctul meu de vedere, o condiție esențială a prosperității. Democrația se exprimă în toate palierele vieții sociale în moduri diferite. Statul nu trebuie să se implice în tot ce ține de mersul societății. Dimpotrivă, spiritul democratic trebuie să se manifeste, în principal, ca urmare a modului de gândire și de comportament al individului liber, autonom.

Președintele, însă, are datoria de a veghea la păstrarea spiritului democratic în instituțiile statului și în mediul politic. Referitor la instituțiile statului, Constituția îi stabilește obligația vegherii la buna lor funcționare, or statul român este unul democratic, ceea ce înseamnă că buna lor funcționare nu poate fi altfel decât compatibilă cu democrația. În ceea ce privește instituțiile politice, Președintele României are legitimitatea de a aborda în dialogul cu acestea aspectele ce țin de democrație, pentru că este omul politic ales cu cea mai largă reprezentativitate directă.

Evident, fiecare partid, fiecare parlamentar, Guvernul sunt liberi să-și desfășoare atribuțiile în conformitate cu legea și cu mandatele politice care le sunt acordate. Consider, însă, că Președintele trebuie să vegheze nu atât la îndeplinirea acestor mandate, cât la păstrarea întregului joc politic la care aceste instituții politice participă în limitele democrației.

De asemenea, în viziunea mea există o legătură directă între calitatea mediului politic și societate. Democratică nu trebuie să fie doar puterea politică, ci societatea în ansamblul ei. Or, democrația se confruntă cu provocări majore în viața de zi cu zi a cetățenilor. În timpurile pe care le trăim,

societățile din spațiul euroatlantic tind să se polarizeze, legăturile de solidaritate societală se rup, raporturile dintre grupuri sociale alcătuite pe diverse criterii devin tot mai tensionate. Pe acest fond, raportul dintre majoritate și minoritate devine tot mai greu de gestionat după reguli democratice.

Minoritățile de orice fel trebuie protejate. Este de datoria statului să-și afirme neutralitatea și imparțialitatea, restabilind raporturile democratice între participanții la contractul social. Dar până să fie necesar să intervină direct, pe cale legislativă sau administrativă, ori chiar judiciară, statul are multe de făcut pentru a păstra spiritul democratic în societate.

Cred că o societate puternică este aceea care funcționează bine în contextul unei vieți minoritare vibrante. Eu însumi sunt un om cu credințe și convingeri. Sunt perfect conștient că există compatrioți de-ai mei cu alte credințe și convingeri. Fără să-mi trădez o clipă valorile, îi respect și mă simt atașat de toți românii. Identitățile minoritare de orice fel – etnice, religioase, politice etc. – vor fi protejate conform celor mai înalte standarde europene și se vor putea manifesta liber. Voi fi inamicul neîmpăcat al oricărei inițiative care va învrăjbi pe români unii împotriva altora.

5. DEMOGRAFIA ȘI FAMILIA

De mai mulți ani, România înregistrează un trend negativ al sporului de populație. Recensământul din 2021 a indicat o descreștere a populației României față de recensământul precedent, cel din 2011, când rezultatele au indicat, la rândul lor, o scădere față de recensământul din 2001. Practic, populația României anului 2021 a fost cu puțin mai mică decât cea din 1966. Nivelul de trai este cu mult mai ridicat astăzi decât era acum 60 de ani, la fel gradul de libertate individuală și socială, iar nivelul general de cunoaștere în toate domeniile care protejează viața este, astăzi, incomparabil. Și totuși, populația României continuă să scadă. De asemenea, indicele de îmbătrânire demografică este într-un trend de creștere.

Este de la sine înțeles că cea dintâi datorie a unei națiuni este să-și asigure viitorul. Suntem preocupați de viitorul nostru economic și social, de viitorul nostru politic, de asigurarea păcii și stabilității, dar toate acestea vor fi periclitare dacă vom continua să ne împruținăm. Consider că familia este valoarea cea mai importantă din viața personală a unui om și constituie mediul în care viața personală capătă cu adevărat sens. În rândul generațiilor mai noi se constată o anumită reticență în privința întemeierii unei familii. De asemenea, un număr semnificativ de români trăiesc singuri sau raportează sentimente de singurătate și mă refer, mai ales, la persoanele în vârstă. Societatea noastră îi cuprinde pe toți și trebuie să găsească nu doar resurse de empatie, ci și mijloacele necesare ca niciun român să nu se simtă străin și abandonat în țara lui. Au loc, mai ales în

mediul urban, mutații majore de ordin cultural și psihologic, iar instituția familiei este direct afectată. Oamenii anului 2024 înțeleg prin familie lucruri diferite față de ceea ce doar cu o generație în urmă înțelegeam.

Cred că formula tradițională a familiei rămâne în continuare viabilă, chiar dacă unele concepții contemporane contestă acest lucru. Cred, de asemenea, că nouă, românilor, continuă să ni se potrivească cel mai bine tipul de viață de familie în care sunt prezente trei generații: bunici, părinți, copii. Legăturile familiale sunt esențiale pentru bunul mers al societății, căci familia este primul și cel mai important mediu în care generațiile viitoare sunt educate, dar și cel mai eficient mediu de protecție pentru cei vulnerabili. Familia constituie și o puternică motivație pentru muncă și pentru reușite profesionale. Cred cu tărie că un reviriment demografic este posibil, mai ales prin viața de familie. Realitatea socială a României arată că formulele de viață de familie monoparentală sau cele în care lipsește generația părinților, plecați la lucru, sunt des întâlnite. Consider să statul trebuie să acorde în mod egal protecție familiei indiferent de situația particulară în care se găsește, pentru că forța ei educativă și valorile pe care se bazează rămân aceleași.

Sigur că oamenii sunt liberi să opteze pentru modul de viață în care cred. Statul, însă, trebuie să aibă o opțiune clară, aceea de a încuraja formarea cât mai multor familii, de a le proteja și de a le valoriza prin politici specifice, de a încuraja natalitatea și de a se îngriji de seniori. Aceste politici nu trebuie, desigur, să discrimineze în sens constituțional, dar ele trebuie să fie evidente în privința opțiunii pro-familie. Avem, deja, o suită întreagă de politici încercate de diferite guverne în această direcție. Niciuna nu a dat rezultate, poate, și din cauza faptului că familia nu a fost considerată o valoare socială în sine și nu a făcut obiectul unor politici multiple, coerente, pe mai multe paliere guvernamentale. O majorare de alocații într-un an sau o creștere a duratei concediilor pentru mame în alt an au fost binevenite, dar asemenea măsuri sunt departe de a putea fi

considerate politici coerente, de natură să răspundă eficient complexității problemei scăderii noastre demografice.

Situația demografică a României este, însă, critică și din alt motiv. Nu doar raportul dintre natalitate și mortalitate duce la scăderea populației țării, ci și raportul nefericit dintre imigrare și emigrare. Numărul celor care părăsesc România este mult mai mare decât al celor care se stabilesc în România venind din alte părți.

În timp, fenomenul plecării românilor, mai ales al celor tineri și al celor înalt calificați, a căpătat dimensiuni îngrijorătoare. Pe bună dreptate, societatea românească este extrem de sensibilă în privința acestui fenomen. Seniorii își vor tinerii lângă ei, iar tinerii vor să evolueze și să se dezvolte într-un sistem socio-profesional competitiv și corect. În viziunea mea, cea mai bună soluție pentru a descuraja plecarea tinerilor din țară este valorizarea muncii și a meritului. Cel care muncește și merită trebuie să simtă recompensa și respectul pentru efortul său. Aceasta este adevărata justiție socială: recunoașterea meritului și recompensarea corectă a muncii.

Faptul că tinerii români au, astăzi, acces fără opreliști pe piața muncii europeană și pot să se stabilească oriunde doresc pe teritoriul Uniunii Europene este, desigur, un drept care derivă direct din statutul României de membră a acestei organizații. S-a spus de multe ori că libertatea deplină a legăturilor dintre românii plecați în afara granițelor țării și familiile lor din țară a fost benefică pentru economia noastră, dar și pentru dinamica mentalităților din societate. Apreciez în cel mai înalt grad contribuția pe care românii din diaspora au avut-o la dezvoltarea României în ultimele decenii. Dar cred că, pentru a putea face saltul de calitate a vieții spre care vrem să ne îndreptăm, este mai important acum să fim împreună aici, acasă.

Sunt conștient că schimbările socio-economice pe care le preconizăm vor fi de natură să reducă apetitul tinerilor noștri de a-și căuta un viitor în afara țării, departe de familiile lor. Este unul dintre motivele pentru care vom realiza împreună obiectivul creșterii prosperității într-o Românie

sigură. Dar sunt la fel de conștient că tinerii noștri trebuie să circule în lume, să studieze și să muncească în țările dezvoltate. Le face bine și lor, ne face bine și nouă. Esențial, însă, este ca ei să se întoarcă acasă, să plece de la bun început cu gândul revenirii și acest gând să nu-i părăsească. Aceasta este România pe care vă chem să o construim împreună! Împreună, în următorii zece ani, vom avea acea țară din care tot mai puțini tineri vor pleca, iar mulți dintre cei care vor pleca vor reveni.

Pentru a analiza chestiunea scăderii demografice în toată complexitatea ei și pentru a da răspunsurile corecte acestei adevărate crize prin care trece națiunea noastră, voi înființa și voi coordona o comisie prezidențială de specialitate. Cred că una dintre vocațiile instituționale importante ale funcției prezidențiale este tocmai aceea de a coordona eforturi interinstituționale, precum și expertize combinate, statale și civice, pentru a putea formula politicile publice cele mai potrivite unor provocări de mare complexitate. Pentru președinția mea, comisia dedicată problemelor demografice va fi una dintre cele mai importante.

6. ROMÂNIA ÎN UE. POLITICA EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE

a) ROMÂNIA ÎN UE

Apartenența noastră la Uniunea Europeană este una dintre marile noastre izbânde postrevoluționare. O șansă istorică pentru realizarea dorințelor de prosperitate în libertate, de pace și securitate ale națiunii române. E suficient să reamintesc faptul că balanța noastră financiară cu Uniunea Europeană are un sold pozitiv de aproximativ 66 de miliarde de euro, ceea ce înseamnă că la fiecare euro cu care a contribuit la bugetul Uniunii, România a primit trei euro înapoi. În plus, calitatea de membru este o garanție extrem de convingătoare pentru investițiile internaționale și acest lucru se vede limpede în dezvoltarea noastră economică din 2007 încoace. Adaug aici și modernizarea accelerată a instituțiilor și a legislației, infuzia de *know-how* și, nu în ultimul rând, beneficiile de ordin moral ale acestei apartenențe. Uniunea Europeană este cu adevărat un club de elită al prosperității, iar apartenența la acest club deopotrivă onorează și protejează, dar și obligă. Putem trece la nivelul superior de prosperitate numai în interiorul Uniunii Europene. O altă cale este de neconceput!

Mai mult, avem o poziție foarte bună socotind criteriile care, în general, stau la baza organizării instituțiilor decidente ale Uniunii, fiind a șasea țară ca pondere în Parlamentul European. Pe bună dreptate, există o veche nemulțumire în societatea românească cu privire la faptul că influența noastră nu este, încă, pe măsura acestei ponderi. Într-adevăr, e mult loc de îmbunătățire în modul nostru de exprimare în cadrul Uniunii, ca și în privința felului în care ne promovăm interesul național.

Voi coordona reprezentarea României la nivelul Uniunii, în primul rând ca membru al Consiliului European – cel mai înalt for de decizie politică. Mă voi asigura că Guvernul, parlamentarii, funcționarii noștri cu atribuții în domeniu vor reprezenta România cu competență și demnitate.

În ceea ce mă privește, plec de la ideea fundamentală că interesul național primordial al României și al cetățenilor ei în acest moment este să aparțină unei Uniuni Europene din ce în ce mai puternice, mai coezive și mai eficiente. România își va aduce contribuția la creșterea nivelului de integrare europeană și la creșterea profilului economic și strategic al UE în lume. În Uniune, vom milita pentru democratizare, transparentizare și debirocratizare, pentru păstrarea deciziilor europene în cadrul valorilor fundamentale ale Uniunii.

Cred că datoria principală și urgentă a UE față de cetățenii ei, inclusiv față de cetățenii români, în acest moment, este să se concentreze pe realizarea integrării statelor membre în domeniile energetic, precum și de securitate și apărare. În plus, Uniunea trebuie să decidă o reformulare a politicilor migraționiste. După opinia mea, votul cetățenilor europeni la ultimele euro-alegeri este un mesaj clar în această direcție.

Am încredințarea că noua Comisie și noul Parlament European, alături de Consiliu, au înțeles mesajul acestui vot. Recent adoptatele „Agenda Strategică a UE pentru perioada 2024 – 2029“ și „Foaia de Parcurs pentru lucrările viitoare privind reformele interne“ oferă direcțiile de acțiune europeană imediată. România trebuie să se implice activ, cu curaj și

responsabilitate, în realizarea marilor obiective asumate astfel de Uniune, pentru că de viitorul acestei Uniuni depinde direct viitorul nostru. Confirmându-și vocația democratică, Uniunea Europeană va deveni mai puternică numai prin voința comună a tuturor membrilor ei.

România se pronunță ferm pentru o Europă liberă și democratică, care se exprimă la nivel global conform acestor valori. Contribuția noastră la realizarea obiectivului unei Europe libere și democratice este, în primul rând, consolidarea libertății și democrației în România. Doar o țară liberă și democratică poate câștiga respectul partenerilor săi.

În actuala conjunctură internațională amenințatoare, forța Uniunii Europene trebuie să se dovedească în primul rând în capacitatea ei de a-și apăra cetățenii și valorile. UE a adoptat deja câteva decizii importante referitoare la creșterea propriilor capacități de apărare – este extrem de necesar să le îndeplinim cât mai repede. Cooperarea cu NATO trebuie întărită, lupta cu migrația ilegală și crima organizată trebuie să fie și mai eficientă, iar noile forme de criminalitate cibernetică au nevoie de noi răspunsuri, pe măsură. Nu în ultimul rând, corupția rămâne o amenințare la adresa Uniunii căreia trebuie să i se răspundă cu vigoare, pentru a crește încrederea cetățenilor în instituții și, deopotrivă, pentru a înlătura vulnerabilități în raport cu amenințările din exterior.

Cu deosebire, vom fi interesați de abordarea cuprinzătoare a gestiunii frontierelor, propusă în Agendă. Va trebui urgent îndreptată eroarea refuzului de a accepta aderarea României la spațiul Schengen și odată această eroare îndreptată, se va vedea imediat efectul benefic, inclusiv în planul gestionării frontierei comune.

Dar nimic din aceste deziderate nu se poate realiza dacă Europa nu va fi ea însăși un spațiu al prosperității și competitivității. Solidaritatea membrilor UE este crucială din acest punct de vedere, pentru că piața comună este ceea ce ne-a adus la acest nivel de prosperitate și tot piața comună, fondată pe valori liberale nuanțate social, ne va duce la nivelul următor de prosperitate. Într-o lume tot mai competitivă, Europa trebuie

să-și consolideze competitivitatea. Abordarea acestei teme, însă, trebuie să fie făcută cu înțelepciune. Creșterea competitivității europene presupune, desigur, creșterea competitivității în interiorul pieței noastre comune. Eliberarea spiritului antreprenorial, a spiritului creator și inovator de sub apăsările administrative și birocratice, inclusiv de sub povara taxării, acolo unde această povară se resimte, este, de aceea, absolut necesară. Dar, în același timp, creșterea competitivității noastre economice nu este un scop în sine, nu este o aventură. Astfel, grija pentru mediu trebuie să rămână la cote înalte, precum și preocuparea pentru difuzarea cât mai largă a bunăstării obținute prin dezvoltarea pieței comune. Calitatea vieții oamenilor este ceea ce trebuie să ne intereseze în primul rând și nimic nu trebuie să fie mai important pentru noi.

În principiu, România este de acord că procesul de reformare internă al UE trebuie să continue simultan cu procesul de extindere. Avem capacitatea instituțională și, mai ales, voința politică de a realiza concomitent cele două procese de care depinde direct viitorul nostru, ca Uniune.

De asemenea, România va lucra îndeaproape cu Comisia Europeană la elaborarea și implementarea unei noi strategii, coerente și cuprinzătoare, pentru regiunea Mării Negre. Din toate punctele de vedere, regiunea Mării Negre este acum cea mai complicată vecinătate a Uniunii. România este, bineînțeles, parte a soluției. Strategia UE la Marea Neagră este absolut necesară nu doar pentru noi, ci pentru întreaga Uniune și suntem gata să ne asumăm responsabilitățile care decurg din plasamentul nostru geostrategic, din tratatele Uniunii și din obligația morală de solidaritate cu ceilalți membri.

Bineînțeles că România continuă să aibă interesele ei proprii în cadrul UE. Mai ales în această direcție avem multe de făcut. Cazul Schengen este încă dureros și înainte de a blama pe alții (deși a fost o nedreptate) este nevoie să evaluăm ce anume am fi putut noi face mai bine și nu am făcut.

România este interesată în cel mai înalt grad în absorbția tuturor fondurilor europene disponibile, în susținerea accesului liber la piața unică

europăeană și racordarea la competitivitatea acesteia. Mă pronunț pentru o regândire a ritmului de tranziție la „energia verde“. Nu trebuie să ne schimbăm obiectivul, dar trebuie să reaşezăm termenele și să regândim modalitățile de sprijin și compensații.

Avem nevoie de o nouă strategie de finanțare la UE în domeniile cercetării, dezvoltării și inovării (CDI) prin încurajarea transferurilor de *know-how* între statele membre, pentru a încuraja efectul multiplicator al CDI în mai multe state membre.

Nu în ultimul rând, România se va alinia strategiei de apărare a UE. Atât UE, cât și NATO au anunțat recent elaborarea unor strategii de îmbunătățire a producției și aprovizionării cu armament a țărilor membre, cu scopul de a spori reziliența militară. Aceste strategii se vor traduce prin proiecte de investiții comune în fabrici de tehnică militară, respectiv prin cooperări între țări și companii din sectorul militar (de stat, cât și private), în care România se va implica din plin.

Vom fi consecvenți în susținerea lărgirii Uniunii Europene cu țările candidate, cu accent particular pe Republica Moldova.

Astfel, coordonatele exprimării noastre ca membru al UE vor fi următoarele:

Susținător deplin al Uniunii Europene ca organism necesar pentru prosperitatea, securitatea multidimensională și garantarea respectării drepturilor și libertăților cetățenilor români peste tot în lume.

Participant activ la politicile europene echilibrate și fezabile, la viziunile de apărare a principiilor și valorilor comune pe care le împărtășim, a toleranței, dialogului și integrării tuturor cetățenilor ce trăiesc pe teritoriul european.

Reprezentarea corectă, echilibrată și bazată pe merite atât la funcțiile de conducere, cât și la pozițiile de execuție din interiorul Uniunii Europene, la toate nivelurile.

Regăsirea competitivității europene, reindustrializarea și dobândirea capacităților de producție pentru apărarea și securitatea Europei, în fața tuturor amenințărilor, inclusiv a războiului de agresiune din Răsărit.

Sprijinirea Ucrainei cu tot ceea ce e nevoie pentru a-și apăra democrația, cetățenii și teritoriul.

Sprijin pentru extinderea UE cu Republica Moldova, Ucraina și statele Balcanilor de Vest. Susținem reluarea proceselor de integrare a Turciei în UE.

Nevoia unei strategii europene comprehensive la Marea Neagră, nu numai față de vecinătatea imediată.

Revizuirea proceselor de identificare și dezvoltare a surselor alternative de materiale indispensabile noilor tehnologii, competitivitate și lanțuri de furnizori alternativi. Reluarea producției manufacturiere și industriale europene pe produsele cu dublă utilizare și cerere în industria de apărare și securitate.

La nivelul Uniunii Europene, susținerea proiectul înființării funcției de comisar pentru Apărare, precum și accesul egal, proporțional, al tuturor statelor, cu precădere al celor vecine, la resursele pentru producția de capacități și muniție necesare Ucrainei, apărării și descurajării la nivelul UE / NATO. Pledăm pentru coordonare și complementaritate în materie între cele două instituții.

Calificarea Uniunii Europene de a răspunde în primul rând provocărilor ce țin de securitatea energetică, securitatea alimentară, securitatea cibernetică, în cooperare și coordonare cu NATO. În domeniul asistenței tehnice și al trainingului, de asemenea, coordonarea este crucială.

Susținerea pe mai departe a politicilor de coeziune și agricolă comună, a unei dezbateri substanțiale privind reformele instituționale europene și politicile echilibrate privind votul calificat, reflectând echilibrele interne ale reprezentării proporționale.

Protecția civilă și combaterea crizelor provocate de schimbările climatice, evoluțiile tehnologice sau direct de intervenția omului rămân

principala preocupare pe care dorim să o menținem și pe fondul matricei românești a dezvoltărilor și implicării în domeniu, la nivel național, bilateral, al UE și NATO.

b) POLITICA EXTERNĂ, DE SECURITATE ȘI APĂRARE

Conform Constituției, atribuțiile executive ale Președintelui țin direct de domeniul politicii externe, de securitate și apărare. Lumea s-a schimbat dramatic în ultimii ani. Confruntarea militară a revenit în Europa prin războiul de agresiune pe scară largă, de mare intensitate, pe termen lung lansat de Rusia în Ucraina. Războiul și rezistența Ucrainei au demonstrat tuturor că astăzi nu se mai confruntă armate sau state, ci societățile în întregime lor, militar și hibrid, de unde nevoia de reziliență, coeziune socială, implicare, responsabilitate și competitivitate pe care trebuie să le reclădim împreună.

Politica externă, securitatea și apărarea generează instrumente complementare, ce trebuie să funcționeze integrat și coeziv la nivel intern, dar și cu partenerii și aliații, cu celelalte state democratice. Președintele are, de asemenea, nevoie de instrumente adecvate pentru exercitarea atribuțiilor în aceste domenii executive. Comunitatea de informații și Oficiul informațiilor integrate trebuie transformate, cu contribuții substanțiale pe dimensiunea afacerilor externe și ale Apărării, într-un adevărat Consiliul Național de Securitate în subordinea CSAT.

Politica externă, de securitate și apărare este principalul atribut executiv al Președintelui României. Este rolul Președintelui de a acționa pentru integrarea și coordonarea politicilor în domeniu, împreună cu Executivul. De aici nevoia consonanței, a unității și a coabitării loiale și corecte între Președinte și Guvern.

La nivel strategic, România își bazează arhitectura de securitate pe cei trei piloni, parteneriatul strategic cu Statele Unite, rolul de aliat de nădejde în cadrul NATO și postura tot mai solidă și credibilă în cadrul Uniunii Europene. De asemenea, este extrem de importantă consolidarea, eficientizarea și extinderea sistemului de parteneriate strategice.

Avem nevoie de proiecte care depășesc mandatele aleșilor noștri, de aceea se impune adaptarea unei Mari Strategii a României în lumea contemporană, care să reflecte obiectivele perene ale țării noastre. O asemenea întreprindere se realizează numai în dialog și prin asumarea opțiunilor și nivelului de ambiție la nivelul elitei și în dialog cu societatea. Avem nevoie de o dezbatere publică reală cu cetățenii, dar și la nivelul profesioniștilor, al zonei academice, al societății civile, al companiilor private, dialogul și decantarea opțiunilor pentru definitivarea unui asemenea document.

Ca Președinte, voi pleda pentru creșterea în continuare a bugetului apărării, proporțional cu nevoile descurajării credibile integrate la nivel aliat și cu capacitatea de absorbție a acestor fonduri de către organismul militar, în dezvoltarea sa accelerată, cu integrarea tehnologică de ultimă generație. De asemenea, voi insista pentru relansarea atractivității funcției militare și pentru un nouă raportare a acesteia la structurile specializate ale statului, marcate de schimbările ultimei perioade. Cadrele militare sunt supuse setului de restricții legale și îndeplinesc serviciul sub drapel, așa încât trebuie să gândim această responsabilitate în termenii unei juste compensații în timpul serviciului și după părăsirea acestuia.

Consider că dezvoltarea industriei de apărare este vitală, pentru a oferi capacitățile și necesitățile descurajării în fața amenințării unui război pe scară largă, de mare intensitate, pe termen lung și, totodată, pentru susținerea, pe termen mediu, a eforturilor de apărare ale Ucrainei.

Voi milita pentru refacerea reprezentativității și prestigiului corpului diplomatic al României, cu rol în promovarea intereselor României – economice, strategice, a prestanței și a imaginii de țară – și în sprijinul/ asistența pentru cetățenii români aflați peste hotare.

Îmi propun consacrarea României ca pilon de stabilitate, echilibru, securitate în Europa Centrală și de Est, la Marea Neagră și în Balcanii de Vest, referențial în UE și NATO cu seriozitate, profesionalism. Deținem numeroase elemente de cunoaștere, experiențe și valori adăugate ce pot fi utile celor două organisme din care facem parte. Suntem un partener solid și de încredere. apărător al democrației, statului de drept, toleranței și conviețuirii tuturor cetățenilor, indiferent de opinii, promotor al culturii dialogului și acceptării diferențelor culturale și a modului de viață al tuturor.

Vom milita în cadrul NATO pentru o preocupare crescută privind regiunea extinsă a Mării Negre și aplicarea planurilor regionale, prin asigurarea Flancului Estic în fața tuturor amenințărilor identificate, crearea capacităților și forțelor necesare pentru apărarea înaintată și descurajarea credibilă în fața oricărui adversar. Libera circulație maritimă și aeriană și protecția infrastructurii critice – platforme, cabluri de date, conducte submarine – trebuie să rămână un obiectiv fanion al Alianței și al statelor membre.

Republica Moldova este al doilea stat românesc. Identitatea lingvistică a fost stabilită. Există diferențe ce provin de la istoria zbuciumată și mâna lungă a dezinformărilor ruse de sorginte sovietică în privința identității românești comune. Atât toleranța față de alegerea identității declarate, cât și afirmarea adevărului istoric și a realității trebuie să ghideze sprijinul total pentru Republica Moldova. Suntem ferm în favoarea integrării Moldovei în UE.

Relația cu Ucraina se desfășoară în cadrul Parteneriatului Strategic dintre cele două țări. Ne propunem să-i sprijinim pe vecinii noștri cu tot ceea ce e nevoie pentru a-și apăra democrația, teritoriul și cetățenii în fața agresiunii Rusiei. Eforturile noastre în Ucraina sunt investiții directe în propria noastră apărare și securitate, în liniștea, democrația și securitatea fiecărui cetățean român. Apărarea democrației și integrării europene și

euro-atlantice a Ucrainei e garanție a creșterii securității țării noastre, a fiecărui locuitor al ei.

Politica externă trebuie să îmbrățișeze și o componentă economică importantă, care se traduce prin susținerea dezvoltării economice, recuperarea și accesul la noi piețe propuneri și finanțări de proiecte externe. Recâștigarea vizează de asemenea aplicarea strategiei pentru Africa, elaborarea similară a strategiilor pentru America de Sud și Asia. Educația și asistența pentru dezvoltare trebuie să fie principalele componente și instrumente în relansarea dialogului comprehensiv pe terțe spații, la nivel global.

Nu în ultimul rând, consider că e necesară refacerea reprezentativității și prestigiului corpului diplomatic al României. Rolul major al diplomației în promovarea intereselor României, dar și al prestanței și al imaginii de țară trebuie susținut. Totodată, diplomații români trebuie mai bine pregătiți, nu doar profesional, pentru a fi gata să acorde asistență, la nevoie, cetățenilor români aflați peste hotare.

Trăim vremuri complicate în care persistă o anumită doză de pericol. În proximitatea noastră, o Rusie amenințătoare desfășoară un război pe termen lung, de mare intensitate. Pe scena internațională, unele puteri autocratice și revizioniste se află în plină ofensivă. Pentru a asigura pacea și securitatea fiecărui cetățean român și pentru a evita războiul, trebuie să dezvoltăm capacitatea de a ne apăra și de a descuraja orice posibilă agresiune. Va fi necesar să lucrăm, strategic, cu noi concepte și, în plan practic, să relansăm industria noastră de apărare. Însă, cea mai eficientă metodă de a rămâne ferm atașați propriului destin este coordonarea activității tuturor instituțiilor fundamentale destinate protecției și promovării intereselor noastre naționale, inclusiv a comunității de intelligence care va lucra democratic, sub control civil.

7. CULTURA. ROMÂNII DIN AFARA GRANIȚELOR. IDENTITATE NAȚIONALĂ

Fructificând pe deplin libertatea obținută în decembrie 1989 și continuând în spirit critic și creator o tradiție fascinantă, cultura română cunoaște, în stare de libertate, un reviriment. Din ce în ce mai mulți artiști și creatori de cultură se manifestă pe o „piață“ care, din păcate, a rămas subdimensionată. Cred că este necesar să depunem toate eforturile pentru lărgirea audienței creatorilor noștri de cultură. Indicatorii barometrului de consum cultural sunt îngrijorători. Instituțiile de cultură trebuie redinamizate, mai ales în privința relației lor cu publicul, iar autoritățile publice trebuie să acorde sprijin și spații de manifestare din ce în ce mai generoase atât formelor de cultură instituționalizate, cât și celor independente. Sigur că statul nu trebuie să producă, el, cultură. Dar datoria statului de a susține cultura și de a stimula cetățenii să se apropie de fenomenul cultural este, în viziunea mea, de mare importanță.

Ca să putem fim prosperi, competitivi, puternici, este necesar să fim conștienți de ceea ce suntem, de coordonatele esențiale ale identității noastre. Nu avem motive să eșuăm în complexe de inferioritate sau de superioritate în raport cu alte tradiții culturale și identitare. Cultura română constituie singurul mijloc prin care un român își înțelege propria identitate în raport cu lumea. Cu bune și cu rele, cu realizări și eșecuri, cu speranță și, mai ales, cu conștiința stabilității multisekulare, românii

dobândesc sentimentul identității lor numai prin cultură. Un popor cultivat este un popor cu adevărat puternic.

În același timp, contextul istoric, dar și cel tehnologic permit culturii noastre, acum mai mult decât oricând, să intre într-un dialog aprofundat și rodnic cu celelalte culturi ale lumii. În viziunea mea, Institutul Cultural Român este instituția care trebuie să organizeze un asemenea dialog, căci avem ce spune lumii, precum avem și multe de învățat de la ea. Din păcate, ICR a fost, în anii din urmă, victima unor stupide răzbunări politice care au dus la decizii absurde, inclusiv aceea de a fi luat de sub tutela, mai degrabă simbolică, a instituției prezidențiale. O logică instituțională minimă ne spune că Președintele României este instituția cea mai potrivită pentru a tutela activitatea ICR și voi încerca să conving Parlamentul de acest lucru. Căci avem nevoie de o regândire a exprimării noastre culturale în străinătate.

Președinția României va continua și în mandatul meu să acorde patronaj și sprijin marilor evenimente culturale românești și își va diversifica formulele de susținere culturală și identitară, inclusiv prin cooperarea cu alte structuri pentru a realiza proiecte culturale comune.

Este, de asemenea, de datoria noastră să acordăm o atenție specială și constantă românilor care trăiesc în afara granițelor țării. Guvernul are structuri specializate, bineînțeles, dar cred că Președintele României este în mod egal dator românilor din afara țării, precum este dator românilor din țară. Sigur că problemele acestor români sunt diferite, funcție de locul și motivul stabilirii. Dar, indiferent de context, afirm răspicat că nu vor exista mijloace de acțiune pe care să nu le pun la lucru pentru ca toți românii din afara granițelor să își poată fructifica drepturile identitare la standardele stabilite de legislația, jurisprudența și înțelegerile politice din spațiul Uniunii Europene sau de oriunde au ales să trăiască. De asemenea, toți acești români trebuie să știe că România îi poate primi și le poate asigura protecție, în cazuri de mare nevoie.

Pentru noi, relația cu românii din afara României, oriunde s-ar afla, este extrem de importantă. Ei sunt parte a marelui patrimoniu uman al națiunii, avem nevoie de ei, așa cum și eu au nevoie de noi. Chiar dacă drumurile vieții i-au dus departe, printre străini, chiar dacă unii dintre ei se simt bine sau chiar asimilați în țările lor, iar alții se obișnuiesc mai greu, ei sunt români și fiecare dintre ei poartă o fărâmă de Românie cu sine oriunde se duce.

În lumea de astăzi, chestiunea identității naționale trece prin cel mai amplu proces de reevaluare critică din istoria modernității. Identitatea românească nu face excepție. Experiența istorică a naționalismului xenofob a fost cumplită. În același timp, abandonul oricărei determinări identitare naționale pentru a construi un soi de identitate transnațională este un eșec uman de proporții. În viziunea mea, identitatea românească este, înainte de toate, o obligație morală față de România și față de toți românii. Mândria de a fi român se justifică numai prin mândria ce derivă din îndeplinirea acestei datorii. Cred că identitatea românească este adânc înrădăcinată și nu avem a ne teme că va dispărea vreodată. Mai degrabă ar trebui să ne temem că nu contribuim suficient la îmbogățirea ei, că nu ne ridicăm la nivelul de sacrificiu și de credință al înaintașilor noștri și că nu lăsăm urmașilor noștri moștenirea pe care o merită.

8. CE FEL DE PREȘEDINTE VOI FI

Președintele României are un singur stăpân, națiunea română, și o singură lege, Constituția României. De la votarea primei Constituții democratice postrevoluționare, România a trecut prin aprige furtuni politice, prin tensiuni sociale majore și prin periculoase declinuri economice. În pofida acestor grele încercări, nu am eșuat în dictatură, instituțiile noastre nu au sucombat, țara nu a intrat în încetare de plăți. Cu greu, uneori cu pași greșiți, dar mereu sub această Constituție, reînnoită în 2003, am ieșit la liman. Sigur că nu este o Constituție perfectă. Dar dacă ne așteptăm de la o Constituție să funcționeze și, prin asta, să ajute statul și societatea să depășească momentele de cumpănă, atunci va trebui să recunoaștem că actuala Constituție a fost operațională.

Există deja exista o jurisprudență bogată, dar și cutume politice care fac din Constituția noastră un instrument încă mai util decât la data adopțării ei. Jurisprudența și cutumele au flexibilizat-o acolo unde părea rigidă, au întărit-o acolo unde părea fragilă. Pot spune că astăzi avem o ordine constituțională. Știm bine ce a mers și știm ce n-a mers în practica politică românească. Avem linii roșii, avem spațiu de joc, avem reguli și, mai presus de orice, avem un electorat care este cel mai înțelept arbitru.

Realist vorbind, această Constituție este dificil de modificat. Mă pronunț împotriva modificării Constituției pentru că un astfel de demers, oricum cu rezultat incert, va stârni, inevitabil, furtuni politice pe care nu ni le putem permite acum. Apreciez, însă, dinamica vieții constituționale

care derivă din aplicarea ei. Prin urmare, voi respecta Constituția actuală a României nu numai pentru că e firesc să respect legea pe care jur, dar și pentru că sunt convins că oferă cel mai potrivit cadru în care ne putem atinge obiectivul trecerii la un nivel superior de prosperitate.

Am avut președinți „jucători“ care au forțat Constituția până dincolo de limitele ei, considerând că noi realități politico-sociale necesită noi răspunsuri constituționale. Am avut și președinți care și-au derulat mandatul cu mare prudență, în maximă strictețe constituțională. Primilor li s-a reproșat ca au indus prea mult prezidențialism. Celor din urmă, li s-a reproșat ca sunt prea puțin prezenți în marile dezbateri din societate și în marile decizii ale țării. Experiența fiecăruia a adus ceva important în conturarea profilului funcției prezidențiale. Eu cred că a venit vremea corectei măsuri, a echilibrului prezidențial. Ca Președinte al României, voi lăsa instituțiile să lucreze și le voi veghea în sens constituțional. Concret, mă va interesa ca aceste instituții să lucreze împreună pentru cetățean, pentru libertatea lui și pentru prosperitatea lui. Voi fi preocupat să aduc mereu în fața instituțiilor statului nevoile cetățeanului și voi cere instituțiilor statului să servească aceste nevoi.

Experiențele prezidențiale anterioare ne indică, iarăși, calea de urmat. Eu cred că menținerea comunicării publice a președintelui este esențială pentru democrație și pentru apărarea libertății. Cred în transparență și, mai ales, cred în comunicare. Comunicarea prezidențială trebuie să fie axată pe lucrurile importante pentru oameni mai degrabă decât pe mesaje către parteneri sau adversari politici. Voi comunica susținut cu presa și voi organiza un contact periodic cu structurile societății civile, cu asociațiile profesionale și culturale. În fiecare an voi susține un discurs public despre starea națiunii, în care voi spune lucrurilor pe nume.

Cred că o societate liberă și democratică este o societate cu o viață spirituală și religioasă vibrantă și diversă. Eu însumi sunt un om credincios, nu ascund acest lucru, după cum nici nu fac paradă cu credința mea. Voi susține un dialog constant cu toate cultele religioase, pentru că înțeleg

rolul extrem de important pe care acestea îl au nu doar în privința moralității, ci, mai ales, în privința păstrării speranței. Bisericele, lăcașurile de cult în general sunt adevărate instituții ale speranței, de unde foarte mulți români își extrag doza de credință care îi face să trăiască în mod cuviincios. Voi respecta mereu toate credințele religioase fără să disprețuiesc nici o clipă pe cei care nu le împărtășesc.

Un mod de lucru în care cred și pe care îl voi dezvolta este acela al *grupurilor de lucru* pe diverse teme importante pentru țară, constituite la invitația Președintelui și sub egida Președinției. Aceste grupuri vor fi constituite ad-hoc, pe o anumită problemă specifică sau vor funcționa permanent, pentru a răspunde unor chestiuni care necesită o preocupare de lungă durată. Grupurile vor fi alcătuite din specialiști și experți din afara structurilor de stat, cu care, firește, voi comunica instituțional. Astfel, voi constitui grupuri permanente de lucru pe probleme de demografie, educație, sănătate, mediu și politică externă și de securitate. Ideile și propunerile lor vor fi aduse în fața Guvernului sau a decidenților executivi pentru a fi transpuse în politici publice.

A fi Președinte al României deschide posibilitatea de a putea invita la reflecție cele mai înalte competențe și cei mai pricepuți oameni de care dispune țara anume pentru a găsi soluțiile la problemele țării. Voi fi onorat să transform Palatul Cotroceni într-un veritabil punct de întâlnire lucrativă a tuturor competențelor românești.

Conform art. 80 alin. 2 din Constituția României, voi avea obligația de a exercita funcția de mediere între instituțiile statului, precum și între stat și societate. În ceea ce privește puterile statului, voi media mereu în vederea asigurării bune și eficiente lor funcționări. În ceea ce privește funcția de mediere între stat și societate, voi interveni mereu cu convingerea că statul trebuie să servească societatea și nu invers. A fi aproape de oameni înseamnă să fii aproape de comunitățile locale. Pentru un președinte al românilor așa cum voi fi eu, primarii sunt parteneri privilegiați de dialog. Dintre toți oamenii politici aleși, primarii se bucură de încrederea publică

cea mai mare și dacă există vreo categorie de aleși care au avut o contribuție reală și majoră la creșterea economico-socială a României, aceștia sunt în primul rând primarii. Pe de altă parte, niciun alt ales nu este într-un contact mai intens și mai consistent cu oamenii decât primarul. Dialogul direct, uneori chiar în forme referendare, între primar și propria comunitate, este baza democrației noastre și șansa prosperității generale. Voi structura dialogul cu primarii României, fie prin intermediul organizațiilor lor, fie în formate regionale sau chiar individual. Formula de prosperitate spre care ne îndreptăm implică și un alt fel de locuire în orașele, comunele și satele noastre. România va dezvolta, în mod firesc, orașe „*smart*“, comunități sustenabile, politici urbane europene și va tinde spre o autonomie locală tot mai largă prin coborârea deciziilor pentru tot mai multe lucruri la nivel comunitar, odată cu punerea la dispoziția primarilor a pârgurilor necesare îndeplinirii voinței comunității.

Nu concep funcția prezidențială în competiție cu Guvernul. Constituția e clară în privința atribuțiilor celor două instituții, iar cutumele politice și anumite decizii ale Curții Constituționale au detaliat aceasta relație. Pentru țară, însă, Guvernul și Președintele lucrează împreună. Nu e vorba de subordonări, e vorba de roluri diferite pe care trebuie să le jucăm în același scop: prosperitatea și libertatea românilor. Cazurile în care va exista divergență de opinii vor fi negociate, pe baza respectului reciproc și al interesului național comun.

Președintele României și Parlamentul României sunt reprezentanți ai poporului român, cu precizarea că Parlamentul este „organul reprezentativ suprem“. În același timp, Președintele României este „garantul independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării“. Poporul român își exercită suveranitatea prin Președintele României și prin Parlament. Întemeiate pe o asemenea înaltă legitimitate și încărcate cu asemenea înalte responsabilități, cele două instituții colaborează pe baza respectului reciproc. Relația instituțională cu Parlamentul va fi dublată de o relație politică cu fiecare grup parlamentar, căci oricine primește

suprema onoare de a fi trimis de poporul român în Parlament este totodată obligat să se afle în dialog politic cu acela care primește suprema onoare de a fi ales Președinte al României. Știu că există un mare grad de neîncredere față de Parlamentul României. Deși Parlamentul este complet autonom în raport cu Președintele, voi face tot ce stă în puterea mea pentru a crește credibilitatea instituției legiuitoare și pentru a stabili o relație de lucru loială, în numele interesului național. Din perspectiva atribuțiilor prezidențiale, Parlamentul poate fi o importantă sursă de stabilitate socială și politică în momentele istorice dificile.

Spuneam încă de la începutul acestui program, cu care vin în fața națiunii ca să-i cer încrederea pentru funcția cea mai înaltă în stat, că proiectul meu de a merge toți spre un nou nivel de prosperitate are la bază ideea că munca trebuie revalorizată în România. Nu mă dau la o parte, nu dau lecții nimănui, ba mai mult, mă așez în fruntea acestui efort național, devenind un *președinte muncitor*. Voi munci pentru realizarea acestui program, conștient fiind că Președintele României are datoria de a fi cel dintâi exemplu pentru ceea ce vrea să vadă la cei din jurul său. N-aș putea cere niciodată statului român să revalorizeze munca cinstită și competentă, dacă eu însumi nu aș munci cinstit și competent în slujba națiunii române.

Pentru mine, cel mai important lucru este încrederea. În ziua în care preia mandatul, Președintele României adună cea mai mare încredere din partea românilor. Apoi, zi de zi, în timpul mandatului, pierde ceva din ea. Pentru mine, păstrarea încrederii poporului este crucială. Știu că încrederea se câștigă greu și se pierde repede. Dar știu și că este cel mai de preț „activ” pe care-l poate avea un președinte. Prin încrederea dumneavoastră și pentru a păstra încrederea în viitorul prosper și sigur al tuturor românilor, voi fi Președintele României!

„L-am cunoscut pe domnul Ciucă într-un cadru foarte drag mie, la Florica, acolo unde mi-am trăit o parte din copilărie și din prima tinerețe. În acel loc încărcat de istorie și de amintiri liberale, am înțeles că am în față un om sincer, cu o personalitate bine conturată și convingeri clar structurate, un om care îmbrățișează valorile liberale de libertate, demnitate și devotament față de țară.

Această carte îmbogățește istoria partidului așa cum au făcut-o și alte lucrări ale liderilor liberali, dintr-un trecut mai apropiat sau mai îndepărtat. Prin aceste pagini, îl descoperim pe omul Nicolae Ciucă și înțelegem cum cariera militară – pe care și-a ales-o încă din tinerețe – i-a format personalitatea și i-a dat calitățile necesare pentru a-și sluji țara, mai ales în vremuri grele. Spiritul său de sacrificiu și loialitatea sa neclintită față de România sunt mărturii ale acelei tradiții liberale care a promovat întotdeauna interesul național mai presus de orice.

Eu am încredere într-un astfel de om care, fără nicio ezitare, ar face orice sacrificiu în favoarea interesului țării. E o calitate din ce în ce mai rară în aceste timpuri, dar care a fost întotdeauna nucleul esențial al Partidului Național Liberal. Nicolae Ciucă este unul dintre acei lideri care continuă să inspire prin exemplul lor personal, ducând mai departe moștenirea și valorile liberale, într-un moment în care România are nevoie de astfel de repere.”

Dinu Zamfirescu

Dinu Zamfirescu, membru PNL de la 16 ani, din 1945. Fost deținut politic, a plecat în exil în 1975, unde și-a continuat activitatea de disident anti-comunist. În 1990, a fost printre cei 12 liberali care au reînființat PNL.

Disponibil și online pe: www.nicolaeciuca.ro

ISBN 978-606-006-973-7

editura rao
www.raobooks.com

